



Provincie Vlaams-Brabant
Gemeenten Aarschot, Scherpenheuvel-Zichem, Diest

Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch
Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones
(SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de
“Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Tekstbijlage





Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit tot definitieve goedkeuring van het natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”,

de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur

Hilde CREVITS

Inhoudstafel

INHOUDSTAFEL	3
ALGEMENE GEBIEDSVISIE	4
1 ECOLOGISCHE CONCEPTEN	
2 SCHETS VAN HET STREEFBEELD	
3 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	
4 RECREATIEF MEDEGEBRUIK	
GEBIEDSVISIE PER DEELGEBIED	19
DEELGEBIED 1 - ACHTER SCHOONHOVEN.....	
DEELGEBIED 2 - ROMMELAAR - MOTTEVALLEI	
DEELGEBIED 3 - DONKENGEBIED	
DEELGEBIED 4 - DEMERBROEKEN WEST	
DEELGEBIED 5 - DEMERBROEKEN CENTRAAL	
DEELGEBIED 6 - DEMERBROEKEN OOST	
MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN	58
DEELGEBIED 1 - ACHTER SCHOONHOVEN.....	
DEELGEBIED 2 - ROMMELAAR - MOTTEVALLEI	
DEELGEBIED 3 - DONKENGEBIED	
DEELGEBIED 4 - DEMERBROEKEN WEST	
DEELGEBIED 5 - DEMERBROEKEN CENTRAAL	
DEELGEBIED 6 - DEMERBROEKEN OOST	
BIJLAGE I : NATUURDOELTYPEN	
BIJLAGE II : DOELSOORTEN	



Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Algemene gebiedsvisie

Algemene gebiedsvisie

De algemene gebiedsvisie is een niet-bindend gesteld gedeelte zodat deze enkel een richtinggevende waarde heeft. Het is een leidraad waar de administratieve overheid rekening mee houdt wanneer de regelgeving dit toelaat, onder meer bij de interpretatie van de zorgplicht (artikel 14 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu), het beoordelen van de natuurtoets (vermijdbare schade, artikel 16 van hetzelfde decreet), de verscherpte natuurtoets (onvermijdbare en onherstelbare schade in het VEN, artikel 26bis van hetzelfde decreet) en van passende beoordelingen in speciale beschermingszones (artikel 36ter van hetzelfde decreet). Bij het beheer van hun eigendommen wordt een administratieve overheid geacht dit richtinggevend deel van de gebiedsvisie na te streven in de mate dat het inpasbaar is in de vigerende regelgeving.

1 *Ecologische concepten*

1° Verzekeren van een gunstige staat van instandhouding van de aangemelde habitattypes en soorten in de Speciale Beschermingszones in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

Dit zoals aangegeven in de instandhoudingdoelstellingen (artikel 36ter §§ 1 en 2 van het natuurdecreet). Zie paragraaf 3.

2° Behoud en herstel van morfologie en abiotische processen

Gestreefd wordt naar:

- Behoud van donken in de vallei;
- Hermeandering en vrije meandering van de Demer;
- De relatie herstellen tussen de Demer en haar natuurlijk overstromingsgebied waar dit een ecologische meerwaarde biedt (herstelmaatregelen, oeverzones, ... : zie ontwerp Bekkenbeheerplan voor het Demerbekken (Operationele doelstelling “Het herstellen/behouden van de longitudinale en transversale verbindingen in valleien”));
- Uitbreiden van kwelgebieden door tegengaan van verdroging en herstellen van grondwaterpeil;
- Overstroming als ecologische factor in de vallei door de stapsgewijze verwijdering of herlegging van de dijken langs de Demer;
- De gewenste samenhang met stroming, kwel en overstroming;

3° Streven naar een structuurrijk en samenhangend halfopen tot open valleilandschap.

Respect voor landschappelijke kwaliteit zoals openheid (verdeling van gesloten, kleinschalig tot open) en percelering (ongeperceleerd, eeuwenoude percelering).

Bestaande houtopstanden kunnen zich ontwikkelen naar (half)natuurlijk bos. Voor kerngebieden van faunagroepen (moerasvogels, amfibieën, etc.) wordt gestreefd naar een optimaal areaal. Getracht is om zoveel mogelijk in te spelen op de actuele verspreiding van doelsoorten fauna in zoverre lokaliseerbaar.

4° Natuurverbindingen in het hele gebied, zowel in de bossfeer als in de open sfeer.

De omvang van de kerngebieden en de aaneenschakeling tot een netwerk of corridor speelt een belangrijke rol bij de levensvatbaarheid van faunapopulaties.

Een beekdal is op te vatten als een leefgebied maar ook als een corridor voor allerlei soorten planten en dieren. Idealiter fungeert het als een ecologische verbinding tussen grote natuureenheden. Afhankelijk van de aard en vorm van de ecologische verbinding draagt het bij aan het behoud van de biodiversiteit op regionale tot nationale schaal.

Dit theoretisch concept is pragmatisch gebruikt in de ontworpen visie voor de Demer. Gestreefd is naar een schakel van tenminste 100 meter voor soorten van het ecosysteemtype beek en beekdalbos en plaatselijk breder met op onregelmatige afstanden (tot circa 1 kilometer) een grotere oppervlakte met (te ontwikkelen) beekdalbos.

Ook natuurverbindingen tussen enerzijds de vallei en anderzijds natuur- of bosgebieden buiten de vallei worden nagestreefd.

5° Opnieuw ecologisch en landschappelijk tot uiting brengen van de overgangen tussen vallei en valleirand/Diestiaanheuvel.

Het betreft hier overgangen van nat naar droog, van voedselrijk naar voedselarm, van alluviale bodem over colluvium naar hoger gelegen zandgronden.

6° De mogelijkheden en de meerwaarde van natuurgerichte en zachte recreatie optimaliseren in functie van de ecologische draagkracht.

Volgende krachtlijnen worden overgenomen van de visie op recreatieve ontwikkeling in het kader van het Ontwikkelingsplan Demer.

- Het concentreren van het recreatief medegebruik rond de toegangspoorten van het gebied: de 'hoofdpoorten' Aarschot en Diest, en de secundaire poorten Zichem-dorp, Zichem Ernest Claeshuis, Testelt en Langdorp;
- Er wordt prioriteit gelegd bij het recreatief wandelen en fietsen;
- Hengelsport zal zich concentreren op goed toegankelijke zones met nu reeds bestaande infrastructuur (dorpskern, parking). De vermelde poorten zijn aangewezen plaatsen, waar indien nodig bijkomende infrastructuur kan voorzien worden;
- In het vogelrichtlijngebied stroomopwaarts van Aarschot zijn georganiseerde afvaarten van de Demer niet gewenst;
- Verstoringsgevoelige gebieden worden afgebakend (zie kaart recreatief medegebruik).

Jacht wordt niet beschouwd als recreatief medegebruik, maar als een vorm van beheer.

7° Relatie NRP en buitengebiedgebruikers

Het Natuurrichtplan richt zich hoofdzakelijk op het natuurbehoud in de streek. In dat kader wordt dan ook een visie ontwikkeld die de natuurwaarde van het gebied moet doen stijgen. Zo wordt er gestreefd naar kwalitatieve habitats die een meerwaarde kunnen betekenen voor soorten die binnen het natuurbehoud van belang zijn.

Het natuurrichtplan is gericht op het verhogen van de natuurbehoudswaarde, maar dit sluit geenszins het duurzaam gebruik van de open ruimte (bos- en landbouw, jacht, visserij, recreatie ...) uit. In zoverre ze in overeenstemming zijn met de bestaande wetgeving en de visie en maatregelen van het natuurrichtplan kunnen de diverse activiteiten en gebruiken in het buitengebied zondermeer doorgang vinden volgens hun eigen finaliteit.

2 Schets van het streefbeeld

in het kader van het Ontwikkelingsplan Demer (OPD)

De gebiedsvisie van het natuurrichtplan 'Demervallei tussen Diest en Aarschot' is afgestemd op het Ontwikkelingsplan Demer(OPD), dat een verhoogde bescherming tegen wateroverlast en herstel van de natuur in de Demervallei tussen Diest en Werchter tot doel heeft. In het duurzaam toekomstbeeld van OPD wordt ook rekening gehouden met andere belangen in het gebied.

Er moet een nieuw beheer van oppervlakte- en grondwater komen, zodat de typische valleilevensgemeenschappen zich kunnen herstellen. Anderzijds kunnen natuurgebieden een doorslaggevende rol spelen in de beheersing van waterhoeveelheden en de waterkwaliteit, zowel van het oppervlaktewater als van het grondwater. Het bekendste probleem voor de natuur in de Demervallei vanaf Diest is de verdroging. Dit probleem is ontstaan in de jaren zeventig van vorige eeuw en komt vooral in de lente en zomer tot uiting, wanneer de Demer zeer laag staat en de hele vallei als het ware leegzuigt. Vegetaties die gebonden zijn aan hoge grondwaterstanden ondervinden schade, terwijl ze toch een verplichte instandhouding kennen door Vlaamse decreten en zelfs Europese Richtlijnen.

Als het OPD-scenario gerealiseerd wordt zal bij zware stormen het Demerpeil in de bebouwde gebieden (met name doortochten Diest, Zichem, Testelt, Langdorp) lager blijven, en in droge periodes zal het Demerpeil hoger blijven.

Kerngedachten van de voorgestelde ingrepen zijn:

- Herstel van een meer natuurlijke Demerbedding.
- Verwijdering van de bestaande dijken in de open ruimte, in functie van een grotere waterberging in de vallei en met een verlaging van het debiet als gevolg. In en rond de woonkernen blijven de dijken behouden of worden er nieuwe aangelegd ('veiligheidsdijken').
- Heraansluiting van de oude meanders met het gemeten profiel van een halve eeuw geleden, d.i. minder diep dan de huidige Demerbedding, met het oog op waterpeilverhoging bij laagwater door opstuwing. Supplementair wordt een drempel geplaatst in de huidige rechtgetrokken Demerloop net stroomafwaarts van de meanderinloop. De drempel zorgt er voor dat bij lage debieten alle water

doorheen de heraangesloten meanders stroomt. Enkel bij hoge waterstanden zal de Demer zijn actuele rechtgetrokken bedding bijkomend gebruiken.

Consequenties voor het overstromingsgedrag - enkele vaststellingen in vergelijking met de actuele situatie:

- Het landbouwgebied tussen Langdorp en Testelt overstroomt slechts om de 10 jaar.
- Er wordt meer water geborgen in de Kloosterbeemden en Molenstedebroek bij kleinere stormen.
- Langs het stroomopwaarts gedeelte van de Laarbeek wordt meer water geborgen dan in de huidige situatie.
- Kraanrijk bergt beduidend meer water bij frequent optredende, kleinere stormen.

Consequenties voor de grondwaterstanden:

Het OPD-scenario realiseert in de zomertoestand een stijging van de grondwatertafel ten opzichte van de actuele toestand. De winst inzake hogere grondwaterstanden is voornamelijk het gevolg van de herinschakeling van de meanders met een oud profiel en daarenboven de constructie van een drempel in de Demer welke het water opstuwt bij een lage afvoer van de Demer. De zomerwaterpeilen van de Demer stijgen in het OPD-scenario zonder stuwung te 's Hertogenmolens (Aarschot) met ongeveer 10-110 cm tussen Diest en Aarschot t.o.v. de huidige toestand. De situatie met stuwung heeft in het NRP-gebied nauwelijks een invloed.

In het NRP-gebied zijn duidelijke stijgingen van de grondwatertafel te zien in volgende delen van de vallei:

- Broek aan de Vinkenbergh en Molenstedebroek;
- Afwaarts van Testelt (o.a. Zavelbeemden, Melkbroek, Schotsbroek, Demerbroek).

Schets van de natuurlijke structuur:

De gebiedsvisie werd afgestemd op het Ontwikkelingsplan Demer (OPD), waarvan de meest relevante elementen hierboven geschetst werden.

Aan de hand van de basisprincipes van de algemene visie is een gebiedsvisie geschetst. Ze is uitgedrukt in concepten die samengesteld zijn uit meerdere natuurdoeltypen. Deze eenheden hebben een voldoende oppervlakte om ook van betekenis te kunnen zijn voor populaties van fauna-doelsoorten.

Centraal element in de Demervallei is een **meanderende rivier met zijbeken** en met natuurlijke stromings- en erosieprocessen. De rivier heeft natuurlijke oeverwallen - behalve ter hoogte van woonkernen (Diest, Zichem, Testelt, Langdorp, Aarschot) - en een goede waterkwaliteit. Natuurlijke paaipplaatsen en beekjes staan in verbinding met de rivier.

Deze stromende wateren vormen het leefgebied voor soorten als ijsvogel, grote gele kwikstaart, waterspitsmuis, beekvissen. Met name in Demer, Motte en Hulpe is het natuurlijk karakter van het water hoog.

Langs bepaalde delen van de rivier wordt vochtig **rivier- en beekdalbos** ontwikkeld. Dit bestaat voornamelijk uit bos van elzen-vogelkersverbond, eiken-elzenbos, eiken-haagbeukenbos, doornstruweel en lokaal vochtige ruigte. Dit is een belangrijke ecologische verbinding voor soorten van beek- en

rivierdal. Het vormt in het bijzonder het leefgebied voor bosplanten, bosvogels, hazelworm en eventueel ook de bever.

Onder meer ter hoogte van Molenstedebroek, Doodbroek en een deel van Baggelt en Keet komt **nat bos** voor in een samenstelling van wilgenstruweel, mesotroof elzenbroekbos met lokaal moerasspirearuigte, eutroof elzenbroekbos (of Ruigte-Elzenbos) grote zeggenmoeras of rietland. Het staat onder invloed van kwel of stagnerend maar langzaam bewegend water. Het is een kerngebied voor soorten als blauwborst, sprinkhaanrietzanger, waterral en op langdurig overstroomde plaatsen voor kwabaal. Broekbos en kleine zeggevegetaties of nat schraalgrasland is het perspectief bij Kraanrijk maar dan wel met een overwicht van lage vegetaties.

Moeras, bestaande uit grotendeels open vegetaties van grote zeggen en rietland, rietruigte en lokaal wilgenstruweel, komt enkel in de kommen van Kloosterbeemden en Molenstedebroek (Zichems Broek) voor. Het is kerngebied voor moerasvogels.

Nat grasland met ruigte en klein, stagnerend water (poelen, grachtjes) komt in verschillende eenheden voor op de valleibodem, ook in combinatie met bosjes. Bepalend is vooral dottergrasland. In combinatie zijn kleine zeggevegetaties, moerasspirearuigte en lokaal wilgenstruweel aanwezig. In potentie zijn dit de kerngebieden voor watersnip, kamsalamander, kleine modderkruiper, dwergmuis, en een aantal in Vlaanderen uitgestorven/met uitsterven bedreigde vlindersoorten.

Op de **dalflank en donken** vindt uitwigging plaats naar **drogere graslandtypen** of zelfs naar heide, en ook bosjes en struweel, op nooit overstroomde, hoge delen. Deelgebieden zijn toegekend op locaties met bestaande of potentiële hoge kweldruk of kwelgradiënt ter hoogte van Vierkensbroek en Kloosterbeemden, Achter Schoonhoven en donkengebied.

Mozaiek van nat grasland en nat bos. Nat grasland (dottergrasland, kleine zeggevegetatie, schraalgrasland), moerasspirearuigte, rietruigte, wilgenstruweel, broekbos komen in wisselende verhoudingen en vlakken voor. Perceelsgrenzen zijn in het landschap herkenbaar door de vlakkenverdeling van bos, moeras, ruigte, grasland en verraden de ontginningshistorie. In het stroomopwaartse deel gaat het om deelgebieden bij Zichem en Kraanrijk; verder stroomafwaarts vooral in het Krekelbroek, nabij de Motte en Schoonhoven.

Begraasd grasland en hooiland met zilverschoon-, glanshaver- of kamgrasland, vochtige ruigte, doornstruweel of doornhagen treft men aan in een ongeperceleerd landschap met een natuurlijk beeld en karakter. Leefgebied voor soorten als grauwe klauwier, roodborsttapuit, grasmus, patrijs, sprinkhanen, vlinders. Ook hier kunnen langs de valleirand en op donken drogere graslandtypes aanwezig zijn. Deze biotopen bieden vluchtmogelijkheid voor de fauna bij overstrooming.

De **heidezooom en bos** op de randen van het rivierdal wordt gedomineerd door heide, droog schraalgrasland, plaatselijk afgewisseld met bosopslag en eikenbos op de armere en drogere gronden. Warmteminnende dieren als hazelworm, levendbarende hagedis, sprinkhanen, grote kevers en vlinders zijn vooral hier te vinden. Dankzij de aanwezigheid van solitaire bomen of bosranden zijn boompieper, geelgors en boomleeuwrik van de partij. Grootste verrassing zou de waarneming van een Klapekster in zomer of winter zijn.

→ Deze en andere natuurdoeltypen of combinaties ervan worden in de gebiedsvisie per deelgebied gebruikt als kaarteenheden van de gewenste natuurdoeltypenkaart (zie hiervoor de kaarten 1.1 tot 1.6).

3 Instandhoudingsdoelstellingen

Deze doelstellingen beogen het in stand houden van habitats en soorten conform de Europese richtlijnen met betrekking tot het natuurbehoud. Het hele NRP-gebied tussen Diest en Aarschot behoort tot de speciale beschermingszone (SBZ-V) van het *vogelrichtlijngebied* ‘De Demervallei’, gebiedscode 3.16. Daarnaast maken verschillende zones van het NRP-gebied deel uit van de speciale beschermingszone (SBZ-H, *habitatrichtlijngebied*) Demervallei, code BE2400014. De aangemelde habitattypes zijn:

- 2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
- 2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
- 3110 Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten
- 3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
- 3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*
- 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
- 4030 Droge Europese heide
- 6230* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7140 Overgangs- en trilveen
- 7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
- 9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
- 9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
- 91^{E0} * Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Naast de vermelde habitattypes, komt er een habitatype voor waarvoor het gebied niet is aangemeld :

- 6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem

Daarnaast komen in het habitatrichtlijngebied dat binnen de NRP-afbakening valt ook habitattypes voor die niet in de habitatrichtlijn werden opgenomen en die bijgevolg niet werden aangemeld, maar die wel belangrijk zijn voor Vlaanderen (“regionaal belangrijke biotopen”):

- Dottergrasland
- Grote zeggenvegetatie
- Rietland
- Struisgrasland
- Kamgrasland
- Zilver schoongrasland
- Gagelstruweel

In het vogelrichtlijngebied “De Demervallei” zijn de volgende habitats beschermd: ruigten, moerassen, riet- en zeggevelden, heiden en heiderelicten, vijvers, oude riviermeanders en turfputten, loofbossen, holle wegen, broekbossen.

Aangemelde soorten SBZ-H:

- 1134 *Rhodeus sericeus amarus* (Bittervoorn)
- 1145 *Misgurnus fossilis* (Grote modderkruiper)
- 1166 *Triturus cristatus* (Kamsalamander)
- 1614 *Apium repens* (Kruipend moerasscherm)
- 1831 *Lurionium natans* (Drijvende waterweegbree)

Soorten SBZ-V:

Dit valleigebied met aangrenzende Diestiaanheuveld wordt gekenmerkt door een groot aantal broedvogelsoorten van Annex I, waaronder Woudaapje (*Ixobrychus minutus*), Roerdomp (*Botaurus stellaris*), Wespindief (*Pernis apivorus*), Porseleinhoen (*Porzana porzana*), Ijsvogel (*Alcedo atthis*), Zwarte Specht (*Dryocopus martius*), Grauwe Klauwier (*Lanius collurio*), Blauwborst (*Luscinia svecica*). Belangrijke niet-broedende Annex-I soorten zijn o.a. Wilde Zwaan (*Cygnus cygnus*), Zwarte Stern (*Chlydonias niger*), Kraanvogel (*Grus grus*), Kemphaan (*Philomachus pugnax*).

Het gebied is een belangrijk doortrek- en pleistergebied voor veel vogelsoorten.

De Europese commissie maakt onderscheid tussen een “gunstige” en een “ongunstige staat van instandhouding” van de habitats.

In Vlaanderen wordt een opsplitsing van de “gunstige staat” in “goed (A)” en “voldoende (B)” gehanteerd¹. Een “goede staat van instandhouding” wordt begrepen als de meer natuurlijke of zelfregulerende staat van de habitat, waarbij een aantal criteria optimaal ontwikkeld zijn (al dan niet mits de inzet van extensief beheer). De “voldoende staat van instandhouding” wijkt hier in een of meer opzichten van af maar blijft binnen de grenzen van “een gunstige staat van instandhouding”.

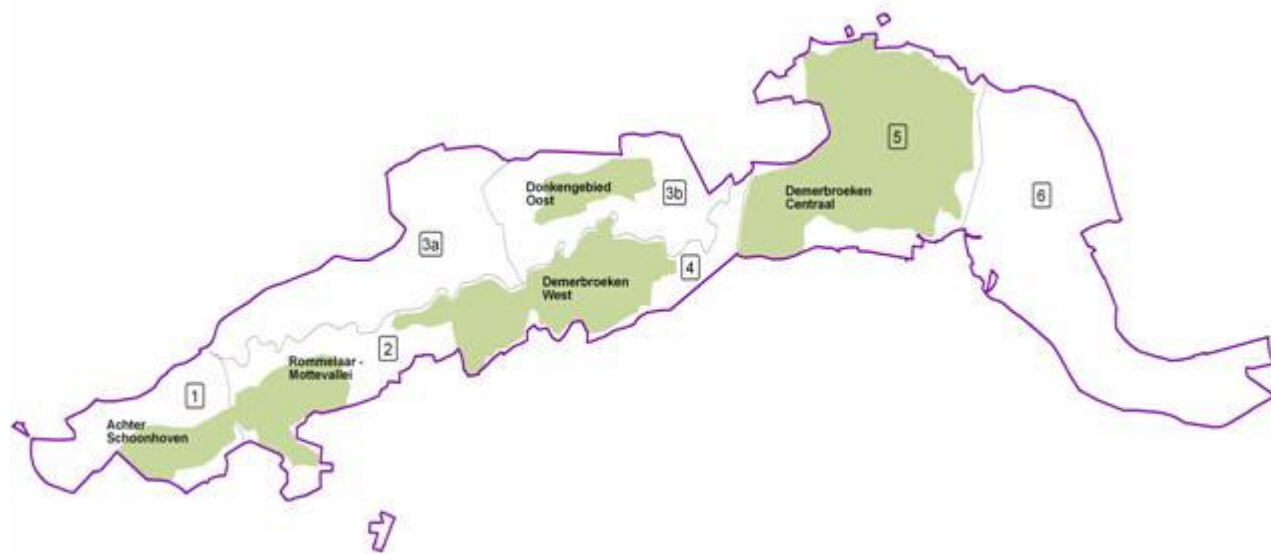
Volgende tabellen geven een samenvattend overzicht van de huidige staat van instandhouding en de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen voor de habitats en soorten van SBZ-H en SBZ-V, gelegen binnen de perimeter van het natuurrichtplangebied.

SBZ-H

Er zijn instandhoudingsdoelstellingen beschikbaar voor de 5 HRL-deelgebieden, welke minstens gedeeltelijk gelegen zijn binnen de NRP-perimeter, namelijk:

1. *HRL BE2400014-16*: Dit deelgebied is grotendeels gelegen binnen de NRP-perimeter, meer bepaald in de NRP-deelgebieden 1 (Achter Schoonhoven) en 2 (Mottevallei en voet Rommelaar).
2. *HRL BE2400014-17* : Dit deelgebied is nagenoeg volledig gelegen binnen de NRP-perimeter, in het NRP-deelgebied 4 (Messelbroek)
3. *HRL BE2400014-18* : Dit deelgebied is integraal gelegen in het NRP-deelgebied 3 (Donkengebied):
4. *HRL BE2400014-19*: deelgebied is grotendeels gelegen binnen de NRP-perimeter, het overgrote deel in het NRP-deelgebied 5, maar ook voor een deel in het NRP-deelgebied 4 (Messelbroek)

¹ Heutz G. & Paelinckx D. (red.), 2005. Natura 2000 habitats: doelen en staat van instandhouding. Versie 1.0 (ontwerp). Onderzoeksverslag Instituut voor Natuurbehoud en Afdeling Natuur, IN.O.2005.03, Brussel.



Figuur 1 : deelgebieden habitatrichtlijngebied in relatie tot deelgebieden natuurrichtplan (groen=habitatgebied; paars=NRP plangebied; de nummers en grijze lijnen duiden de NRP-deelgebieden aan)

Deelgebied BE2400014-16
(in NRP-deelgebieden 1 en 2)

<i>Aangemeld Habitattypes</i>		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
2310	Onvoldoende	Voldoende
2330	Onvoldoende	Voldoende
3130	Onvoldoende	Goed
6230	Onvoldoende	Voldoende
6430	Goed	Goed
6510 nat	Onvoldoende	Goed
6510 droog	Onvoldoende	Goed
7140	Onvoldoende	Goed
9120	Onvoldoende	Behoud actuele toestand
9160	Onvoldoende	Behoud actuele toestand
9190	Niet aanwezig of niet gekend	Behoud actuele toestand
91E0 –Subtype Elzenbroek	Voldoende	Voldoende
<i>Andere habitattypes</i>		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
6410	Voldoende	Voldoende
<i>Regionaal belangrijke biotopen</i>		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
Dottergrasland	Goed	Goed
struisgrasland	Voldoende	Voldoende
Grote Zeggenvegetatie	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Rietland	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Zilverschoongrasland	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Kamgrasland	Voldoende	Goed

Deelgebied BE2400014-17
(in NRP-deelgebieden 2 en 4)

Aangemeld Habitattypes		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
2310	Niet aanwezig of niet gekend	Voldoende
2330	Niet aanwezig of niet gekend	Voldoende
3130	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
3150	Onvoldoende	Goed
6430	Goed	Goed
6510 nat	Goed	Goed
6510 droog	Goed	Goed
7140	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
9160	Onvoldoende	Behoud actuele toestand
91E0 –Subtype Elzenbroek	Onvoldoende	Goed
91E0 – Subtype Vogelkers-essenbos	Voldoende	Goed
Regionaal belangrijke biotopen		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
Dottergrasland	Voldoende	Goed
struisgrasland	Voldoende	Voldoende
Grote Zeggenvegetatie	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Rietland	Onvoldoende	Goed
Zilverschoongrasland	Goed	Goed
Kamgrasland	Voldoende	Goed

Deelgebied BE2400014-18
(in NRP-deelgebied 3)

Aangemeld Habitattypes		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
2310	Niet aanwezig of niet gekend	Voldoende
2330	Niet aanwezig of niet gekend	Voldoende
3130	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
3150	Onvoldoende	Goed
6430	Goed	Goed
6510 nat	Onvoldoende	Goed
6510 droog	Onvoldoende	Goed
9160	Niet aanwezig of niet gekend	Behoud actuele toestand
91E0 –Subtype Elzenbroek	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
91E0 – Subtype Vogelkers-essenbos	Voldoende	Goed
Regionaal belangrijke biotopen		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
Dottergrasland	Voldoende	Goed
struisgrasland	Voldoende	Voldoende
Rietland	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Zilverschoongrasland	Voldoende	Goed
Kamgrasland	Voldoende	Goed

Deelgebied BE2400014-19
(in NRP-deelgebieden 4 en 5)

Aangemeld Habitattypes		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
2310	Onvoldoende	Voldoende

2330	Onvoldoende	Voldoende
3130	Onvoldoende	Goed
3150	Onvoldoende	Goed
6230	Onvoldoende	Voldoende
6430	Goed	Goed
6510 nat	Goed	Goed
6510 droog	Goed	Goed
7140	Onvoldoende	Goed
9160	Onvoldoende	Voldoende
91E0 –Subtype Elzenbroek	Voldoende	Goed
91E0 – Subtype Vogelkers-essenbos	Niet aanwezig of niet gekend	Goed
Regionaal belangrijke biotopen		
Habitattype	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
Dottergrasland	Goed	Goed
struisgrasland	Voldoende	Voldoende
Grote Zeggenvegetatie	Goed	Goed
Rietland	Onvoldoende	Goed
Zilverschoongrasland	Goed	Goed
Kamgrasland	Voldoende	Goed
Aangemelde soorten van Bijlage II		
Soort	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingdoelstelling
Bittervoorn	Voldoende	Goed
Kamsalamander	Voldoende	Goed
Drijvende Waterweegbree	Voldoende	Goed

De aangemelde soorten Kruidend Moerasscherm en Grote Modderkruiper komen in het NRP-gebied vermoedelijk niet meer voor. Via herstel van moerassen en de inrichting van overstromingsgebieden zal de terugkeer van deze soorten nagestreefd worden.

SBZ-V

Er zijn instandhoudingsdoelstellingen opgemaakt voor delen van het Vogelrichtlijngebied 3.16 Demervallei. Voor het vogelrichtlijngebied, gelegen binnen de NRP-perimeter zijn deze beschikbaar.

Vogelsoort	Huidige staat instandhouding	Instandhoudingsdoelstelling
Annex-1-soorten die in het SBZ-V voorkomen		
Ijsvogel	Goed	Goed
Blauwborst	Goed	Goed
Porseleinhoen	Onvoldoende	Voldoende
Bruine kiekendief	Voldoende	Voldoende
Roerdomp	Onvoldoende	Behoud huidige toestand
Woudaap	Onvoldoende	Voldoende
Kwartelkoning	Onvoldoende	Voldoende
Boomleeuwrik	Onvoldoende	Behoud huidige toestand
Nachtzwaluw	Onvoldoende	Behoud huidige toestand
Grauwe klauwier	Onvoldoende	Voldoende
Wespendief	Voldoende	Voldoende
Zwarte specht	Onvoldoende	Voldoende
Regionaal belangrijke vogelsoorten die in het SBZ-V voorkomen		
Watersnip	Voldoende	Goed
Zomertaling	Onvoldoende	Voldoende
Wintertaling	Goed	Goed
Dodaars	Voldoende	Voldoende
Grote gele kwikstaart	Voldoende	Goed
Snor	Onvoldoende	Voldoende

Rietgors	Goed	Goed
Rietzanger	Onvoldoende	Voldoende
Waterral	Voldoende	Voldoende
Paapje	Onvoldoende	Voldoende
Zomertortel	Goed	Goed
Kramsvogel	Onvoldoende	Voldoende
Veldleeuwerik	Voldoende	Voldoende
Geelgors	Onvoldoende	Behoud huidige toestand
Roodborsttapuit	Goed	Goed
Houtsnip	Onvoldoende	Voldoende

De gedetailleerde instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones, gelegen in de vallei van de Demer, zijn terug te vinden in volgende documenten, (in bijlage bij het achtergronddocument) :

- AMINAL afdeling Natuur, januari 2006. Instandhoudingsdoelstellingen voor vogels in het NRP-gebied van OPD (deel van SBZ-V 3.16 – De Demervallei)
- AMINAL afdeling Natuur, maart 2006. Habitatrictlijngebied BE240014 – Demervallei. Deelgebied perimeter Ontwikkelingsplan Demer; inclusief NRP Demervallei tussen Diest en Aarschot. Instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypes en regionaal belangrijke biotopen – afgestemd op IHD vogelrichtlijn. Ontwerp-versie

De geïntegreerde doelstellingen geven aan om bijzondere aandacht te geven aan de habitats waarvoor dit gebied een essentiële rol voor Natura 2000 te vervullen heeft:

Voor de habitatrictlijn (de afgebakende perimeters):

- 3150 Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
- 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
- 6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Voor de vogelrichtlijn (nagenoeg volledige NRP-gebied van Diest-Aarschot) :

- Grote zeggenvegetatie
- Rietland met nat overjarig, weinig verruigd riet
- Zilverchoongrasland
- Dottergrasland
- Ondiep, open water: cfr. Habitatype 3150, en leigrachten, beken
- Landschapsstructuur: voldoende open, aaneengesloten moerasgebieden
- Waterstand in riet- en moerasgebieden: boven het maaiveld tot in het late voorjaar

Voor al deze vermelde habitats en regionaal belangrijke biotopen is het herstel van het natuurlijke grondwaterpeil (verhoging) gekoppeld aan een geschikt landgebruik en beheer een voorwaarde voor het bereiken van een goede staat van instandhouding.

Randvoorwaarde

Kleine verschuivingen in de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van bovenstaande instandhoudingsdoelstellingen kunnen op middellange termijn noodzakelijk zijn ten gevolge van aanvullend wetenschappelijk onderzoek en de integratie van de instandhoudingsdoelstellingen voor het NRP-gebied in die voor het gehele Habitat- en vogelrichtlijngebied.

4 Recreatief medegebruik

Recreatie en toegang tot bos en natuur worden hoe langer hoe meer belangrijke thema's in het natuurbehoud. Het uitgangspunt is dat de mens het recht heeft om te genieten en gebruik te maken van de natuur en het landschap, zonder schade toe te brengen aan die natuur en dat landschap, en met respect voor het recht van anderen om ook van die natuur te genieten.

De basisregel voor het al of niet toestaan van toegang tot de natuur buiten de reservaten is artikel 14 van het natuurdecreet: de zorgplicht, en bij uitbreiding voor overheden, artikel 16 (en 26bis en 36ter): het integratiebeginsel. Het natuurrichtplan wil richtlijnen geven voor de lokale interpretatie van de zorgplicht en het integratiebeginsel.

Het eigendomsrecht blijft uiteraard onverminderd gelden; het tijdelijk en/of permanent openstellen van privé-domein gebeurt op vrijwillige basis. Voor natuurreservaten gebeurt dit via het beheerplan.

Het luik randvoorwaarden aan het recreatief medegebruik biedt een toetsingskader om vanuit het oogpunt van het natuurbehoud privé- en overheids-initiatief inzake toegankelijkheid recreatie, sport, spel, evenementen, enz. binnen het natuurrichtplangebied aan te toetsen en zo schade aan natuur te voorkomen en/of te beperken (art. 14 van het Natuurdecreet). Uiteraard moet dit cumulatief bekeken worden met andere regelgeving, bijvoorbeeld de ruimtelijke bestemming.

De visie wordt op het niveau van het hele projectgebied opgebouwd en dit aan de hand van volgende bouwstenen (kaart 2) :

- Verstoringsgevoelige zone,
- Zone met mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Verstoringsgevoelige zone

Deze zone heeft als voornaamste doelstelling de creatie van rust, waarbij mogelijke verstoring van de soorten en de habitats, waarvoor de zone is afgebakend, wordt beperkt. Deze zone wordt gekenmerkt door een ecologische draagkracht die slechts een beperkte graad van recreatief medegebruik toelaat. Dat recreatief medegebruik is gericht op zachte recreatie binnen de grenzen van het eigendomsrecht en andere geldende wetgeving. Nieuwe recreatieve initiatieven worden niet gestimuleerd, tenzij ze een meerwaarde zouden betekenen voor de natuurwaarden. Bestaande initiatieven worden bijgestuurd om de rust te verhogen en de verstoring van soorten en habitats verder te beperken, bijvoorbeeld door de bezoeker zoveel mogelijk naar de rand van het gebied te leiden. Vormen van harde recreatie en hoogdynamische recreatie worden geweerd.

Nieuwe recreatieve infrastructuur is zeker niet gewenst, tenzij het een meerwaarde zou betekenen voor de lokale natuurwaarden en/of in functie van natuureducatie. Bestaande lijnvormige recreatieve infrastructuur kan slechts worden aangepast of opgewaarderd als het geen betekenisvolle negatieve impact heeft op of als het een meerwaarde zou betekenen voor de lokale natuurwaarden (incl. natuureducatie) of het landschap. Bestaande vlakvormige infrastructuur moet op termijn verdwijnen. Aan de bestaande toegankelijkheid van het gebied voor het normaal gebruik en beheer wordt door dit NRP niets gewijzigd.

Zone met mogelijkheden voor extensief recreatief medegebruik

Deze zone wordt gekenmerkt door een ecologische draagkracht die actief recreatief medegebruik toelaat binnen de grenzen van het eigendomsrecht en andere geldende wetgeving. Dat recreatief medegebruik is in eerste instantie gericht op zachte, individuele recreatie, maar binnen de grenzen van de draagkracht zijn ook verwante (georganiseerde) recreatieve activiteiten mogelijk.

Nieuwe en bestaande initiatieven met het oog op zachte recreatie kunnen actief worden gestimuleerd en ontwikkeld als er voor gezorgd wordt dat lokale natuurwaarden of het landschap weinig of geen negatieve gevolgen ondervinden.

Op plekken waar de vegetatie en de aanwezige populaties van de te beschermen soorten het aankunnen, is er ruimte voor spel in bos en natuur. Dit medegebruik wordt zo veel mogelijk geconcentreerd rond de poorten (zie hiervoor ook hoger: concept 6 in paragraaf 2.2.). Vormen van harde recreatie en hoogdynamische recreatie worden geweerd.

Nieuwe lijnvormige recreatieve infrastructuur met het oog op zachte recreatie is mogelijk, als het weinig of geen negatieve impact zou betekenen voor de lokale natuurwaarden of het landschap. Bestaande lijnvormige recreatieve infrastructuur met het oog op extensief recreatief medegebruik kan aangepast of opgewaardeerd worden als het weinig of geen impact heeft op of als het een meerwaarde zou betekenen voor de lokale natuurwaarden (incl. natuureducatie) of het landschap. Vlakvormige infrastructuur moet op termijn verdwijnen, **tenzij aan de rand van het gebied indien passend in de recreatievisie van het ontwikkelingsplan Demer.** Aan de bestaande toegankelijkheid van het gebied voor het normaal gebruik en beheer wordt door dit NRP niets gewijzigd.

Definities:

– *Harde recreatie:*

Dit zijn alle vormen van sport en toerisme die een grote impact hebben op de natuurwaarden door lawaai, aantasting van het reliëf, vernietiging van vegetatie, zware verstoring van de aanwezige fauna, het achterlaten van afval of verontreiniging. Vaak zijn deze sporten en recreatievormen georganiseerd, competitief, grootschalig of terugkerend met een hoge frequentie. Alle gemotoriseerde sporten en recreatievormen zijn inbegrepen.

– *Zachte recreatie*

Dit zijn alle vormen van sport en toerisme die weinig of geen impact hebben op de natuurwaarden van het gebied. Zacht recreatieve activiteiten verstoren in een gebied de rust niet, tasten het reliëf weinig of niet aan en hebben een verwaarloosbare invloed op de vegetatie en de fauna. Individueel wandelen op paden, fietsen (inclusief mountainbiken) en paardrijden op daartoe ingerichte wegen, individueel kajakken of kanovaren en spelen in bos en natuur buiten de kwetsbare zones worden beschouwd als vormen van zachte recreatie.

– *Verstoringsgevoelige zone*

Deze zone heeft als voorname doelstelling de creatie van rust, waarbij mogelijke verstoring van de soorten en habitats, wordt beperkt. Deze zone wordt gekenmerkt door een ecologische draagkracht die slechts een beperkte graad van recreatief medegebruik toelaat. Dat recreatief medegebruik is gericht op zachte recreatie binnen de grenzen van het eigendomsrecht en andere geldende wetgeving

– *Zone met mogelijkheden voor extensief recreatief medegebruik*

Deze zone wordt gekenmerkt door een ecologische draagkracht die recreatief medegebruik toelaat binnen de grenzen van het eigendomsrecht en andere geldende wetgeving. Dat recreatief medegebruik is gericht op zachte recreatie, maar binnen de grenzen van de ecologische draagkracht zijn ook verwante (georganiseerde) recreatieve activiteiten mogelijk.

– *Hoogdynamische recreatie*

(volgens Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen)

Onder hoog-dynamische recreatieve infrastructuur wordt die infrastructuur verstaan die, omwille van haar intrinsieke aard, in haar onmiddellijke omgeving sterke veranderingen en dynamiek teweegbrengt in de wijze van functioneren van de bestaande ruimtelijke en sociaal-economische structuur en daardoor in belangrijke mate het bestaande ruimtegebruik wijzigt.

Hoog- en laagdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur wordt gebruikt in tegenstelling tot de gangbare opdeling intensieve en extensieve recreatie, die vooral vanuit de aard van de infrastructuur zelf vertrekt.



Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Gebiedsvisie per deelgebied

+ zie Kaartenbijlage

Gebiedsvisie per deelgebied

Op basis van de ecologische concepten, de schets van het streefbeeld en de instandhoudingsdoelstellingen, wordt een meer gedetailleerd en concreter streefbeeld geformuleerd: de specifieke gebiedsvisie.

Op de kaarten van de specifieke gebiedsvisie (kaart 1.1 tot 1.6) worden kaarteenheden aangeduid waarbinnen een zelfde streefbeeld geldt. In de tabel wordt per kaarteenheid aangegeven welk onderdeel van de specifieke gebiedsvisie bindend is en welk niet-bindend.

Een bindend gesteld gedeelte heeft voor de administratieve overheid tot gevolg dat noch subsidies noch beheers- of inrichtingsplannen noch vergunningen kunnen worden goedgekeurd of toegestaan als deze in strijd zijn met de gebiedsvisie. Een bindend gedeelte zal voor de overheid bovendien tot gevolg hebben dat de betrokken overheden zich aan de gebiedsvisie moeten houden voor wat betreft het beheer of het gebruik van hun terreinen (zowel wat de terreinen betreft die zij zelf in eigendom hebben als voor de terreinen die zij enkel beheren of gebruiken).


Een niet-bindend gesteld gedeelte heeft enkel een richtinggevende waarde. Het is een element waar de administratieve overheid mee kan rekening houden wanneer de regelgeving dit toelaat, onder meer bij de interpretatie van de zorgplicht, het beoordelen van de natuurtoets (vermijdbare schade), de verscherpte natuurtoets (onvermijdbare en onherstelbare schade in VEN) en van passende beoordelingen (in speciale beschermingszones). Bij het beheer van hun eigendommen wordt een administratieve overheid geacht om dit richtinggevend deel van de gebiedsvisie na te streven in de mate dat het inpasbaar is in de vigerende regelgeving.


De gebiedsvisie bevat geen rechtstreeks bindende bepalingen ten aanzien van particulieren.


Natuurdoeltypen zijn de soorten vegetatie waarnaar gestreefd wordt. De doelsoorten zijn voor de streek bijzondere soorten die bepaalde eisen stellen aan hun habitat/leefgebied, waardoor ze kenmerkend zijn voor bepaalde goed ontwikkelde natuurdoeltypen. Een beschrijving van de natuurdoeltypen en doelsoorten vindt u in de fiches in bijlage.


Op de kaarten en in de onderstaande tabellen wordt gebruik gemaakt van de standaardlegendes van de handleiding die bij de opmaak van de NRP-gebiedsvisie gevolgd wordt. De legendes maken voor wat betreft de graslanden, ruigte en bossen enkel een onderscheid tussen 'nat' en 'droog'. In de Demervallei gaat het niet zelden om intermediaire, vochtige condities. Bij het streefbeeld per kaarteenheid wordt dit gespecificeerd waar nodig: Elzen-Vogelkersbos valt bv. onder de legende-eenheid 'nat bos' maar is vanzelfsprekend te onderscheiden van een bostype dat in echt natte omstandigheden, bv. in een kwelzone, voorkomt.

Deelgebied 1 – Achter Schoonhoven

	1.0	Rivier
Situering	Demer tussen de stadsrand van Aarschot en Langdorp-dorp	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rivier met natuurlijke oeverwallen; uitgezonderd ter hoogte van de woonkernen te Aarschot en Langdorp, waar dijken blijven. - Structuurrijk en met een goede waterkwaliteit (minstens basiswaterkwaliteit) <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rivier (vegetatierijk) (habitatype 3260) 	

	1.1	Nat bos
Situering	Bos langs de linkeroever van de Demer tussen de oostelijke ring van Aarschot en de valleirand. Met oude Demerarm.	
Niet-Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Overwegend dicht bebost, met hier en daar open plekken nat grasland of natte ruigte, moeras en open water - Deels broekbos, deels minder nat rivierbegeleidend bos langs de Demer, na (spontane) omvorming van het aanwezige populierenbos - Aandacht voor de hoogspanningsleiding (onbeboste zone van 20 m aan elke kant) 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Gewoon Elzenbroekbos (habitatype 91E0); - Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0). - Rietmoeras (RBB) ² 	


	1.2	Nat grasland met nat bos
Situering	Demervallei rechteroever, onder de Doornberg, en langs de linkeroever langs het recreatiegebied en kasteel van Schoonhoven	
Niet-Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Grotendeels open grasland, met beboste delen , moeras en open water - Oude meander mogelijk aangesloten aan de Demer - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos - Zowel het grasland als de bosjes zijn gevarieerd aangezien er zowel vochtige als natte types mogelijk zijn - Behoud van enkele ondiepe meanders op de rechteroever als landschapselement - Aandacht voor kasteel van Schoonhoven, met omgeving en dreef, en geklasseerde watermolen - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Dottergrasland - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510); - Gewoon Elzenbroekbos (habitatype 91E0); - Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0); - Wilgenstruweel in laagdynamisch milieu - Rietmoeras (RBB) 	


	1.3	Nat grasland met nat bos
Situering	Demervallei rechteroever, onder de Doornberg, en langs de linkeroever langs het recreatiegebied Schoonhoven	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Grotendeels open grasland, met beboste delen - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos - Zowel het grasland als de bosjes zijn gevarieerd aangezien er zowel vochtige als natte types mogelijk zijn - Behoud van enkele ondiepe meanders op de rechteroever als landschapselement 	

² RBB : regionaal belangrijk biotoop

	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dottergrasland (RBB) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510); - Gewoon Elzenbroekbos (habitatype 91E0); - Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0); - Wilgenstruweel in laagdynamisch mileu
--	---


	1.4	Overig grasland
Situering	De historische donk van Weerde langs de Weerderlaak	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gradiënten van droog tot vochtig grasland - Kleine landschapselementen (KLE) 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypes en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden .	

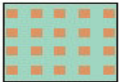
	1.5	Nat bos met moeras en nat grasland
Situering	Demervallei langs de Weerderlaak en langs de valleiflank (woonkern Mot)	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Complex van broekbos voornamelijk bestaande uit elzenbroek, met delen wilgenstruweel en in afwisseling met grasland en rietmoeras/rietruigte (vooral langs de oostelijke zijde) - Eerder gesloten landschap 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0) - Wilgenbos (en struweel) (habitatype 91E0) - Blauwgrasland (6410) - Glanshavergrasland (6510) - Dottergrasland (RBB) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) 	

	1.6	Nat bos met (moeras en) nat grasland
Situering	Tussen de Demer en de Weerderlaak, waterwingebied, en langs de valleiflank	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Complex van vochtig tot nat loofbos, ruigten en grasland met klein water ook minder natte graslanden en ruigten komen voor - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p>	

	<ul style="list-style-type: none">- Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0)- Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0);- Dottergrasland (RBB)- Natte strooiselruigte (habitatype 6430);- Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look)- Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510)
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden


Deelgebied 2 - Rommelaar - Mottevallei

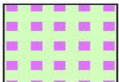
	2.0	Rivier
Situering	Demer tussen Langdorp-dorp en de Ossebeek/Laarbeek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Rivier met natuurlijke oeverwallen; uitgezonderd ter hoogte van de woonkernen, waar dijken blijven - Structuurrijk en met een goede waterkwaliteit (minstens basiswaterkwaliteit) 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Rivier (vegetatierijk) (habitatype 3260) 	


	2.1	Nat grasland met natte ruigte
Situering	Valleidal tussen Langdorp en Middelborg, met delen langs de Motte	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Landschappelijk half-open complex van grasland en ruigten op een vochtige tot natte bodem, met plaatselijk elzenbroekbos en houtkanten. - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter (een groot deel blijft vrij van frequente overstromingen) 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Ruig rietmoeras (RBB) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dottergrasland (RBB) - Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0) - Eikenbos (9160) - Kamgrasland (RBB) 	

	2.2	Nat grasland met natte ruigte
Situering	Valleidal linkeroever Demer ter hoogte van de Rommelaar en kleinere delen langs de Motte	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vrij open tot halfopen complex van grasland en ruigten op een vochtige tot natte bodem; min of meer bebost in het oostelijk deel, langs de Demer - Ook droger grasland en ruigten dicht bij de oeverwallen van de Demer - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Zilverschoongrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Kamgrasland (RBB) 	

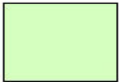
	<ul style="list-style-type: none"> - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0)
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.

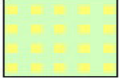
	2.3	Nat bos
Situering	Overstromingsbos langs de Motte	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Overwegend bebost, met hier en daar open plekken nat grasland of natte ruigte 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-essenbos (habitatype 91E0) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) 	

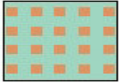
	2.4	Grasland met droge heide
Situering	Valleirand, voet van Middelborg-Rommelaar	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen - Bij het beheer wordt een bijzondere aandacht besteed aan de gradiëntrijke situatie, met overgangen naar vochtig en nat grasland tot elzenbroekbos (overgangen naar 2.1) 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Struisgrasland (RBB) tot droog heischraal grasland (Habitatype 6230); - Blauwgrasland (Habitatype 6410); - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	

	2.5	Nat grasland
Situering	Valleirand, voet van Middelborg-Rommelaar	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Open grasland met mogelijk behoud van elzenbosjes - Bij het beheer wordt een bijzondere aandacht besteed aan de gradiëntrijke situatie, met overgangen naar vochtig en nat grasland. 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Dottergrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0) 	


	2.6	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
Situering	Valleirand, voet van Middelborg-Rommelaar	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Mozaiek van nat grasland, ruigten en bosjes, grotendeels open - Een maximaal behoud van de bij uitstek gradiëntrijke situatie wordt bij het beheer als uitgangspunt genomen, met veel aandacht voor de permanente kwel in het kwelgebied 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Dottergrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0) 	

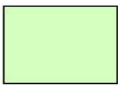
	2.7	Grasland
Situering	Valleirand, voet van Middelborg-Rommelaar	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Open grasland waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230); - Kamgrasland (RBB) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Eikenbos 	

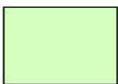
	2.8	Grasland met akkers
Situering	Uitloper van de Rommelaar tot een afgesneden meander van de Demer	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Afwisseling van grasland en akkers, met kleine landschapselementen - KLE op perceelsgrenzen of als kleine bosjes in het gebied: struweel, houtkanten en bostypes die natuurlijk op dit type bodem voorkomen - Landschapsonderhoud tijdens de landbouwvoering - Op de droge, zandige valleiranden kan ook droge heide voorkomen 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230); - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Kamgrasland (RBB) - Soortenrijke akker - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	

	2.9	Nat grasland met natte ruigte
---	------------	--------------------------------------

Situering	Valleideel langs de Laarbeek, grenzend aan Krekelbroek
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland en ruigten op een vochtige tot natte bodem; min of meer bebost langs de Demer.
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)

	2.10	Nat grasland met nat bos
Situering	Valleideel langs de Laarbeek, grenzend aan Krekelbroek	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Complex van vochtig grasland en (minder dan 50%) beekbegeleidend bos	
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

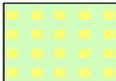
	2.11	Grasland
Situering	Deel van het NRP-gebied te zuiden van de Middelborg – Rommelaar, langs de Motte	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland, met hier en daar een ruigte.	
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430)	

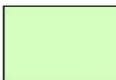
	2.12	Grasland
Situering	Deel van het NRP-gebied te zuiden van de Middelborg – Rommelaar, langs de Motte	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland, met hier en daar een ruigte.	
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430)	

Deelgebied 3 - Donkengebied

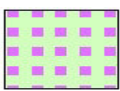
Opmerking : Rivier : zie 2.0 en 4.0

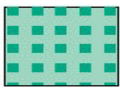
	3.1	Grasland
Situering	Valleidal tussen Langdorp en Hulst (met de Grote Laak)	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open grasland, met hier en daar een ruigte en doornstruweel - Beboste stroken en bosjes komen beperkt voor, onder meer langs de Demer - Bij beheer gaat specifieke aandacht naar gradiënten tussen donken en vallei met vegetaties in de graslandsfeer - Natuurlijk ingerichte plassen, waar nu plassen aanwezig zijn. <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Droog Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	

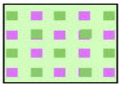
	3.2	Grasland met akkers
Situering	Brede valleirand tussen Langdorp en het Schotsbroek (de Kleine en Grote Laak vormen voor een deel de grens), ter hoogte van Bosberg en Wijngaardberg. Verschillende hoger gelegen delen langs de valleirand tussen Langdorp en Hulst	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afwisseling van grasland en akkers, met kleine landschapselementen - Accentueren van vegetatiegradiënten tussen droog (donken en valleirand) en vochtig - KLE op perceelsgrenzen of als kleine bosjes in het gebied: struweel, houtkanten en bostypes die natuurlijk op dit type bodem (droog tot vochtig)voorkomen - Behoud historisch belangrijke pastorie van de Sint-Pieterskerk met vijver en tuin <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230); - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430) - Soortenrijke akker - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190) 	


	3.3	Grasland
Situering	Oude Stok, uitloper van het valleigebied ten oosten van de Bosberg	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig graslandgebied met droge en vochtige graslanden en kleine 	

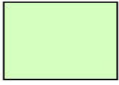
	<p>landschapselementen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accentueren van vegetatiegradiënten tussen droog en vochtig - KLE op perceelsgrenzen of als kleine bosjes in het gebied: struweel, houtkanten en bostypes die natuurlijk op dit type bodem (droog tot vochtig)voorkomen - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230); - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190) - Mesotrofe plassen (Habitatype 3130)


	3.4	Grasland met droge heide
Situering	Hoger gelegen delen in een uitloper van het valleigebied ten oosten van de Bosberg	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 4030) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190) 	

	3.5	Nat grasland met nat bos
Situering	Schotsbroek, met een concentratie van plassen. De lange donk van Schotsbroek ligt tussen de vallei van de Grote Laak en de Demervallei.	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Halfopen landschap - Gebied met typische gradiënten van droog naar nat, en van open naar gesloten : mozaiek met alle vegetaties van droge hei/bos tot vochtige graslanden/bossen/wilgenstruweel - Overstroming van de lagere delen van de vallei eenmaal per jaar - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) - Gewoon elzenbroekbos (habitatype 91E0) - Open water (3130) 	
	- Wilgenstruweel	


	3.6	Grasland met droge heide en droog bos
Situering	Delfkensdonk, aansluitend bij Schotsbroek, ten westen van het donkengebied Zavelbeemden	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen	
	Natuurdoeltypen: - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 4030) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (Habitatype 9190)	

	3.7	Grasland
Situering	Valleidal ten zuiden van Schotsbroek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland, met hier en daar een ruigte en doornstruweel - Beboste stroken en bosjes kunnen voorkomen, onder meer langs de Demer - Accentueren van gradiënten tussen droog (donken) en vochtig - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Open water (3130)	


	3.8	Grasland
Situering	Valleidal ten zuiden van Schotsbroek	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open grasland, met hier en daar een ruigte en doornstruweel	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look)	

	3.9	Nat bos
Situering	Oeverwal rechteroever Demer ter hoogte van Schotsbroek	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten bosstrook langs de Demer, met hier en daar een open grasland.	
	Natuurdoeltypen:	


	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitattype 91E0) - Kamgrasland (RBB)
--	--


	3.10	Nat bos
Situering	Oeverwal rechtoever Demer ter hoogte van Schotsbroek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten bosstrook langs de Demer - Meanders aangetakt aan Demer 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitattype 91E0) - Open water (3130) 	

	3.11	Grasland
Situering	Brede valleirand tussen het donkengebied Zavelbeemden en woonkern Zavel; met plassen	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig graslandgebied met kleine landschapselementen - Streekeigen struweel en houtkanten op perceelsgrenzen of als kleine bosjes - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Langs de Demer wordt gestreefd naar een rivierbegeleidend bos 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Vochtig glanshavergrasland (habitattype 6510) - Droog glanshavergrasland (habitattype 6510) - Natte strooiselruigte (habitattype 6430) - Eutrofe plassen (habitattype 3150) - Vogelkers-Essenbos (habitattype 91E0) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	

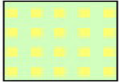
	3.12	Grasland
Situering	Brede valleirand tussen het donkengebied Zavelbeemden en woonkern Zavel; met plassen	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig graslandgebied met kleine landschapselementen - Streekeigen struweel en houtkanten op perceelsgrenzen of als kleine bosjes - Natte delen bebost of met wilgenstruweel - Eutrofe plassen geschikt voor kamsalamander 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Vochtig glanshavergrasland (habitattype 6510) - Natte strooiselruigte (habitattype 6430) - Wilgenstruweel - Eutrofe plassen (habitattype 3150) 	


	<ul style="list-style-type: none"> - Mesofrofe plassen - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)
--	---


	3.13	Droog grasland met droge heide en nat grasland
Situering	Zavelbeemden, gekenmerkt door donken, naar het oosten tot Testelt. Tegen de spoorweg aan en ten zuiden hiervan liggen natte graslandjes en vijvertjes.	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een gebied gekenmerkt door de bijzondere geomorfologie (zandige opduikingen, donken in de Demervallei) en een grote verscheidenheid aan bodemtypes, ook in het alluviale deel - Op de donken: halfopen, droog grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk voorkomen - In de lager gelegen valleidelten: voornamelijk open grasland, met kleine landschapselementen en rivierbegeleidend bos - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Struisgrasland (RBB) - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dottergrasland (RBB) - Kamgrasland (RBB) - Zomereiken-berkenbos (9190)/droog wintereiken-beukenbos (9120) - Eutrofe plassen (habitatype 3150) - Mesofrofe plassen 	


	3.14	Droog grasland met droge heide en nat grasland
Situering	Zavelbeemden, gekenmerkt door donken, naar het oosten tot Testelt. Tegen de spoorweg aan en ten zuiden hiervan liggen natte graslandjes en vijvertjes	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een gebied gekenmerkt door de bijzondere geomorfologie (zandige opduikingen, donken in de Demervallei) en een grote verscheidenheid aan bodemtypes, ook in het alluviale deel - Op de donken: halfopen, droog grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk voorkomen - In de lager gelegen valleidelten: voornamelijk open grasland, met kleine landschapselementen en rivierbegeleidend bos. - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Struisgrasland (RBB) - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dottergrasland (RBB) - Kamgrasland (RBB) - Zomereiken-berkenbos (9190)/droog wintereiken-beukenbos (9120) - Eutrofe plassen (habitatype 3150) 	

	- Mesofrofe plassen
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.


	3.15	Grasland met akkers
Situering	Delfkensdonk, landbouwgebied tussen Zavelbeemden en Demer	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Afwisseling van grasland en akkers, met kleine landschapselementen - Streekeigen struweel en houtkanten op perceelsgrenzen of als kleine bosjes - Langs de Demer is ruimte voor beperkte oppervlakten rivierbegeleidend bos - Landschapsonderhoud tijdens de landbouwvoering 	
Niet-bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Akker - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	

	3.16	Nat bos
Situering	Ten oosten bij Delfkensdonk aansluitend	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Bebest, ook langs de Demer 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	3.17	Grasland
Situering	Open valleidal tussen Zavelbeemden en de Demer, tot Testelt	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Soortenrijk grasland, grotendeels open hooiland en begraaide weiden met hier en daar houtkanten en struweel 	
Niet-bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) 	


	3.18	Grasland
Situering	Open valleidal tussen Zavelbeemden en de Demer (Melkbroek), tot Testelt	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Soortenrijk grasland, grotendeels open hooiland en begraaide weiden met hier en daar houtkanten en struweel 	

	- Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen
	Natuurdoeltypen:
	- Droog glanshavergrasland (habitatype 6510)
	- Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510)
	- Kamgrasland (RBB)


	3.19	Nat bos
Situering	Melkbroek langs de rechteroever van de Demer	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Grotendeels gesloten, brede rivierbegeleidende bosstrook op vochtige tot droge bodem - Open plekken met grasland; - Boszomen en bosranden goed ontwikkeld	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (Habitatype 6430)	

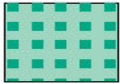
Deelgebied 4 - Demerbroeken West


	4.0	Rivier
Situering	Demer tussen Langdorp en Testelt	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Rivier met natuurlijke oeverwallen; uitgezonderd ter hoogte van de woonkernen, waar dijken blijven - Structuurrijk en met een goede waterkwaliteit (minstens basiswaterkwaliteit)	
	Natuurdoeltypen: - Rivier (vegetatierijk) (habitatype 3260)	


	4.1	Nat bos
Situering	Langgerekte zone langs de Demer (oeverwal) ter hoogte van Krekelbroek en Keet, tot de Kerkendijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten bosstrook langs de Demer met verspreide graslanden mogelijk - Rivierbegeleidend op vochtige bodem, plaatselijk is droger bos (eiken-berkenbos, eiken-beukenbos) mogelijk - Meanders aangetakt aan Demer	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Eiken-beukenbos (habitatype 9120) - Kamgrasland (RBB) - Glanshavergrasland (6510)	


	- Open water (3130)
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.

	4.2	Nat bos
Situering	Langgerekte zone langs de Demer (oeverwal) ter hoogte van Krekelbroek en Keet, tot de Kerkendijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten bosstrook langs de Demer met verspreide graslanden mogelijk - Rivierbegeleidend op vochtige bodem, plaatselijk is droger bos (eiken-berkenbos, eiken-beukenbos) mogelijk - Meanders aangetakt aan Demer 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Eiken-beukenbos (habitatype 9120) - Kamgrasland (RBB) - Glanshavergrasland (6510) - Open water (3130) 	


	4.3	Nat grasland en nat bos
Situering	Valleidal Krekelbroek en Demervallei ter hoogte van de Wijngaardberg, tot Kerkendijk, langs de linkeroever van de Laarbeek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Halfopen landschap van graslanden (ca. 2/3 van de oppervlakte) en bos op vochtige tot natte bodem, met gradiënten tot droog en schraal - Natuurlijk ingerichte plassen in het Krekelbroek - Aandacht voor kwelzone in "De Baggelt" met zeldzame soorten van de hooilanden 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Grote zeggenvegetatie (RBB) - Blauwgrasland (habitatype 6410) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Gewoon Elzenbroek (habitatype 91E0) - Wilgenstruweel - Mesotrofe plassen (Habitatype 3130) - Eutrofe plassen (habitatype 3150) - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) 	


	4.4	Nat grasland en nat bos
Situering	Valleidal Krekkelbroek	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Halfopen landschap van graslanden (ca. 2/3 van de oppervlakte) en bos op vochtige tot droge bodem - Op de droge, zandige valleiranden kan ook droge heide voorkomen <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Droog glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dottergrasland (RBB) - Blauwgrasland (habitatype 6410) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Kamgrasland (RBB) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Brem- (habitatype 2310) en braammstruweel - Zomereiken-berkenbos (9190) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	


	4.5	Nat bos en nat grasland
Situering	Demervallei ter hoogte van de Wijngaardberg, tot Kerkendijk; rechteroever van de Laarbeek	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozaiek van vochtig tot nat (broek)bos, grasland en ruigten <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gewoon Elzenbroek (habitatype 91E0) - Wilgenbos en –struweel (habitatype 91E0) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dottergrasland (RBB) - Kamgrasland (RBB) 	


	4.6	Nat bos en nat grasland
Situering	Demervallei ter hoogte van de Wijngaardberg; rechteroever van de Laarbeek	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozaiek van vochtig tot nat (broek)bos, grasland en ruigten <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gewoon Elzenbroek (habitatype 91E0) - Wilgenbos en –struweel (habitatype 91E0) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Dotterbloemgrasland (RBB) - Kamgrasland (RBB) 	
Bindende	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypen en regionaal belangrijke biotopen	


bepaling	minstens behouden.
-----------------	--------------------

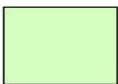
	4.7	Grasland
Situering	Valleidal tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Soortenrijk grasland en ruigte met bosjes; rivierbegeleidend bos op linkeroever van de Demer	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Natte strooiselruigte (habitatype 6430)	


	4.8	Nat bos
Situering	Zuidelijk deel van Demervallei, met Laarbeek, tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken. - Aandacht voor de hoogspanningsleiding (onbeboste zone van 20 m aan elke kant)	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

	4.9	Nat bos
Situering	Zuidelijk deel van Demervallei, met Laarbeek, tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken. - Aandacht voor de hoogspanningsleiding (onbeboste zone van 20 m aan elke kant)	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	4.10	Nat bos
Situering	Zuidelijk deel van Demervallei, met Laarbeek, tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken. - Aandacht voor de hoogspanningsleiding (onbeboste zone van 20 m aan elke kant)	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

	4.11	Grasland
Situering	Valleidal tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Soortenrijk grasland en ruigte met bosjes; rivierbegeleidend bos op linkeroever van de Demer	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Droge Ruigte (Nitrofiële ruigte van het verbond Look-Zonder-Look) - Natte strooiselruigte (habitatype 6430) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	4.12	Grasland
Situering	Valleidal tussen Kerkendijk en Testelse dijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Soortenrijk grasland, grotendeels open hooiland, met houtkanten of struweel op de perceelsgrenzen en één bosje	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	4.13	Nat bos
Situering	Tussen linkeroever van de Demer en de Testelse dijk, westelijke kant	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken. - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

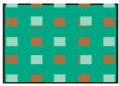
Deelgebied 5 - Demerbroeken Centraal

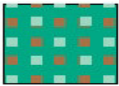
	5.0	Rivier
Situering	Demer tussen Langdorp en Testelt	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Rivier met natuurlijke oeverwallen; uitgezonderd ter hoogte van de woonkernen, waar dijken blijven - Structuurrijk en met een goede waterkwaliteit (minstens basiswaterkwaliteit)	

	Natuurdoeltypen: - Rivier (vegetatierijk) (habitatype 3260)
--	---


	5.1	Nat bos
Situering	Tussen rechteroever van de Demer en Voortberg	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Rivierbegeleidend bos	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	

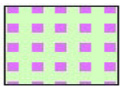
	5.2	Grasland
Situering	Rand van het Doodbroek, ten oosten van Testelt	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open hooiland, deels met kleine landschapselementen - De Europese habitattypen en regionaal belangrijke biotopen komen voor in een gunstige staat van instandhouding	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510)	


	5.3	Nat bos met moeras en nat grasland
Situering	Grootste deel van het 'Doodbroek', grenzend aan de Demer, ten oosten van Testelt en de Testelse dijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Overwegend gesloten bos (2/3 alluviaal bos) met open delen die bestaan uit vochtig tot nat grasland en ruigten	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Gewoon Elzenbroek (habitatype 91E0) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (habitatype 6430) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430)	

	5.4	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
Situering	Zuidelijk deel van het Doodbroek, grenzend aan de Laarbeek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Mozaiek van natte ruigte en natte bosjes in hooiland	


	<ul style="list-style-type: none"> - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Het grasland onder kwelinvloed wordt uitgebreid, zodat een aantal van de bestaande plassen zullen worden gedempt
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetatie - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) - Open water (3130)


	5.5	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
Situering	Zuidelijk deel van het Doodbroek, grenzend aan de Laarbeek	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozaiek van natte ruigte en natte bosjes in hooiland - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetatie - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Gewoon Elzenbroek (habitatype 91E0) - Open water (3130) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypes en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	


	5.6	Grasland met droge heide
Situering	Valleirand ter hoogte van Doodbroek	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Droog heischraal grasland (Habitatype 6230) - Droge heide op voedselarme zandgrond (Habitatype 2310) - Zomereiken-berkenbos (9190) 	


	5.7	Droog bos
Situering	Valleirand ter hoogte van Doodbroek	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel. 	

	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Zomereiken-berkenbos (9190) - droog wintereiken-beukenbos (9120)
--	---

	5.8	Nat grasland
Situering	Langs Laarbeek, grenzend aan Doodbroek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Vochtig hooiland met KLE 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) 	


	5.9	Grasland
Situering	Linkeroever Demer ter hoogte van Kloosterbeemden	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) 	


	5.10	Nat bos
Situering	Linkeroever langs de Demer ter hoogte van Kloosterbeemden	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken - Meanders aangetakt aan Demer 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Open water (3130) 	


	5.11	Nat bos
Situering	Linkeroever langs de Demer ter hoogte van Kloosterbeemden	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken d 	
	Natuurdoeltypen: <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	5.12	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
---	-------------	---


Situering	Ten westen van Kloosterbeemden, rechteroever tussen Demer en spoorweg
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Mozaiek van natte ruigte en natte bosjes in hooiland - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)
	Natuurdoeltypen: - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetatie - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Open water (3130)


	5.13	Moeras
Situering	Kloosterbeemden op de rechteroever van de Demer, tot Kleine Leigracht en Hulpe	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open, aaneengesloten moerasvegetatie. Er wordt gestreefd naar nat, overjarig riet dat bovendien weinig verruigd is. Slechts hier en daar wat struweel en opgaande struiken - Waterstand in het rietmoeras boven het maaiveld tot in het late voorjaar voor enkele bijzondere doelsoorten onder de moerasvogels: porseleinhoen, woudaap, roerdomp, waterral en snor. Ook de bruine kiekendief is een doelsoort. - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter; opstuwing van de Leigracht - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	Natuurdoeltypen: - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Open water (3130)	


	5.14	Nat bos
Situering	Rechteroever langs de Demer en Hulpe, ter hoogte van Kloosterbeemden	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Nat broekbos - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen: - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)	


	5.15	Nat grasland
Situering	Twee delen van de Kloosterbeemden, tussen de rechteroever van de Demer en de spoorweg	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Hoofdzakelijk open hooiland/grasland met klein water. - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen: - Dottergrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510)	

	5.16	Grasland
Situering	Valleidal ten oosten van Kloosterbeemden, rechteroever tussen Demer en spoorweg	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland - Meanders aangetakt aan Demer 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - kamgrasland (RBB) - Zilver schoongrasland (RBB) 	


	5.17	Nat grasland
Situering	Tussen Demer (rechteroever) en Oude Demer te Zichem	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open grasland met klein water (open grachten en kleine plassen). 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Open water (3130) 	

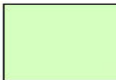
	5.18	Nat grasland
Situering	Tussen Demer (rechteroever) en Oude Demer te Zichem	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open grasland met klein water. - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) 	


	5.19	Nat bos
Situering	Rechteroever, langs de E.Claesstraat Zichem	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken 	
	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	5.20	Nat bos
Situering	Rechteroever, langs de E.Claesstraat Zichem	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken 	


	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)
--	---


	5.21	Nat grasland
Situering	Recheroever langs Kleine Leigracht en spoorweg	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig hooiland met KLE	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510)	

	5.22	Grasland
Situering	Recheroever tussen Voortberg en E.Claesstraat, met Hulpe en Kleine Leigracht	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Hoofdzakelijk open, (begrast) soortenrijk grasland - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Dottergrasland (RBB) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - kamgrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Open water (3130)	


	5.23	Nat grasland
Situering	Grotendeels open gebied tussen Leigracht en Hulpe, met enkele plassen aan de voet van de Voortberg	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Open graslandcomplex met klein water - In delen van het complex: water boven het maaiveld tot in het late voorjaar - In het oostelijk deel: overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	Natuurdoeltypen: - Dottergrasland (RBB) - kamgrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Open water (3130) - Grote zeggenvegetatie (RBB) - Kleine zeggenvegetatie	


	5.24	Nat grasland met moeras en nat bos
Situering	Vierkensbroek en omgeving, met centrale plassen en concentratie kleinere turfputten	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Afwisselend open en eerder gesloten complex van hoofdzakelijk natte graslanden, moeras, natte ruigten en bosjes - In delen van het complex: water boven het maaiveld tot in het late voorjaar - Overstroming van delen van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Zilverschoongrasland (RBB) - kamgrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Kleine zeggenvegetatie - Blauwgrasland (habitatype 6410) - Trilveen- en drijfzilvegetaties (habitatype 7140) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) - Wilgenbos en -struweel (habitatype 91E0) 	

	5.25	Nat grasland met moeras en nat bos
Situering	Valleirand ter hoogte van Vierkensbroek en woonkern De Worp	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Afwisselend open en eerder gesloten complex van hoofdzakelijk natte graslanden, moeras, natte ruigten en bosjes - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - kamgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Wilgenbos en -struweel (habitatype 91E0) 	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypes en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	


	5.26	Nat grasland
Situering	Uitloper van de vallei ten westen en noorden van Vierkensbroek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Grotendeels open, vochtig tot nat hooiland - Enkele eikenbosjes - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	


	<ul style="list-style-type: none"> - Dottergrasland (RBB) - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Kamgrasland (RBB) - Eikenbos (9190) - Open water (3130)
--	---


	5.27	Nat grasland
Situering	Uitloper van de vallei ten westen en noorden van Vierkensbroek	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Grotendeels open, nat hooiland	
	Natuurdoeltypen: - Dottergrasland (RBB)	
Bindende bepaling	Waar ze voorkomen, worden de Europese habitatypes en regionaal belangrijke biotopen minstens behouden.	

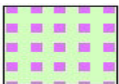
	5.28	Nat grasland
Situering	Uitloper van de vallei ten noorden van Vierkensbroek	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Grotendeels open, vochtig hooiland - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig Glanshavergrasland (habitatype 6510) - Open water (3130)	

Deelgebied 6 - Demerbroeken Oost

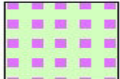
	6.0	Rivier
Situering	Demer tussen Langdorp en Testelt	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Rivier met natuurlijke oeverwallen; uitgezonderd ter hoogte van de woonkernen, waar dijken blijven - Structuurrijk en met een goede waterkwaliteit (minstens basiswaterkwaliteit) 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Rivier (vegetatierijk) (habitatype 3260) 	


	6.1	Nat grasland met moeras en nat bos
Situering	Vierkensbroek en omgeving, met centrale plassen en concentratie kleinere turfputten	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Mozaiek van nat grasland, ruigten en bosjes, grotendeels open (minimaal ½ van de oppervlakte) - Overstroming van lage delen van de vallei eenmaal per jaar of frequenter. Een maximaal behoud van de gradiëntrijke situatie wordt bij het beheer als uitgangspunt genomen - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Dottergrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetaties - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Oligotroof elzenbroek (Moerasvaren-elzenbroek) (habitatype 91E0) 	


	6.2	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vochtig tot vrij vochtig alluviaal bos aan de valleirand - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	6.3	Grasland met droge heide
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	


bepaling	- Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen
	- Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen
	Natuurdoeltypen:
	- droog heischraal grasland (habitatype 6230)
	- Droge heide op voedselarme zandgrond (habitatype 2310)
	- Zomereiken-Berkenbos (habitatype 9190)
	- Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)


	6.4	Grasland met droge heide
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Open grasland met struikheide, waarin droge ruigte en struweel, tot bosjes van eik en berk kunnen voorkomen	
	- Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen:	
	- Droog heischraal grasland (habitatype 6230)	
	- Droge heide op voedselarme zandgrond (habitatype 2310)	
	- Zomereiken-Berkenbos (habitatype 9190)	
	- Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)	


	6.5	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Nat broekbos	
	- Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	- Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen:	
	- Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)	


	6.6	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Nat broekbos	
	- Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	- Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn)	
	- Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen:	
	- Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)	
	- Open water (habitatype 3130)	


	6.7	Droog bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel.	
	Natuurdoeltypen: - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)	


	6.8	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
Situering	Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Mozaiek van nat grasland, ruigten en bosjes, grotendeels open (minimaal ½ van de oppervlakte) - Overstroming van lage delen van de vallei eenmaal per jaar of frequenter. Een maximaal behoud van de gradiëntrijke situatie wordt bij het beheer als uitgangspunt genomen - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen: - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetatie - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Ruijt Elzenbos (habitatype 91E0) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Oligotroof elzenbroek (Moerasvaren-elzenbroek) (habitatype 91E0)	

	6.9	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig tot vrij vochtig alluviaal bos aan de valleirand - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

	6.10	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig tot vrij vochtig alluviaal bos aan de valleirand	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

	6.11	Nat bos
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig tot vrij vochtig alluviaal bos aan de valleirand	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	6.12	Droog bos
Situering	Valleirand De Worp – Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel.	
	Natuurdoeltypen: - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)	

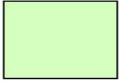
	6.13	Droog bos
Situering	Valleirand De Worp – Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel.	
	Natuurdoeltypen: - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)	


	6.14	Overig grasland
Situering	De Worp - Kraanrijk	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland met bosjes.	
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB)	

	6.15	Nat grasland met natte ruigte en nat bos
Situering	Ter hoogte van de woonkern Molenstede	
Bindende	Natuurstreefbeeld:	


bepaling	<ul style="list-style-type: none"> - Mozaïek van nat grasland, ruigten en bosjes, grotendeels open (minimaal ½ van de oppervlakte) - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter. Een maximaal behoud van de gradiëntrijke situatie wordt bij het beheer als uitgangspunt genomen - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Kleine zeggenvegetatie - Blauwgrasland (Habitatype 6410) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0) - Oligotroof elzenbroek (Moerasvaren-elzenbroek) (habitatype 91E0) - Open water (Habitatype 3130)


	6.16	Natte ruigte
Situering	Tussen de woonkernen De Worp - Molenstede	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natte, bloemrijke ruigte. Grotendeels open, met een afwisseling van riet, zeggenvegetaties en natte ruigte. - Weinig bomen, hier en daar wilgenstruweel - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Grote zeggenvegetatie (RBB) - Ruig rietmoeras (RBB) - Wilgenbos en -struweel (habitatype 91E0) 	

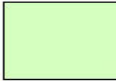
	6.17	Overig grasland
Situering	Tussen de woonkernen De Worp - Molenstede	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland met bosjes - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) 	


	6.18	Nat bos met moeras en nat grasland
Situering	Tussen de woonkernen De Worp - Molenstede	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Overwegend gesloten bos (2/3 alluviaal bos) met open delen die bestaan uit vochtig tot nat grasland en ruigten - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) 	


	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Natte strooiselruigte (habitatype 6430) - Open water (Habitatype 3130)
--	--


	6.19	Nat bos
Situering	Molenstede, Hulpe	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken; wel aantal zichtassen (op Maagdentoren) in hakhoutbeheer - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	6.20	Nat bos
Situering	Molenstede, Hulpe	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken; wel aantal zichtassen (op Maagdentoren) in hakhoutbeheer - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
	<p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) 	


	6.21	Overig grasland
Situering	Molenstede, Hulpe	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Hoofdzakelijk open, (begraasd) soortenrijk grasland met bosjes - Mogelijkheid van aanleg beveiligingsdijken om woonzones te beschermen	
	Natuurdoeltypen: - Kamgrasland (RBB) - Zilverschoongrasland (RBB) - Gewoon elzenbroek (habitatype 91E0)	

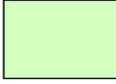
	6.22	Droog bos
Situering	Valleirand ten zuiden van woonkern Molenstede	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel.	
	Natuurdoeltypen: - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120)	

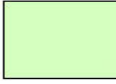
	6.23	Nat bos
Situering	Valleirand ten zuiden van woonkern Molenstede	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	6.24	Nat grasland
Situering	Linkeroever van Demer ten oosten van Zichem met Maagdentoren en overblijfselen Oranjekasteel	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Hoofdzakelijk open grasland met klein water, ruigten en weinig struweel of opgaande bomen - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Aandacht voor historische Maagdentoren als monument - Aandacht voor overblijfselen Oranjekasteel en delen ringgracht	
	Natuurdoeltypen: - Zilverschoongrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430)	


	6.25	Nat grasland
Situering	Linkeroever van Demer ten oosten van Zichem met Maagdentoren en overblijfselen Oranjekasteel	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open grasland met klein water, ruigten en weinig struweel of opgaande bomen - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Behoud historische Maagdentoren als monument - Behoud overblijfselen Oranjekasteel en delen ringgracht 	
Niet-bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Zilverschoongrasland (RBB) - Dottergrasland (RBB) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) 	


	6.26	Droog bos
Situering	Linkeroever van Demer tot valleirand Zichem	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Voornamelijk gesloten bos, voornamelijk eikenbos. Ook open plekken met droog grasland en struweel. 	
Niet-bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Zomereiken-berkenbos (habitatype 9190) - Droog Wintereiken-Beukenbos (habitatype 9120) 	


	6.27	Grasland
Situering	Linkeroever van Demer, valleirand ten oosten van Zichem	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland - Overstroming van lage delen van de vallei eenmaal per jaar of frequenter 	
Niet-bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) 	

	6.28	Grasland
Situering	Linkeroever van Demer tot valleirand Zichem, met concentratie van plassen	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdzakelijk open, (begrasd) soortenrijk grasland - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Meanders aangetakt aan Demer 	
Bindende bepaling	Natuurdoeltypen:	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kamgrasland (RBB) - Mesotrofe plassen (habitatype 3130) 	


	6.29	Moeras
Situering	Rechteroever Demervallei, Molenstedebroek	
Bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open, aaneengesloten moerasvegetatie. Er wordt gestreefd naar nat, overjarig riet dat bovendien weinig verruigd is. Slechts hier en daar wat struweel en opgaande struiken - Waterstand in het rietmoeras boven het maaiveld tot in het late voorjaar is gunstige voorwaarde voor enkele bijzondere doelsoorten onder de moerasvogels: porseleinhoen, woudaap, roerdomp, waterral en snor. Ook de bruine kiekendief is een doelsoort. - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plassen (waar nu plassen aanwezig zijn) - Meanders aangetakt aan Demer <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Open water (habitatype 3130) 	


	6.30	Moeras
Situering	Linkeroever Demervallei, Molenstedebroek	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open moerasvegetatie. - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter - Natuurlijk ingerichte plas <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Rietmoeras (RBB) - Mesotrofe plassen (habitatype 3130) 	


	6.31	Natte ruigte
Situering	Linkeroever Demervallei, Molenstedebroek	
Niet-bindende bepaling	<p>Natuurstreefbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natte, bloemrijke ruigte. Grotendeels open, met een afwisseling van riet, zeggenvegetaties en natte ruigte. - Weinig bomen, hier en daar wilgenstruweel - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter <p>Natuurdoeltypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Ruig rietmoeras (RBB) 	


	6.32	Nat bos
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	


bepaling	- Nat broekbos met open plekken (30 % open)
	- Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter
	Natuurdoeltypen:
	- Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)


	6.33	Nat grasland
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest; "onder de Vinkenbergh"	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Open dottergrasland - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen:	
	- Dottergrasland (RBB)	


	6.34	Nat grasland
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest; "onder de Vinkenbergh"	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Open dottergrasland - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen:	
	- Dottergrasland (RBB)	


	6.35	Nat bos
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest; "onder de Vinkenbergh"	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Nat broekbos met open plekken (30 % open) - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen:	
	- Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)	


	6.36	Nat bos
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest; "onder de Vinkenbergh"	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld:	
	- Nat broekbos - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen:	
	- Ruigt Elzenbos (habitatype 91E0)	

	6.37	Nat grasland
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenberg en de stad Diest	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig hooiland met kleine landschapselementen	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510)	


	6.38	Nat bos
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenberg en de stad Diest	
Niet -bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	


	6.39	Natte ruigte
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenberg en de stad Diest	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Natte, bloemrijke ruigte. Grotendeels open, met een afwisseling van riet, zeggenvegetaties en natte ruigte. - Weinig bomen, hier en daar wilgenstruweel - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen: - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430) - Grote Zeggenvegetatie (RBB) - Ruig rietmoeras (RBB) - Natte ruigten van het moerasspireaverbond (habitatype 6430)	


	6.40	Nat grasland
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenberg en de stad Diest	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Vochtig hooiland met kleine landschapselementen	
	Natuurdoeltypen: - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510)	

	6.41	Nat bos
Situering	Rechteroever Demervallei, voet van de Kalenberg	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken	

	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)
--	---

	6.42	Nat bos
Situering	Rechteroever Demervallei, voet van de Kalenberg en Grasbos	
Niet-bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Aaneengesloten alluviaal bos, met relatief weinig open plekken - Aandacht voor de hoogspanningsleiding (onbeboste zone van 20 m aan elke kant)	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	

	6.43	Nat bos met moeras en nat grasland
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Overwegend gesloten bos (2/3 alluviaal bos) met open delen die bestaan uit vochtig tot nat grasland en ruigten - Overstroming van de vallei eenmaal per jaar of frequenter	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0) - Vochtig glanshavergrasland (habitatype 6510) - Dotterbloemgrasland (RBB) - Natte strooiselruigte (habitatype 6430) - Natte ruigten van het moerasspireaveverbond (habitatype 6430) - Kamgrasland (RBB)	

	6.44	Nat bos
Situering	Linkeroever Demervallei, tussen Vinkenbergh en de stad Diest	
Bindende bepaling	Natuurstreefbeeld: - Alluviaal bos, met relatief weinig open plekken	
	Natuurdoeltypen: - Vogelkers-Essenbos (habitatype 91E0)	



Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Maatregelen en instrumenten

+ zie Kaartenbijlage

Maatregelen en instrumenten

Op de kaarten (3.1 tot 3.6) van de maatregelen en instrumenten worden kaarteneenheden aangeduid waar een identiek pakket van maatregelen en instrumenten van toepassing is. In de tabel wordt per kaarteneheid aangegeven welke maatregelen en instrumenten bindend van toepassing zijn voor de administratieve overheid of voor de particulier. In de laatste kolom worden eventuele voorwaarden, waaronder de maatregel of het instrument van toepassing is, aangegeven.

Alle deelgebieden

MAATREGELLEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelenpakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ³	P ⁴		
Gearceerde zone op kaart (Demer + meanders)	Ja	Ja	Ontheffing wordt verleend op het verbod op het wijzigen van de structuur van de waterloop zoals bedoeld in artikel 25 §3 2 ^o van het Natuurdecreet met het oog op het herstel en herinrichting van een meanderende Demer en een natuurlijke oeverwal.	

Deelgebied 1 – Achter Schoonhoven

MAATREGELLEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelenpakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ⁵	P ⁶		
M 1.1	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
M 1.2	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Elzenbroekbos, Wilgenbos/struweel, Dottergrasland, Grote zeggenvegetatie, Rietmoeras, Natte strooiselruigte, Blauwgrasland of glanshavergrasland op basis van de inheemse en standplaatselijke boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	

³ AO = Administratieve overheid

⁴ P = Particulier = alle natuurlijke personen en privaatrechterlijke rechtspersonen

⁵ AO = Administratieve overheid

⁶ P = Particulier

Deelgebied 2 – Rommelaer - Mottevallei

MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelen- pakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ¹	P ²		
M 2.1	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
M 2.2	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Elzenbroekbos, Vogelkers-essenbos, Dottergrasland, Vochtig glanshavergrasland, Rietmoeras, Natte strooiselruigte of Natte ruigte van het moerasspireaverbond op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
M 2.3	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	

Deelgebied 3 – Donkengebied

MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelen- pakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ¹	P ²		
M 3.1	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
M 3.2	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
		ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 3.3	ja	ja	Deze zone is een gebied aangeduid overeenkomstig art. 7 §4 van het MB inzake beheerovereenkomsten, waarbinnen op vrijwillige basis beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten in het kader van de beheerdoelstelling 'Botanisch beheer' en 'weidevogelbeheer'.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	
M 3.4	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 3.5	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	

Deelgebied 4 – Demerbroeken West

MAATREGELLEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelen- pakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ¹	P ²		
M 4.1	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) Dottergrasland, Blauwgrasland, Vochtig/droog glanshavergrasland, Kamgrasland, Rietmoeras of Natte ruigte van het moerasspireaverbond op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 4.2	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) Dottergrasland, Blauwgrasland, Vochtig/droog glanshavergrasland, Kamgrasland, Rietmoeras of Natte ruigte van het moerasspireaverbond op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	

M 4.3	ja	ja	<p>Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) Dottergrasland, Blauwgrasland, Vochtig/droog glanshavergrasland, Kamgrasland, Rietmoeras of Natte ruigte van het moerasspireaverbond op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt.</p> <p>Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.</p>	
M 4.4	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 4.5	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	

Deelgebied 5 – Demerbroeken centraal

MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelen- pakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ¹	P ²		
M 5.1	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 5.2	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	
M 5.3.	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	nee	De bosbestanden moeten voor minimaal 30 % (van het globale gebied) bestaan uit of in omvorming zijn naar open delen met vochtig glanshavergrasland, dotterbloemgrasland, natte strooiselruigte en natte ruigten van het moerasspireaverbond, zoals aangegeven in bijlage 1, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	

M 5.4	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	nee	De bosbestanden moeten voor minimaal 30 % (van het globale gebied) bestaan uit of in omvorming zijn naar open delen met vochtig glanshavergrasland, dotterbloemgrasland, natte strooiselruigte en natte ruigten van het moerasspireaverbond, zoals aangegeven in bijlage 1, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt.	
	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	
M 5.5	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Vogelkers-essenbos, Elzenbroekbos, Wilgenstruweel (plaatselijk Eiken-berkenbos) op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	nee	De bosbestanden moeten voor minimaal 30 % (van het globale gebied) bestaan uit of in omvorming zijn naar open delen met vochtig glanshavergrasland, dotterbloemgrasland, natte strooiselruigte en natte ruigten van het moerasspireaverbond, zoals aangegeven in bijlage 1, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt.	

M 5.6	ja	ja	Bossen in deze zone bestaan uit of zijn in omvorming naar Elzenbroekbos, Wilgenstruweel, Dottergrasland, Blauwgrasland, Kamgrasland, Grote zeggenvegetatie, Rietmoeras of Natte ruigte van het moerasspireaverbond op basis van de inheemse en standplaatseigen boom- en struiksoorten, zoals aangegeven in bijlage, binnen een bosbouwtechnisch verantwoorde termijn, uitgezonderd indien niet voorzien in een beheerplan van een privé-bos dat volgens het Bosdecreet werd goedgekeurd voor de inwerkingtreding van het natuurrichtplan en onverminderd de bepalingen voor openbare bossen in art 3 §2 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de beheerplannen van bossen. De bosbestanden moeten afwisselen met open graslanden en moerassen. Uit het beheerplan moet blijken hoe en wanneer dit zal worden bereikt. Hiervoor kan een vergoeding voor de ecologische bosfunctie worden aangevraagd zoals voorzien in hoofdstuk 4 art. 17 t.e.m. 20 van het besluit van 27 juni 2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privébossen.	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op bijvoederen van het vee in de winterperiode, voor zover voorzien in een natuurbeheerplan.	

Deelgebied 6 – Demerbroeken Oost

MAATREGELEN EN INSTRUMENTEN				
Maatregelen- pakket	Bindend		Maatregel/instrument	Voorwaarde/ Wanneer
	AO ¹	P ²		
M 6.1	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
M 6.2	ja	ja	In deze zone kan een vergoeding voor de verhoging van het grondwaterpeil tengevolge van het Ontwikkelingsplan Demer aangevraagd worden	
	ja	ja	Ontheffing van het verbod op grondwaterpeilverandering in VEN voor de realisatie van de visie van het NRP	



Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Bijlage I : Natuurdoeltypenfiches

INHOUD

- I.1 Droge heide
- I.2 Grazige landduinvegetaties
- I.3 Heischraal grasland
- I.4 Blauwgrasland
- I.5 Struisgrasland
- I.6 Oligotrofe/mesotrofe wateren
- I.7 Eutrofe wateren
- I.8 Vegetatierijke rivier
- I.9 Trilveen
- I.10 Kleine zeggenvegetaties
- I.11 Grote zeggenvegetaties
- I.12 Dotterbloemgrasland
- I.13 Rietmoeras
- I.14 Kamgrasland
- I.15 Zilverschoongrasland
- I.16 Glanshavergrasland
- I.17 Natte strooiselruigten
- I.18 Nitrofiële ruigten en zomen
- I.19 Bremstruweel
- I.20 Gagelstruweel
- I.21 Wilgenstruweel
- I.22 Braamstruweel
- I.23 Droog wintereikenbeukenbos
- I.24 Eiken Haagbeukenbos
- I.25 Zomereikenberkenbos
- I.26 Gewoon elzenbroek
- I.27 Oligotroof elzenbroek
- I.28 Ruigt Elzenbos
- I.29 Vogelkers-essenbos

Droge heide

Habitatfiche I.1

BWK: *delen van cg en cgb*
NATURA 2000 CODE : 2310 en 4030

Beschrijving

Droge heidevegetaties bestaan uit een plantengemeenschap, gedomineerd door Struikheide (*Calluna vulgaris*). De aspectbepalende laag is gewoonlijk niet hoger dan 1 m. Plaatselijk kunnen enkele bomen of struwelen aanwezig zijn. In deze half-natuurlijke vegetaties spelen mossen en korstmossen een belangrijke rol. De vegetatiestructuur hangt sterk af van het gevoerde beheer en van de ouderdom van Struikheide. De gemeenschappen kunnen soortenrijk tot soortenarm zijn. In goed ontwikkelde heiden hebben grassen steeds een geringe bedekking. In het Vlaams Natuurtype Droge heide onderscheid in feite 2 hoofdtypen:

- Psammofiele heide: Dit is type op extreem voedselarme, zure zandbodems zonder uitgesproken profielontwikkeling (landduinen). Dit komt overeen met het Europese habitatype 2310.
- Droge heide op voedselarme gronden met profielontwikkeling. De vegetatie is gevarieerder naar mate de bodem beter gebufferd is tegen verzuring. Blauwe Bosbes kan abundanter optreden bij een verdere ontwikkeling van het humusprofiel en vormt vaak een overgang naar eikenhakhout. Dit komt overeen met het Europese habitatype 4030.

In het NRP gebied komt enkel het eerste type voor.

Vegetatiesamenstelling

Struikheide (*Calluna vulgaris*), Korstmossen (*Cladonia* spp), Pijpestrootje (*Mollinia caerulea*), Klein Warkruid (*Cuscuta epithymum*), Fijn schapegras (*Festuca filliformes*), Stekelbrem (*Genista anglica*), Kruipbrem (*Genista pilosa*), Blauwe Bosbes (*Vaccinium myrtillus*), Tormentil (*Potentilla erecta*), Pilzegge (*Carex pilulifera*), Buntgras (*Corynophorus canescens*), Klein Tasjeskruid (*Teesdalia nudicaulis*), Liggend Vleugeltjesbloem (*Polygalla serpyllifolia*), ...

Beheer

Een actief cyclisch beheer is noodzakelijk om spontane verbossing tegen te gaan. De plaatselijke omstandigheden en de gewenste streefbeeld bepalen de keuze voor maaien, begrazen, branden of plaggen. Een kleinschalig heidebeheer bevordert doorgaans het behoud of herstel van een grote soortenrijkdom.

Herstelbeheer is mogelijk op landduinen die spontaan verbost zijn of recent door de mens bebost werden. De potenties zijn afhankelijk van de oppervlakte van het landduin, de aanwezigheid van een zaadbank in de bodem of zaadbronnen in de omgeving. Het beheer moet gericht zijn op het inbrengen van (wind)dynamiek en het tegengaan van de effecten van verzuring en eutrofiëring.

Grazige landduinvegetaties

Habitatfiche I.2

BWK: delen van ha en hab
NATURA 2000 CODE : 2330

Beschrijving

In het binnenland kunnen landduinen ontstaan op arme zandbodems als gevolg van zandverstuivingen door allerlei verstoringen (overbegrazing, brand, overbetreding) of door sedimentatie van zand in de onmiddellijke omgeving van grote rivieren, waarbij rivierduinen ontstaan. Het habitat betreft zowel instabiele zandverstuivingen met actieve zandverstuivingen als gestabiliseerde duinen.

De begroeiing op stuifzanden ontwikkelt zich langzaam langs diverse succesiestadia. De vastlegging van de stuifzanden worden ingeleid door draadvormige groen- en blauwwieren. Na verloop van tijd ontstaat een ijle begroeiing van hoofdzakelijk grasachtige vaatplanten met eventueel enkele mossen. In dit extreem milieu komt slechts een gering aantal hogere plantensoorten voor. Het zijn meestal éénjarige planten met een geringe bladoppervlakte die aangepast zijn aan de extreem droge en voedselarme omstandigheden.

In latere ontwikkelingsstadia kunnen stuifzandvegetaties ontstaan waarin korstmossen een overheersende plaats innemen. Dit stadium heeft een hoge natuurwaarde omwille van de grote soortenrijkdom met diverse *Cladonia*- en *Cladinasoorten*. Op meer gestabiliseerde zandgronden ontstaan lage grazige vegetaties van het Dwerghaververbond. Dit zijn lage vegetaties met een hoog aandeel éénjarigen met typische kensoorten als Vroege haver, Vogelpootje, Zilverhaver, Klein tasjeskruid en Dwergviltkruid. Vegetaties met Klein tasjeskruid of Dwergviltkruid zijn de best ontwikkelde vormen en komen nagenoeg alleen in reservaten voor.

Vegetatiesamenstelling

Buntgras (*Corynephorus canescens*), Zandstruisgras (*Agrostis vinealis*), Zilverhaver (*Aira caryophyllea*), Vroege haver (*Aira praecox*), Fijn schapengras (*Festuca filiformis*), Zandzegge (*Carex arenaria*), Dwergviltkruid (*Filago minima*), Heidespurrie (*Spergula morisonii*), Klein tasjeskruid (*Teesdalia nudicaulis*), Zandblauwtje (*Jasione montana*), Klein vogelpootje (*Ornithopus perpusillus*), Schapenzuring (*Rumex acetosella*), Gewoon kraakloof (*Cetraria aculeata*), Ezelspootje (*Cladonia zopfii*), Gewoon stapelbekertje (*Cladonia cervicornis*), Rood bekermos (*Cladonia coccifera*), Ruig haarmos (*Polytrichum piliferum*).

Beheer

- Instandhouding van pioniersvegetaties met open zand door plaggen;
- voor instandhouding van zijn stuifzanden door een natuurlijke winddynamiek zijn grote open oppervlakten noodzakelijk;
- extensieve begrazing met schapen leidt tot een zeer gevarieerde vegetatie met veel éénjarigen;
- sturing van de recreatie: een zekere mate van betreding begunstigt verstuiving. Intensieve betreding belet echter de vestiging van de typische plantensoorten en korstmossen.

Heischraal grasland

Habitatfiche I.3

BWK: hn en delen van hmo
NATURA 2000 CODE : 6230

Beschrijving

Heischrale graslanden zijn vegetaties op arme, meestal zure bodems, waarin grassen of lokaal ook grasachtigen (zeggen, russen) domineren, maar kruiden en dwergstruiken eveneens talrijk in aanwezig zijn. Vaak zijn ze ontstaan uit het maaien, betreden, beweiden, plaggen, afbranden of storen van heidevegetaties. In vergelijking met heidevegetaties zijn ze soortenrijker en zijn de dwergstruiken niet dominant. Er komen zowel droge als natte vormen voor. In Vlaanderen is dat trouwens de belangrijkste differentiërende milieuparameter. In een internationale context spelen hoogteligging en fytogeografische elementen een belangrijke rol in de differentiatie.

Vegetatiesamenstelling

Droge heischrale graslanden: Pilzegge (*Carex pilulifera*), Fijn Schapegras (*Festuca filiformis*), Genaald Schapegras (*Festuca ovina*), Liggend walstro (*Gallium saxatile*), stekelbrem (*Genista anglica*), Bosdroogbloem (*Gnaphalium sylvaticum*), Spits Havikskruid (*Hieracium lactucella*), Knollathyrus (*Lathyrus linifolius*), Borstelgras (*Nardus stricta*), Gewoon biggekruid (*Hypochoeris radicata*), Tormentil (*Potentilla erecta*), Gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), Gewoon reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), Struikhei (*Calluna vulgaris*), Bochtige smele (*Deschampsia flexuosa*), Brem (*Sarothamnus scoparius*)

Vochtige heischrale graslanden: Tweenervige zegge (*Carex binervis*), Bleke zegge (*Carex pallescens*), Geelgroene zegge (*Carex demissa*), Sterzegge (*Carex echinata*), Blauwe zegge (*Carex panicea*), Pilzegge (*Carex pilulifera*), Blauwe knoop (*Succisa pratensis*), Gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*), Tandjesgras (*Danthonia decumbens*), Borstelgras (*Nardus stricta*), Heidekartelblad (*Pedicularis sylvatica*), Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*),

Beheer

Maaien is de meest aangewezen beheervorm, eventueel in combinatie met nabegrazing. Bij een nietsdoenbeheer aangevuld met onregelmatige begrazing en extensieve betreding kunnen marginale vormen van heischraal grasland fragmentarisch standhouden.

Herstel van dit habitat uit beboste of verboste percelen is mogelijk via plaggen indien er nog een zaadvoorraad in de bodem aanwezig is. Zaden van zeggesoorten en dwergstruiken kunnen tientallen jaren in de zaadbank uithouden, wat voor vele kruiden minder het geval is. Voor het herstel van deze laatste soorten is de aanwezigheid van zaadbronnen in de omgeving belangrijk. In vergraste vegetaties is herstel van de soortenrijkdom mogelijk door een intensivering van het beheer (bv. kleinschalig plaggen, maaien en nabeweiden,...). Herstel uit cultuurgrond is erg moeilijk of onmogelijk.

Blauwgrasland

Habitatfiche I.4

BWK: *hm, delen van hmo*
NATURA 2000 CODE : 6410

Beschrijving

Blauwgraslanden zijn onbemeste, één keer per jaar gehooide graslanden op matig zure tot neutrale, vaak venige en/of lemige bodems met basenrijke kwel. In de winter mag het grondwater tot aan het maaiveld reiken, maar langdurige overstroming is nefast. In de zomer drogen de standplaatsen oppervlakkig uit. Ze danken hun naam aan de aspectbepalende blauwachtige kleur door de aanwezigheid van soorten als Pijpenstrootje, Blauwe zegge, Zeegroene zegge, Blonde zegge, Tandjesgras en Blauwe knoop. Blauwgraslanden kunnen echter ook bruin ogen door aanwezigheid van mossen en soorten als Biezenknoppen. Verteenwoordigers op minerale bodems zijn veel bloemrijker dan hun tegenhangers op meer venige bodem. Dit habitatype komt bijna niet meer voor in Vlaanderen.

Vegetatiesamenstelling

Teer guichelheil (*Anagallis tenella*), Bevertjes (*Briza media*), Blonde zegge (*Carex hostiana*), Bleke zegge (*Carex pallescens*), Blauwe zegge (*Carex panicea*), Vlozegge (*Carex pulicaris*), Spaanse ruiter (*Cirsium dissectum*), Herfsttijloos (*Colchicum autumnale*), reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), Tweerijige zegge (*Carex disticha*), Zeegroene zegge (*Carex flacca*), *Carex flava* -groep, knoopkruid (*Centaurea jacea* sl), Moesdistel (*Cirsium oleraceum*), Kale jonker (*Cirsium palustre*), Moerasstreepzaad (*Crepis paludosa*), Bosorchis (*Dactylorhiza fuchsii*), Vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*), Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*), Ruw walstro (*Galium uliginosum*), Padderus (*Juncus subnodulosus*), Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*), Addertong (*Ophioglossum vulgatum*), Parnassia (*Parnassia palustris*), Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*), Tormentil (*Potentilla erecta*), Karwijselie (*Selinum carvifolia*), Veelbloemige veldbies (*Luzula multiflora*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Blauwe knoop (*Succisa pratensis*), Kleine valeriaan (*Valeriana dioica*) mos: Geel schorpioenmos (*Hamatocaulis vernicosus*).

Beheer

Een goede waterkwaliteit is essentieel voor goed ontwikkelde vegetaties. Het uitwendig beheer bestaat uit het tegengaan van lozingen en insijpelen van nutriënten uit aangrenzende intensieve landbouwpercelen; deze vegetaties vragen in principe geen inwendig beheer.

Struisgrasland

Habitatfiche I.5

BWK: Ha
Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Struisgraslanden komen voor op licht nitraathoudende zandgronden, ten gevolge van lichte bemesting als gevolg van beweiding of recreatie. Het betreft graslanden met een meer gesloten grasmat met een geringer aandeel eenjarigen dan Dwerghavergraslanden.

Vegetatiesamenstelling

Gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), Zilverhaver (*Aira caryophylla*), Vroege Haver (*Aira praecox*), Zandmuur (*Arenaria serpyllifolia*), Grasklokje (*Campanula rotundifolia*), Zandzegge (*Carex praecox*), Akkerhoornbloem (*Cerastium arvense*), zandhoornbloem (*Cerastium semidecandrum*), Steenanjer (*Dianthus deltoides*), Gewone Reigersbek (*Erodium cicutarium*); Geel walstro (*Galium verum*), Muizenoor (*Hieracium pilosella*), Gewoon Biggekruid (*Hypochaeris radicata*), Zandblauwtje (*Jasione montana*), Gewone Rolklaver (*Lotus corniculatus*), Ruw Vergeet-mij-nietje (*Myosotis ramosissima*), Klein vogelpootje (*Ornithopus perpusillus*), Schapezuring (*Rumex acetosella*), Wilde tijm (*Thymus serpyllum*), Hazepootje (*Trifolium arvense*), Klein Tasjeskruid (*Teesdalia nudicaulis*),...

Beheer

Struisgraslanden gedijen goed met een begrazingsbeheer. Ook een extensief maaibeheer is geschikt, zolang een aantal soorten in staat zijn om zaad te zetten.

Oligotrofe/mesotrofe wateren

Habitatfiche I.6

BWK: delen van ao, aom, aoo, aon
NATURA 2000-CODE : 3130

Beschrijving

Met dit type worden oligotrofe tot mesotrofe wateren bedoeld met vegetaties van Oeverkruid (*Littorelletalia uniflora*) of dwergbiezen (*Isoeta-Nanojuncetea*).

Het eerste type omvat de waterpioniersgemeenschappen langs vijvers en vennen met als kensoorten Oeverkruid, Drijvende waterweegbree, Duizend-knoopfonteinkruid, Knolrus en Pilvaren. In tegenstelling tot het Natura 2000-habitat 3110 komen hier soorten als Kleinste egelskop en Naaldwaterbies voor, die duiden op mesotrofe omstandigheden. In de meeste gevallen zijn het soortenarme gemeenschappen waarin één van de kensoorten dominant optreedt.

Het tweede type betreft éénjarige dwergbiezenvegetaties (*Isoeto-Nanojuncetea*) op kale, vochtige zandbodems. Ze komen voor langs oevers van vijvers en andere voedselarme groeiplaatsen zoals natte heiden, duinvalleien en zelfs boswegen op standplaatsen die periodiek uitdrogen. De meeste soorten hebben een korte levenscyclus van enkele maanden. Deze vegetaties zijn het best ontwikkeld in de late zomer. Het zijn open, laag blijvende gemeenschappen met een hoog aandeel van grasachtige planten zoals Wijdbloeiende rus, Greppelrus, Dwergrus, Bruin en Geel cypergras. De moslaag is meestal goed ontwikkeld.

Vegetatiesamenstelling

Type 1: Oeverkruid (*Littorella uniflora*), Vlottend Bies (*Scirpus fluitans*), Moerashertshooi (*Hypericum elodes*), Pilvaren (*Pillularia globulifera*), Naaldwaterbies (*Eleocharis acicularis*), Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*), Duizendknoopfonteinkruid (*Potamogeton polygonifolius*), Kruidende moerasweegbree (*Echinodorus repens*), Kleinste Egelskop (*Sparganium natans*), Gesteeld glaskroos (*Elatine hexandra*), Klein glaskroos (*Elatine hydropiper*) en Drietallig glaskroos (*Elatine triandra*) en diverse glanswieren (*Nitella* spp.)

Type 2: Wijdbloeiende rus (*Juncus tenageia*), Dwergrus (*Juncus pygmaeus*), Koprus (*Juncus capitatus*), Geel cypergras (*Cyperus flavescens*), Eivormige waterbies (*Eleocharis ovata*), Grondster (*Illecebrum verticallatum*), Slijkgroen (*Limosella aquatica*), Borstelbies (*Scirpus setaceus*), Draadgentiaan (*Cicendia filiformis*), Fraai duizendguldenkruid (*Centaurium pulchellum*), Dwergbloem (*Centunculus minimus*), Gesteeld glaskroos (*Elatine hexandra*), Klein glaskroos (*Elatine hydropiper*) en Drietallig glaskroos (*Elatine triandra*).

Beheer

Het beheer bestaat erin een goede waterkwaliteit te handhaven en de natuurlijke dynamiek van het water te bevorderen (bv. windwerking). Herstel van de vegetaties is mogelijk door het schonen en uitbaggeren van ondiep water waar in het verleden *Littorelletea*-vegetaties voorkwamen. Bij het openmaken van verlande plassen moet men erop toezien dat er zachte overhellingen aangelegd worden. Het succes van herstelmaatregelen hangt in belangrijke mate af van de aanwezigheid van bronpopulaties en subtiele verschillen in standplaatsfactoren.

Eutrofe wateren

Habitatfiche I.7

BWK: ae*, aev*, aev, aer*
NATURA 2000-CODE : 3150

Beschrijving

Dit habitat komt voor in ondiepe, stilstaand waters op voedselrijke bodem, zoals meren, vijvers, sloten en vaarten. Het water is van nature rijk aan minerale voedingsstoffen door chemische uitwisseling met de bodem. Er zijn soortenrijke vegetaties aanwezig met verschillende soorten waterplanten.

Vegetatiesamenstelling

Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Krabescheer (*Statoides aloides*), Loos Blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*), Wortelloos Kroos (*Wolffia arrhiza*), Kroosmos (*Ricciocarpos natans*), Glanzig fonteinkruid (*P. lucens*), Doorgroeid fonteinkruid (*P. perfoliatus*), Weegbree fonteinkruid (*P. coloratus*), Rossig fonteinkruid (*P. alpinus*), Gegolfd fonteinkruid (*P. zizii*), Rivierfonteinkruid (*P. nodosus*) en Paarbladig fonteinkruid (*Groenlandia densa*), Bultkroos (*Lemna gibba*), Waterranonkels (*Ranunculus aquatilis*, *R. circinatus*, *R. peltatus*), Watergentiaan (*Nymphoides peltata*), Waterviolier (*Hottonia palustris*), Gekroesd fonteinkruid (*P. crispus*), Schedefonteinkruid (*P. pectinatus*), Tenger fonteinkruid (*P. pusillus*), Breekbaar kransblad (*Chara globularis*).

Beheer

Maatregelen ter behoud en herstel van dit habitatype bestaan erin waterverontreiniging tegen te gaan en een actief visstandbeheer in te voeren.

Vegetatierijke rivier

Habitatfiche I.8

BWK: /
NATURA 2000-CODE : 3260

Beschrijving

Dit habitat bestaat uit laaglandrivieren en beken met goed ontwikkelde, ondergedoken of drijvende vegetaties van grote waterplanten. In deze waterlopen komen verschillende vegetaties voor o.a. met Waterranonkel, Vederkruid, Sterrekroos en Fonteinkruiden. Deze zijn in Vlaanderen erg zeldzaam geworden.

Vegetatiesamenstelling

Grote waterranckel (*Ranunculus peltatus*), Middelste waterranonkel (*Ranunculus aquatilis*), Haaksterrenkroos (*Callitriche hamulata*), Rossig fonteinkruid (*P. alpinus*), Glanzig fonteinkruid (*P. lucens*), Duizendknoopfonteinkruid (*P. polygonifolius*), Langstelig fonteinkruid (*P. praelongus*), Paarbladig fonteinkruid (*Groenlandia densa*), Kransvederkruid (*Myriophyllum verticillatum*), waterviolier (*Hottonia palustris*), Kikkerbeet (*Hydrocharis morsus-ranae*), Zwanebloem (*Botomus umbellatus*), ...

Beheer

Maatregelen ter behoud en herstel van dit habitatype bestaan erin waterverontreiniging tegen te gaan.

Trilveen

Habitatfiche I.9

BWK: md
NATURA 2000 CODE : 7140

Beschrijving

Trilveen bestaat uit een complex van verschillende vegetaties die zich ontwikkelen als drijvende tapijten of randvegetaties op de oppervlakte van voedselarme wateren. Ze omvatten diverse karakteristieke gemeenschappen op de overgang van land naar water.

De gemeenschappen komen voor in (slenkvormige) laagten in heiden, drassige en venige weiden, laagveenmoerassen en beekdalen. Ze treden vaak op als verlandingsvegetaties. Dikwijls worden ze gevoed door (minerotrofe) kwel. Veenmossen spelen een pioniersrol in vennen en depressies. Ze gaan de vestiging van een intermediair veen met veenmossen en Cyperacea (zoals het *Caricetum laisiocarpae*) of een hoogveen vooraf. Het veenpakket dient als substraat en de begroeiingen kunnen drijfkillen vormen.

Trilveen is een vergevorderd verlandingsstadium en bestaat uit een dikke laag moerasveen, die meestal met de grondwatertafel op en neer beweegt. Het zijn vaak soortenrijke gemeenschappen met een goed ontwikkelde moslaag. Meestal vertonen deze gemeenschappen geen slenken en bultenpatroon.

Deze gemeenschappen komen nagenoeg niet voor in Vlaanderen.

Vegetatiesamenstelling

Echt vetmos (*Aneura pinguis*), Veenknikmos (*Bryum pseudotriquetrum*), Reuzenpuntmos (*Calliergon giganteum*), Geel schorpioenmos (*Hamatocaulis vernicosus*), Sterrengoudmos (*Campylium stellatum*), Ronde zegge (*Carex diandra*), Zompzegge (*Carex canescens*), Draadzegge (*Carex lasiocarpa*), Zwarte zegge (*Carex nigra*), Snavelzegge (*Carex rostrata*), Moerasstruisgras (*Agrostis canina*), Waterscheerling (*Cicuta virosa*), Waterdrieblad (*Menyanthes trifoliata*), Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris*), Draadrus (*Juncus filiformis*).

Beheer

Zonder aangepast maaibeheer gaan trilvenen geleidelijk over naar moerasbossen. Het zijn uiterst gevoelige vegetaties die alleen in stand gehouden blijven bij de juiste abiotische omstandigheden en een aangepast maaibeheer. Een voldoende aanvoer van voedselarm, basenrijk grondwater met een constant hoog peil is noodzakelijk voor het behoud.

Kleine zeggenvegetaties

Habitatfiche I.10

BWK: ms

Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Kleine zeggenvegetaties komen voor in moerassystemen, die gevoed worden door basenarm water, waarbij de watertafel zich nabij het maaiveld bevindt. Het betreft meestal vrij gesloten gemeenschappen met een goed ontwikkelde kruidlaag, die veelal niet hoger dan 1 m reikt, boven een vaak matig tot goed ontwikkelde moslaag. De verschijningsvorm kan sterk uiteenlopen, ondermeer door het dominant kunnen optreden van verschillende soorten zoals Zwarte zegge of veenpluis.

Vegetatiesamenstelling

Wateraardbei (*Potentilla palustris*), Moerasstruisgras (*Agrostis canina*), Zwarte zegge (*Carex nigra*), Zompzegge (*Carex canescens*), Draadrus (*Juncus filiformis*), Moerasviooltje (*Viola palustris*), Groot nerfpuntmos (*Calliergon giganteum*), Moeraswalstro (*Galium palustre*), Snavelzegge (*Carex rostrata*), Veenpluis (*Eriophorum angustifolium*), Holpijp (*Equisetum fluviatile*), Waternavel (*Hydrocotyle vulgaris*).

Beheer

Indien bosontwikkeling niet wordt tegengegaan evolueren ook deze vegetaties naar een gagel- of wilgenstruweel en elzenbroekbos. Met maaien, afvoeren van strooisel en plagen wordt een conserverend beheer gevoerd. Ook het behoud van de gunstige waterhuishouding is essentieel voor het behoud.

Grote zeggenvegetaties

Habitatfiche I.11

BWK: mc

Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Grote zeggenvegetaties zijn gebonden aan standplaatsen met voortdurend hoge waterstanden, waar veelal overstromingen met voedselrijk water optreden. De grondwaterstanden kunnen sterk variëren, maar zakken niet zeer diep onder het maaiveld. Vaak staat het water lange tijd boven het maaiveld. Het zijn veelal vrij gesloten plantengemeenschappen. De moslaag is soms zeer goed ontwikkeld en tapijtvormend. Het zijn hoogproductieve gemeenschappen die vaak een dikke strooisellaag bezitten.

Vegetatiesamenstelling

Scherpe zegge (*Carex acuta*), Oeverzegge (*Carex riparia*), Moeraswalstro (*Galium palustre*), Veenwortel (*Polygonum amphibium*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*) Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*), Pinksterbloem (*Cardamine pratensis*),...

Beheer

Zonder menselijk ingrijpen evolueren deze vegetaties naar moerasstruweel of broekbos. Cyclisch maaibeheer is noodzakelijk voor de instandhouding ervan. Het extern beheer is gericht op het behoud van de gunstige waterhuishouding en een goede waterkwaliteit.

Dotterbloemgrasland

Habitatfiche I.12

BWK: hc

Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Dotterbloemgraslanden zijn natte graslandvegetaties met soorten uit graslanden, broekbossen en moerassen. Dit graslandtype is grondwaterafhankelijk. Het water komt in de regel tot het maaiveld en mag eventueel ook kortstondig overstromen. In het vegetatie seizoen moet er echter een zekere bodemaëratie mogelijk zijn. Vaak is die door menselijk toedoen bewerkstelligd, in de vorm van ontwateringsgreppeltjes of slootjes. De overstroming kan natuurlijk zijn of door de mens bewerkstelligd. Kwel kan al dan niet aanwezig zijn. Het water en/of de bodem zijn voedselrijker dan voor graslandtypes als blauwgrasland of heischraal grasland. Vooral door het afnemend belang van hooibeheer zijn veel Dotterbloemgraslanden tegenwoordig in een verzuigingsfase ofwel worden ze nu begraasd. Goede voorbeelden zijn hoofdzakelijk op natuureservaten aangewezen voor hun voortbestaan.

Vegetatiesamenstelling

Dotterbloem (*Caltha palustris*), Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*), Trosdravik (*Bromus racemosus*), Moerasstreepzaad (*Crepis paludosa*), Kruipend Zenegroen (*Ajuga reptans*), Brede Orchis (*Dactylorhiza fistulosa*), Tweerijige zegge (*Carex disticha*), Lidrus (*Aquilegia vulgaris*), Moerasrolklaver (*Lotus pedunculatus*), Bosbies (*Scirpus sylvaticus*), Waterkruiskruid (*Senecio aquaticus*), Moerasvergeet-me-nietje (*Myosotis scorpioides*),...

Beheer

Dottergraslanden worden in de regel één tot twee keer gemaaid en werden meestal licht bemest, hoewel dat in het huidige natuurbeheer meestal niet meer gebeurt. Ook nabegrazing komt voor, hoewel onder hooibeheer de zuiverste vormen worden aangetroffen.

Rietmoeras

Habitatfiche I.13

BWK: mr
Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Rietmoerassen omvatten een grote groep van vegetaties, waarbij de indeling niet zozeer kwalitatief bepaald wordt (het louter voorkomen van soorten), maar veeleer kwantitatief, waarbij de vitaliteit en de abundantie van de soort, die de algemene structuur van de vegetatie bepaalt van doorslaggevend belang is. Riet zelf speelt in veel van de gemeenschappen die tot de rietmoerassen gerekend worden een ondergeschikte rol. Bij de bespreking hier wordt de nadruk echter gelegd op de moerasvegetaties waarin Riet abundant of dominant optreedt.

De structuur van een rietmoeras op een gegeven moment wordt voornamelijk door 2 processen bepaald, namelijk het verlandingsproces en het verrijgingsproces. Deze laatste beïnvloedt in sterke mate het verlandingsproces.

Vaak is er een matig tot goed ontwikkelde moslaag aanwezig. Indien de strooisellaag te dik wordt, bijvoorbeeld door het achterwege blijven van beheer, zullen echter nog slechts weinig mossoorten kunnen overleven. Ook de algemene soortenrijkdom neemt hierdoor af. Voor de instandhouding of ontwikkeling van rietmoerassen is beheer (wintermaaien) noodzakelijk. De aanwezigheid van een rietmoeras in diverse verrijgingsstadia is erg belangrijk voor avifauna. Er zijn een groot aantal moerasvogels typisch voor het rietmoeras.

Vegetatiesamenstelling

Riet (*Phragmites australis*), Grote Lisdodde (*Typha latifolia*), Kleine Lisdodde (*Typha angustifolia*), Mattenbies (*Scirpus lacustris*), Liesgras (*Glyceria maxima*), Waterzuring (*Rumex hydrolapathum*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Moeraswalstro (*Galium palustre*), Bitterzoet (*Solanum dulcamara*), Wolfspoot (*Lycopus europaeus*), Haagwinde (*Calystegia sepium*),...

Beheer

Zonder menselijk ingrijpen evolueren deze vegetaties naar moerasstruweel of broekbos. Cyclisch maaibeheer is noodzakelijk voor de instandhouding ervan.

Kamgrasland

Habitatfiche I.14

BWK: hp*, delen van hp (BKW versie 1)
Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Kamgraslanden zijn graslanden met een continu gebruik als graasweide. Dit graslandtype ontstaat bij jaarrond beweiding van glanshavergrasland en de drogere variant van dottergrasland. Dit type omvat een hele reeks van soorten die aangepast zijn aan vertrappeling en regelmatige vraat. Door omschakeling naar intensief landbouwgebruik is kamgrasland snel in oppervlakte afgenomen. Voorheen kwam het in aanzienlijke oppervlakten in alle streken van Vlaanderen voor. Momenteel is het veelal herleid tot kleine oppervlakten marginaal grasland, meestal als hobbyweide voor paarden of in natuureservaten.

Vegetatiesamenstelling

Madeliefje (*Bellis perennis*), Beemdkamgras (*Cynosurus cristatus*), Veldgerst (*Hordeum secalium*), Wilde Peterselie (*Petroselinum segetum*), Gewoon Timoteegras (*Phleum pratense*), Witte Klaver (*Trifolium repens*), Knopig doornzaad (*Torilis nodosa*), Fioringras (*Agrostis stolonifera*), Rood Zwenkgras (*Festuca rubra*), Gewoon reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*),...

Beheer

Begrazing speelt een essentiële rol bij het ontstaan en de instandhouding van dit vegetatietype. Het type grazer blijkt relatief van geringer belang te zijn. De optimale dichtheden en begrazingsduur is niet goed gedocumenteerd.

Zilverschoongrasland

Habitatfiche I.15

BWK: /

Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Zilverschoongrasland is een plantengemeenschap van standplaatsen die langdurig nat zijn, vaak gekoppeld aan sterke schommelingen in de waterstand. De meeste standplaatsen worden begraaasd en betrede , hoewel ook antropogene verstoring vaak geschikte (pioniers)vegetaties creëren. De aard van het substraat is erg variabel, maar voedselrijkere bodems overwegen. De vegetatie neemt zelden een grote oppervlakte in, maar is in zijn typische vorm een smalle gordel tussen een drogere en een nattere standplaats. Hierdoor is er ook geen eigen BWK-eenheid voorzien.

Vegetatiesamenstelling

Fioringras (*Agrostis stolonifera*), Geknikte vossenstaart (*Alopecurus genicalatus*), Kruipe Moerasscherm (*Apium repens*), Valse voszegge (*Carex cuprima*), Ruige Zegge (*Carex hirta*), Slanke waterbies (*Eleocharis uniglumis*), Platte rus (*Juncus compressus*), Zeegroene rus (*Juncus inflexus*), Pijptorkruid (*Oenanthe fistulosa*), Getande weegbree (*Plantago major* subsp. *intermedia*), Zilverschoon (*Potentilla anserina*), Behaarde boterbloem (*Ranunculus sardous*), Blaartrekkende boterbloem (*Ranunculus sceleratus*), Krulzuring (*Rumex crispus*), Aardbeiklaver (*Trifolium fragiferum*), witte klaver (*Trifolium repens*),...

Beheer

Belangrijk voor de ontwikkeling en het behoud van Zilverschoongraslanden is het regelmatig overstroomd. Het handhaven van een hoge grondwatertafel in combinatie met een begrazingsbeheer levert de beste garantie voor het voortbestaan van de meeste vertegenwoordigers van dit type grasland. Klassieke landbouwbemesting verdragen ze slecht.

Glanshavergrasland

Habitatfiche I.16

BWK: hu
NATURA 2000 CODE : 6510

Beschrijving

Glanshaverhooilanden bestaan uit hooilanden met een uitbundig bloeiaspect met veel composieten en schermbloemigen. Ook hooiweiden komen voor. Een lichte bemesting van deze graslanden was gebruikelijk, meestal met stalmest, soms ook door bevloeiing van graslanden. Door het afnemen van het zuivere hooibeheer en de intensivering van de landbouw zijn er buiten natuurreservaten nauwelijks goed ontwikkelde glanshaverhooilanden bewaard gebleven. Op bermen en dijken komt dit type nog talrijk voor, zij het in een enigszins gewijzigde vorm. Er is een grote variatie aan verschijningsvormen naargelang de standplaats (bodemtype, drainageklasse, voedselrijkdom en eventueel overstromingsduur)

Vegetatiesamenstelling

Vochtige glanshavergraslanden: Fluitekruid (*Anthriscus sylvestris*), Glanshaver (*Arrhenathul elatius*), Knoopkruid (*Centaurea jacea*), Groot Streepzaad (*Crepis biennis*), Glad Walstro (*Galium mollugo*), Rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*), Beemdkroon (*Knautia arvensis*), Magriet (*Leucanthemum vulgare*), Pastinaak (*Pastinaca sativa*), Grote Bevernel (*Pimpinella major*), Gulden sleutelbloem (*Primula veris*), Kleine ratelaar (*Rhinanthus minor*), Veldsalie (*Salvia pratensis*),

Droge glanshavergraslanden: Grote vossenstaart (*Alopecurus pratensis*), Groot streepzaad (*Crepis biennis*), trosdravik (*Bromus recemosus*), Grote pimpernel (*Sanguisorba officinalis*), Weidekervel (*Silaum silaus*).

Beheer

Voor de instandhouding van soortenrijke glanshavergraslanden is een continu maaibeheer noodzakelijk met per perceel weinig spreiding van de maaitijden. In de regel dienen deze graslanden tweemaal per jaar gemaaid te worden. Nabeweidning is een geschikte beheermaatregel voor hooilanden met een te geringe hergroei voor een tweede maaibeurt, maar een hoge vegetatie om zo de winter in te gaan.

Natte strooiselruigten

Habitatfiche I.17

BWK: hf
NATURA 2000 CODE : 6430

Beschrijving

Hit habitat betreft ruigtevegetaties op vochtige standplaatsen. Hieronder worden zowel ruigten van het Moerasspireaveverbond bedoeld als ruigten van het verbond van Harig wilgenroosje. Deze ruigtevegetaties komen van nature vooral voor op rivieroeveren en in uiterwaarden, maar in praktijk in Vlaanderen veelal ontstaat na het wegvallen van beheer op traditioneel nat hooiland van het Dotterbloem-verbond of de begraasde tegenhangers hiervan of onder populieraanplanten. Door het veelal lintvormige voorkomen is de vegetatie ook vaak sterk doordrongen van elementen uit andere vegetatietypes, met name nog sterker verruigde situaties met Grote brandnetel etc.

Vegetatiesamenstelling

Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*), Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*), Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*), Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*), Kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*), Veldzuring (*Rumex acetosa*), Hennegras (*Calamagrostis canescens*), Vogelwikke (*Vicia cracca*), Echte koekoeksbloem (*Lychnis flos-cuculi*), Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), Koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*), Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*), Moeraswalstro (*Galium palustre*), Bosandoorn (*Stachys sylvatica*), Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*), Echte valeriaan (*Caleriana repens*), gewone smeewortel (*Symphytum officinale*), Gewone Engelwortel (*Angelica sylvestris*), Groot Hoefblad (*Petasites hybridus*), Adderwortel (*Polygonum bistorta*), Watermunt (*Mentha aquatica*), Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*).

Beheer

Om deze ruigten in stand te houden is een cyclisch beheer noodzakelijk waarbij de opslag om de 5 à 10 jaar verwijderd wordt. Voor soortenrijke ruigten langs rivieren is een goede waterkwaliteit belangrijk.

Nitrofile ruigten en zomen

Habitatfiche I.18

BWK: /

Beschrijving

Nitrofile zomen komen vooral voor in de schaduwrand van bos of onder dreef of laanbomen, maar daarnaast toch ook, zonder dat er van enige houtige begroeiing sprake is. Het is in feite te beschouwen als een verzamelnaam voor allerlei droge, ruigtevegetaties. Vanuit botanisch standpunt zijn de nitrofile zomen in meerderheid geen grote toppers.

Voor de fauna kunnen de veelheid aan schermbloemigen en de rijke strooisellaag een prima habitat vormen voor massa's kleine zoogdieren en ongewervelden maar ook hier gaat het veelal niet om de voor het natuurbehoud kritische soorten. Er bestaat geen aparte BWK-eenheid voor dit soort vegetaties.

Vegetatiesamenstelling

Een groot aantal soorten zijn gemeenschappelijk aan andere plantengemeenschappen:

Grote brandnetel (*Urtica dioica*), Kleefkruid (*Galium aparine*), Hondsdraf (*Glechoma hederacea*), Look-zonderlook (*Alliaria petiolata*), Zevenblad (*Aegopodium podagraria*), Gewone kropaar (*Dactylis glomerata*), Kweek (*Elymus repens*), Witte dovenetel (*Lamium album*), Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*), Fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*), Gewone bereklauw (*Heracleum sphondylium*), Groot warkruid (*Cuscuta europaea*), Gevlekte dovenetel (*Lamium maculatum*), Dolle kervel (*Chaerophyllum temulum*), Fijne kervel (*Anthriscus caucalis*), Geel nagelkruid (*Geum urbanum*), Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*), Robertskruid (*Geranium robertianum*), Bosandoorn (*Stachys sylvatica*), Ruig klokje (*Campanula trachelium*), Boswederik (*Lysimachia*,...

Beheer

De banale vertegenwoordigers van dit verbond behoeven geen expliciet natuurbeheer. Maaien zonder afvoeren van het maaisel houdt dit vegetatietype in stand. Bij de zeldzamere vertegenwoordigers geldt wat meer zorg. Een frequent maaibeheer is zeker niet aangewezen, maar kan af en toe noodzakelijk zijn om de verruiging niet te sterk te laten doorgaan, of om verstruweling tegen te gaan.

Bremstruweel

Habitatfiche I.19

BWK: Sg
NATURA 2000 CODE : 4030

Beschrijving

Bremstruweel zijn 1-2 m hoge door Brem (*Cytisus scoparius*) gedomineerde stuwelen, vaak met een open structuur. De ondergroei in deze struwelen kan sterk verschillen. Struikhei is vaak aanwezig en vaak co-dominant. Bremstruwelen komen vaak voor op de overgang van heide naar bos en aan de rand van heiden. Soms zijn bremstruwelen aanwezig zonder spoor van struikhei; dit is vooral het geval op zandlemige gronden.

Vegetatiesamenstelling

Brem (*Cytisus scoparius*), Zomereik (*Quercus robur*), Ruwe berk (*Betula pendula*), Sporkehout (*Frangula alnus*), Schermhavikskruid (*Hieracium umbellatum*), Biggekruid (*Hypochaeris radicata*), Gewone veldbies (*Luzula campestris*), Gewoon struisgras (*Agrostis capillaris*), Zachte witbol (*Holcus mollis*), Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*),...

Beheer

Door het ontwikkelende struweel regelmatig te kappen kan het vegetatietype in standgehouden worden.

Gagelstruweel

Habitatfiche I.20

BWK: Sm

Regionaal belangrijk biotoop

Beschrijving

Gagelstruweel groeit meestal op natte plaatsen op zandige bodems. De gagelstruwelen worden als apart natuurtype behandeld omwille van hun afwijkende fysiognomie ten opzichte van de natte heide met Gewone dopheide (*Erica tetralix*) en vandaar hun herkenbaarheid in het veld. Floristisch zijn ze in het algemeen veel soortenarmer dan voormeld natuurtype.

Gagelstruwelen zijn 1 à 2 m hoge, uitgesproken soortenarme vegetaties waarvan het aspect volledig bepaald wordt door Wilde gagel (*Myrica gale*) en Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*).

Vegetatiesamenstelling

Wilde gagel (*Myrica gale*), Pijpenstrootje (*Molinia caerulea*) en (in mindere mate) Spork (*Frangula alnus*) zijn de enige constante soorten. Jonge struwelen vertonen vaak nog soorten van natte heiden zoals Gewone dophei (*Erica tetralix*), Struikhei (*Calluna vulgaris*), Veenpluis (*Eriophorum angustifolium*). Op relatief natte standplaatsen kunnen veenmossen, vnl. Geoord veenmos (*Sphagnum denticulatum*) en Wrattig veenmos (*S. papillosum*) opvallende begeleiders zijn. Op onbegroeide, humeuze plekken tussen de gagelstruwelen en op afgestorven horsten van Pijpenstrootje kunnen mossen als Moerasbuidelmos (*Calypogeia fissa*), Gewoon maanmos (*Cephalozia bicuspidata*), Gewoon pluisjesmos (*Dicranella heteromalla*) en Gewoon peermos (*Pohlia nutans*) abundant voorkomen.

Beheer

Gerichte (gefaseerde) kappingen om struweelstadia te behouden is noodzakelijk. Beheer van de ondergroei (maaien, plaggen) kan leiden tot het ontstaan van het habitatype vochtige heide met Gewone dopheide (Europees habitatype 4010).

Wilgenstruweel

Habitatfiche I.21

BWK: Sf

Beschrijving

Wilgenstruweel is te omschrijven als een laatste succesiestadium voor de bosvorming. De vegetatiesamenstelling is afhankelijk van de biotische en de abiotische situatie en intermedieerd tussen het voorafgaande vegetatietype en het overeenkomstige bostype.

Beheer

Gerichte (gefaseerde) kappingen om struweelstadia te behouden is noodzakelijk.

Braamstruweel

Habitatfiche I.22

BWK: Delen van Se, Sz, Ku en Hr

Beschrijving

Braamstruwelen ontwikkelen zich voornamelijk in verstoringsituaties van allerlei vegetatietypen. Hoewel botanisch weinig interessant kan deze vegetatie faunistisch waardevol zijn.

Droog wintereikenbeukenbos

Habitatfiche I.23

BWK: Qs, Fs
NATURA 2000 CODE : 9120

Beschrijving

Dit bostype is het natuurlijk bostype van de iets lemigere zandgronden. Het is samen te vatten als een vrij voedselarm en zuur bostype.

Vegetatiesamenstelling

Beuk (*Fagus sylvestris*), Zomereik (*Quercus robur*), Wintereik (*Quercus petraea*), Hulst (*Ilex aquifolium*), Wilde Kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), Witte Klaverzuring (*Oxalis acetosella*), Lelietje van dalen (*Convallaria majalis*), Dalkruid (*Maianthemum bifolium*), Ijle zegge (*Carex remota*), Bosgierstgras (*Milium effusum*), Grote veldbies (*Luzula sylvatica*), Valse Salie (*Teucrium scorodinia*), Bochtige smele (*Deschampsia flexuosa*),

Beheer

Dit habitatype komt in aanmerking voor verschillende bosbeheervormen. Een klassiek hooghoutbeheer, dat aan de voorwaarden van een duurzaam multifunctioneel bosbeheer voldoet, en dat rekening houdt met de natuurlijke karakteristieken en vereisten van het bostype, kan verenigbaar zijn met het behoud en de ontwikkeling van het habitatype. In een aantal specifieke situaties (rijke uitgangssituatie, kwetsbare zones, belangrijke potenties) is evenwel een aangepast beheer dat zich volledig toespitst op de aanwezige specifieke natuurwaarden wenselijk of zelfs noodzakelijk om kwalitatief duurzaam behoud en ontwikkeling te garanderen. Specifieke beheermaatregelen omvatten o.a. zoom- en mantelbeheer, open-plekken-beheer, exotenbestrijding, vrijstellen van soorten die onderdrukt worden door een dicht beukenscherm en maximaal behoud van dikke bomen en dood hout. Andere mogelijke bosbeheervormen in dit habitatype zijn nietsdoen-beheer, middelhout- of hakhoutbeheer. Bij deze laatste vorm verdwijnt Beuk uit de boomlaag, wat het niet toepasbaar maakt in het Milio-Fagetum. Dit type is omwille van zijn hoge gevoeligheid voor degradatie, weinig tot ongeschikt voor bosbegrazing (enkel seizoensbegrazing bij sterke verbraming, of zeer extensieve begrazing van zeer grote terreinen, waarbij ook open terrein mee is ingerasterd).

Herstel van het natuurlijk bostype is mogelijk door natuurlijke successie of actieve omvorming van exoten- en monotone dichte beukenaanplanten naar bossen met een meer natuurlijke structuur en samenstelling, met bijzondere aandacht voor dikke bomen en dood hout. Bestrijding van Amerikaanse vogelkers (en in sommige gevallen ook Amerikaanse eik, Amerikaans krentenboompje, Rododendron e.a. exoten) is een basisvereiste om een succesvolle omvorming te realiseren of spontane successie kans op succes te geven. Tevens is het herstel en de ontwikkeling van een voldoende grote, aaneengesloten bosoppervlakte wenselijk, door bosuitbreiding of verbinding van bestaande bossen.

Eiken Haagbeukenbos

Habitatfiche I.24

BWK: Qa, fa
NATURA 2000 CODE : 9160

Beschrijving

Dit bostype omvat in Vlaanderen de typische subatlantische eiken-haagbeukenbossen. De vochttoestand kan sterk wisselen gedurende het jaar door de aanwezigheid van een stuwwatertafel of ondiepe grondwatertafel in natte gronden. Deze bossen komen voor op valleibodems, depressies en zones grenzend aan rivier- en beekbegeleidende bossen, maar ook hellingbossen en plateaubossen met bodems met een hangwatertafel.

Vegetatiesamenstelling

Zomereik (*Quercus robur*), Wintereik (*Quercus petraea*), Haagbeuk (*Carpinus betulis*), Winterlinde (*Tilia cordata*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Beuk (*Fagus sylvatica*), Zoete Kers (*Prunus avium*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Spaanse aak (*Acer campestre*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*), Daslook (*Allium arsinum*), Mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*), Witte Klaverzuring (*Oxalis acetosella*), Boszegge (*Carex sylvatica*), Eenbes (*Paris quadrifolia*), Bosbingelkruid (*Mercurialis perennis*), Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*), Klein Maagdenpalm (*Vinca riviniana*), Speenkruid (*Ranunculus ficaria*), Bleeksporig bosviooltje (*Viola riviniana*), Gewone aalbes (*Ribes rubrum*).

Beheer

Het beheer kan bestaan uit nulbeheer of een middelhout- of hakhoutbeheer. Belangrijke en waardevolle zones dient men van exploitatie te onttrekken. De bodems zijn zeer gevoelig voor verdichting. Dit vraagt extra aandacht voor uitsleepwegen en uittakelen met de kabel. Jaarrondbegrazing leidt reeds bij lage dichtheden tot degradatie en is alleen mogelijk op grotere oppervlakten (>100 ha) bij zeer lage begrazingsdichtheden en indien minstens 1/3 open terrein mee opgenomen wordt in de begraasde oppervlakte. Zones met gevoelige voorjaarsflora of brongemeenschappen mogen niet mee begraasd worden. Specifieke beheersmaatregelen bestaan uit zoom- en mantelbeheer, open-plekken-beheer en vrijstellen van soorten die onderdrukt worden door een beukenscherm.

Zomereikenberkenbos

Habitatfiche I.25

BWK: Qb
NATURA 2000 CODE : 9190

Beschrijving

Dit bostype is het natuurlijk bostype op zeer voedselarme, vaak gepodsoliseerde of slecht doorlaatbare kwartaire dekzandgronden. Het grondwaterpeil kan in de winter vrij hoog staan. De struiklaag is zwak ontwikkeld en de kruidlaag soortenarm.

Vegetatiesamenstelling

Zomereik (*Quercus robur*), Wintereik (*Quercus petraea*), Ruwe berk (*Betula pendula*), Zachte berk (*Betula pubescens*), Ratelpopulier (*Populus tremula*), Wilde Lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Sporkehout (*Frangula alnus*), Bochtige smele (*Deschampsia flexuosa*), Pijpestrootje (*Molinia caerulea*), Stijf havikskruid (*Hieracium laevigatum*), Valse salie (*Teucrium scorodonia*), struikhei (*Calluna vulgaris*), Blauwe bosbes (*Vaccinium myrtillus*).

Beheer

Dit habitatype komt in aanmerking voor verschillende bosbeheervormen. Een klassiek hooghoutbeheer, dat aan de voorwaarden van een duurzaam multifunctioneel bosbeheer voldoet, en dat rekening houdt met de natuurlijke karakteristieken en vereisten van het bostype, kan verenigbaar zijn met het behoud en de ontwikkeling van het habitatype. In een aantal specifieke situaties (rijke uitgangssituatie, kwetsbare zones, belangrijke potenties) is evenwel een aangepast beheer, dat zich volledig toespitst op de aanwezige specifieke natuurwaarden, wenselijk of zelfs noodzakelijk om kwalitatief duurzaam behoud en ontwikkeling te garanderen. Specifieke beheermaatregelen omvatten o.a. zoom- en mantelbeheer, open-plekken-beheer, omvormingsbeheer van aanplanten van naaldhout en Amerikaanse eik, exotenbestrijding en maximaal behoud van dikke bomen en dood hout.

Andere mogelijke bosbeheervormen voor dit habitatype zijn nietsdoen-beheer, middelhout- of hakhoutbeheer. Seizoensbegrazing is mogelijk bij lage dichtheden in combinatie met aangrenzende open schrale terreinen en bij voorkeur met het inlassen van dichtheidsfluctuaties en/of verjongingsperiodes. Begrazing is niet combineerbaar met omvorming van naaldhout naar loofhout.

Gewoon elzenbroek

Habitatfiche I.26

BWK: Vm

NATURA 2000 CODE : 91E0

Beschrijving

Gewoon Elzenbroek is het alluviaal bostype van waterrijke lokaties, gevoed door mineralenrijk grondwater. De boomlaag wordt er gedomineerd door Zwarte Els. Dit bostype is erg mosrijk

Vegetatiesamenstelling

Zwarte Els (*Alnus glutinosa*), Elzenzegge (*Carex elongata*), Blauw Gildkruid (*Scutellaria galericulata*), Dotterbloem (*Calthus palustris*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), zachte berk (*Betula alba*), Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Boswilg (*Salix caprea*), Bitterzoet (*Solanum dulcamara*), Gele lis (*Iris pseudacorus*), Moeraszegge (*Carex acutiformis*), Stijve zegge (*Carex elata*), Scherpe zegge (*Carex acuta*), Zompzegge (*Carex canescens*), ...

Beheer

Het uitwendig beheer is voornamelijk gericht op het behoud van een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, natuurlijke grondwaterpeilen en een natuurlijke overstromingsdynamiek.

Door de zeer hoge kwetsbaarheid is het behoud van deze bostypes moeilijk te combineren met een klassiek, economisch rendabel multifunctioneel bosbeheer. Natuurtechnisch beheer in deze types kan bestaan uit nietsdoen-beheer of kleinschalig hakhoutbeheer. Dit bostype is ongeschikt voor begrazing.

Oligotroof elzenbroek

Habitatfiche I.27

BWK: Vo

NATURA 2000 CODE : 91E0

Beschrijving

Het oligotroof elzenbroek is het alluviaal bostype van voedselarme waterrijke lokaties, gevoed door mineralenrijk grondwater. In Vlaanderen komt dit type nagenoeg uitsluitend voor in de Kempen en in het Hageland. De boomlaag wordt gedomineerd door zachte berk en in veel mindere mate ook wat Zwarte Els en Sporkehout. Een kruidlaag is er nauwelijks. Wel is ook in dit type een zeer soortenrijke moslaag aanwezig, met verschillende soorten veenmossen, dikwijls in uitgestrekte, dichte tapijten, maar ook vele soorten levermossen.

Vegetatiesamenstelling

Zachte berk (*Betula alba*), Sterzegge (*Carex echinata*), Zompzegge (*Carex canescens*), Moerasviooltje (*Viala palustris*), Moerasvaren (*Thelypteris palustris*), Koningsvaren (*Osmunda regalis*), Hennegras (*Agrostis stolonifera*), Sporkehout (*Frangula alnus*), Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), Zwarte Els (*Alnus glutinosa*), Ruwe berk (*Betula pendula*), Wilg spp, Pijpestrootje (*Molinia caerulea*).

Beheer

Het uitwendig beheer is voornamelijk gericht op het behoud van een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, natuurlijke grondwaterpeilen en een natuurlijke overstromingsdynamiek.

Door de zeer hoge kwetsbaarheid is het behoud van deze bostypes moeilijk te combineren met een klassiek, economisch rendabel multifunctioneel bosbeheer. Natuurtechnisch beheer in deze types kan bestaan uit nietsdoen-beheer of kleinschalig hakhoutbeheer. Dit bostype is ongeschikt voor begrazing.

Ruigt Elzenbos

Habitatfiche I.28

BWK: Vn

NATURA 2000 CODE : 91E0

Beschrijving

Dit alluviaal bostype is terug te vinden op minder natte standplaatsen, waar het water in de zomer vrij diep kan wegzakken en tijdens de winter een hele tijd boven het maaiveld kan staan.

Vegetatiesamenstelling

Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Breedbladige wilgesoorten (*Salix* spp), Moesdistel (*Cirsium oleraceum*), Grote brandnetel (*Urtica dioica*), Gewone engelwortel (*Angelica sylvestris*), Hennegras (*Calamagrostis canescens*), Melkeppe (*Peucedanum palustre*), Braam (*Rubus* spp), Dauwbraam (*Rubus caesius*), Robertskruid (*Geranium robertianum*), Hondsdraf (*Glechoma hederacea*), Bosandoorn (*Stachys sylvatica*),...

Beheer

Het uitwendig beheer is voornamelijk gericht op het behoud van een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, natuurlijke grondwaterpeilen en een natuurlijke overstromingsdynamiek.

Natuurtechnisch beheer in deze types kan bestaan uit nietsdoen-beheer of kleinschalig hakhoutbeheer. Dit bostype is matig geschikt voor begrazing bij zeer lage dichtheden en op een grote oppervlakte indien hoger gelegen, open terreinen mee zijn ingerasterd.

Vogelkers-essenbos

Habitatfiche I.29

BWK: Va

NATURA 2000 CODE : 91E0

Beschrijving

Dit is het droge subtype van de alluviale bossen. De bodem wordt nooit of nagenoeg nooit overstromd, en is dus terug te vinden op de droogste plaatsen van de valleien.

Vegetatiesamenstelling

Zwarte els (*Alnus glutinosa*), Gewone es (*Fraxinus excelsior*), Europese vogelkers (*Prunus padus*), Gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*), Hazelaar (*Corylus avellana*), Rode Kornoelje (*Cornus sanguinea*), Muskuskruid (*Adoxa moschatelina*), Gewone aalbes (*Ribes rubrum*), Slanke sleutelbloem (*Primula elatior*), Drienerfmuur (*Moehringia trinervia*), Speenkruid (*Ranunculus ficaria*), Eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*), Gelderse roos (*Viburnum opulus*), Hop (*Humulus lupulus*), Bosanemoon (*Anemone nemorosa*), Kruiwend zenegroen (*Ajuga reptans*), Grote keverorchis (*Listera ovata*), Geel nagelkruid (*Geum urbanum*), Dagkoekoeksbloem (*Silene dioica*), Gele dovenetel (*Lamium galeobdolon*),..

Beheer

Het uitwendig beheer is voornamelijk gericht op het behoud van een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, natuurlijke grondwaterpeilen en een natuurlijke overstromingsdynamiek.

Natuurtechnisch beheer in deze types kan bestaan uit nietsdoen-beheer of kleinschalig hakhoutbeheer. Dit bostype is matig geschikt voor begrazing bij zeer lage dichtheden en op een grote oppervlakte indien hoger gelegen, open terreinen mee zijn ingerasterd.



Natuurrichtplan voor het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de Speciale Beschermingszones (SBZ) en de groene bestemmingsgebieden van de “Demervallei tussen Diest en Aarschot”

Bijlage II : doelsoortenfiches

INHOUD

- II.A.1 Kruiwend Moerasscherm
- II.A.2 Drijvende waterweegbree
- II.B.1 Kwabaal
- II.B.2 Bittervoorn
- II.B.3 Grote modderkruiper
- II.B.4 Kleine modderkruiper
- II.C.1 Kamsalamander
- II.D.1 Hazelworm
- II.D.2 Levendbarende hagedis
- II.E.1 IJsvogel
- II.E.2 Blauwborst
- II.E.3 Porseleinhoen
- II.E.4 Bruine Kiekendief
- II.E.5 Roerdomp
- II.E.6 Woudaap
- II.E.7 Kwartelkoning
- II.E.8 Boomleeuwerik
- II.E.9 Nachtzwaluw
- II.E.10 Grauwe Klauwier
- II.E.11 Wespndief
- II.E.12 Zwarte specht
- II.E.13 Watersnip
- II.E.14 Zomertaling
- II.E.15 Wintertaling
- II.E.16 Dodaars
- II.E.17 Grote gele kwikstaart
- II.E.18 Snor
- II.E.19 Rietgors
- II.E.20 Rietzanger
- II.E.21 Waterral
- II.E.22 Paapje
- II.E.23 Zomertortel
- II.E.24 Kramsvogel
- II.E.25 Veldleeuwerik
- II.E.26 Geelgors
- II.E.27 Roodborsttapuit
- II.E.28 Houtsnip
- II.E.29 Grasmus
- II.E.30 Boompieper
- II.E.31 Klapekster
- II.E.32 Patrijs
- II.F.1 Dwergmuis

Kruipend Moerasscherm (*Apium Repens*)

Doelsoortenfiche II.A.1

Beschrijving

Kruipend moerasscherm is een kleine (10-30 cm), overblijvende schermbloemige met dunne kruipende stengels die op alle knopen wortelt, bladeren draagt. De stelen van de schermen ontspringen tegen het grondoppervlak. De bladeren zijn enkel geveerd en ongelijk gezaagd. De bloemkleur is wit.

Ecologie

Open, voedsel- (spèciaal stikstof-) rijke, natte grond, veelal in begraasde terreinen.

Verspreiding

Kruipend moerasscherm is bekend van 12 locaties maar dit zijn niet steeds standvastige populaties. De belangrijkste vindplaatsen situeren zich aan de westkust (Da Panne, Houtsaegherduinen en Oostduinkerke, Groenendijk), in het Vrijbroekpark in Mechelen (zeer grote populatie) en nabij Herk-de Stad (Donk, Vroente). De soort is over zijn volledig areaal (Europa en het Atlasgebied in Noord-Afrika) bedreigd .

Wettelijke bescherming

- Conventie van Bern
- Volledig beschermde soort, behalve in tuinen, parken en akkers. Plukken, verplanten, beschadigen, in de handel brengen of vervoeren is verboden (ook in gedroogde toestand).

Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*)

Doelsoortenfiche II.A.2

Beschrijving

Plant met drijvende eironde blaadjes van enkele cm groot. Bloemen wit met een geel centrum, drietalig, 2cm in middellijn. Dopvruchtjes op een hoofdje dat onder water rijpt.

Ecologie

Watervegetatie in voedselarm tot matig voedselrijk water.

Verspreiding

Zeldzaam, in Vlaanderen bijna uitsluitend in de Kempen. 1 locatie na 1972 in het Brugse Houtland (vermoedelijk ondertussen reeds verdwenen). Deze soort is endemisch voor Europa (van Zuid-Frankrijk tot Noord-Engeland en Zuid-Zweden en oostwaarts tot Noord-Duistland en Polen.

Wettelijke bescherming (Times New Roman, 11, Vet)

- Conventie van Bern
- Volledig beschermde soort, behalve in tuinen, parken en akkers. Plukken, verplanten, beschadigen, in de handel brengen of vervoeren is verboden (ook in gedroogde toestand).

Kwabaal (Lota lota)

Doelsoortenfiche II.B.1

Beschrijving

De kwabaal is de enige kabeljauwachtige vis in het zoete water van Europa en komt voor in Als enige vis van de kabeljauwfamilie is hij gemakkelijk herkenbaar aan de zeer lange tweede rugvin en anaalvin. Ook de ene baarddraad op de kin is kenmerkend. De staart en vinnen zijn afgerond. De kwabaal heeft vaak een heel mooi marmerpatroon, maar zeer jonge dieren zijn bijna zwart.

Ecologie

De Kwabaal is een koudwaterminnende, benthische, omnivore vissoort, die zowel in meren als in rivieren wordt aangetroffen. Door zijn nachtelijke levenswijze leidt de Kwabaal een verborgen bestaan. Jongere individuen bevinden zich meestal in ondiep water, terwijl adulten vooral in dieper water voorkomen. De paaitijd is in de winter, tussen november en maart, bij watertemperaturen tussen 0-5°C. de wijfjes produceren een zeer groot aantal eitjes. De larven voeden zich de eerste dagen vooral met fytoplankton. Daarna neemt het aandeel aan fytoplankton in het dieet geleidelijk aan af. Juveniele kwabalen voeden zich voornamelijk met invertebraten, terwijl adulte dieren zich hoofdzakelijk met vissen voeden.

Verspreiding

Rond de eeuwwisseling was de Kwabaal algemeen tot vrij algemeen in de bekkens van de Schelde, de Moezel en de Maas. Er zijn ook herhaaldelijk sporadische meldingen bekend van deze soort in de Demer, Dender, Grote Nete, Leie, het Kanaal Gent-terneuzen, de Aabeek (Maaseik) en tal van kleinere beken in de Kempen. Hoewel de Kwabaal vroeger dus wel degelijk voorkwam in Vlaanderen, is hij naar alle waarschijnlijkheid reeds meer dan 20-30 jaar uitgestorven in de waterlopen in Vlaanderen. Het Agentschap voor Natuur en Bos wenst over te gaan tot herintroductie van de soort in Vlaanderen.

Wettelijke bescherming

- Volledig beschermd door de Wet op de Riviervisserij (artikel 15).

Bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*)

Doelsoortenfiche II.B.2

Beschrijving

De Bittervoorn is een klein visje van maximaal 10 cm met een hoog lichaam. De zijlijn gaat niet verder dan de zesde schub. De rug is grijsgroen, de flanken en buik zilverkleurig. Een blauwe streep kleurt het midden van de zijkant tot aan de staart. De schubben zijn groot.

Ecologie

Bittervoorn komt vooral voor in stilstaande vijvers, plassen en sloten, evenals in afgesloten rivierarmen en –meanders. Hij komt echter ook voor in traagstromende waterlopen. De soort eet voornamelijk plantaardig voedsel, maar ook zoöplankton, insectenlarven, slakken en wormen worden gegeten. De broedbiologie van de soort is bijzonder. Het wijfje ontwikkelt tijdens het voortplantingsseizoen een lange legbuis. Bij de eileg steekt ze die in de uitstroomopening van een zoetwatermossel (zwanemossel of schildersmossel). Hierlangs komen de eieren in de mantelholte van de mossels terecht. Het mannetje bevrucht de eieren door het homvocht te lozen in de nabijheid van de instroomopening van de mossel. Het sperma wordt opgenomen samen met ademhalingswater. De mannetjes verdedigen de omgeving van de mossel, die ze uitgekozen hebben. Pas enkele weken na het uitkomen van de eieren verlaten ze de veilige inwendige omgeving van de mossel. Na een jaar zijn ze geslachtsrijp.

Verspreiding

Bittervoorn wordt zowel in het bekken van de IJzer, Maas, Schelde als Samber aangetroffen. De soort komt het talrijkst voor in het Demerbekken, vooral in het stroomafwaarts gedeelte van de Demer zelf, de Velpe en in het bekken van de Winge. Daarnaast is de soort aanwezig in het Dijlebekken, de IJzer en een zijloop, de Maas en enkele zijbeken, en in de Samber. Naast deze vermelde waterlopen komt hij ook voor in vijvers en afgesloten oude rivierarmen en –meanders.

Wettelijke bescherming

- Volledig beschermd door de Wet op de Riviervisserij (artikel 15).
- Beschermd (bijlage III) door de Conventie van Bern

Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)

Doelsoortenfiche II.B.3

Beschrijving

De Grote Modderkruiper is een langwerpige, cilindervormige vis met een zijdelings afgeplatte staart. De mond heeft 10 baarddraden, waarvan vier op de onderlip. De vis is bruin op de rug en flanken met 2 gele tot goudgele longitudinale banden die vooral schitteren in het voortplantingsseizoen en bij jonge dieren. De buik is gelig.

Ecologie

De Grote Modderkruiper is een typische bewoner van traagstromende tot stilstaande wateren met een dikke modderlaag en veel plantenresten. Hij komt vooral voor in voedsel- en plantenrijk water. In de winter of tijdens droogteperiodes graaft de vis zich in de modder in en kan zijn metabolisme sterk dalen. Vooral in zuurstofarme waters maakt de soort intensief gebruik van darmademhaling. De eitjes worden op planten afgezet bij 13 tot 14°C. Het dieet bestaat uit een breed spectrum van kleine ongewervelden. Hij is enkel 's nachts actief. Overdag leeft hij ingegraven in de modder. Bij plotse veranderingen van atmosferische omstandigheden wordt hij echter ook overdag actief, vandaar zijn volksnaam 'Weervis' of 'Donderaal'..

Verspreiding

We treffen de Grote Modderkruiper in Vlaanderen slechts op enkele plaatsen meer aan. Hij blijkt voor te komen in geringe densiteiten in sloten in de alluviale vlakte van de Demer en in de Lieve te Waarschoot.

Wettelijke bescherming

- Volledig beschermd door de Wet op de Riviervisserij (artikel 15).
- Beschermd (bijlage III) door de Conventie van Bern

Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)

Doelsoortenfiche II.B.4

Beschrijving

De Kleine modderkruiper is een langgerekt lateraal afgeplat visje met drie paar korte baarddraden en een beweegbaar tweepuntig stekeltje onder het oog. Op de zijflanken bevinden er zich 10 tot 20 ronde donkerbruine vlekken. De schubben zijn microscopisch klein, zodat het visje een gladde indruk geeft. Bij mannetjes zijn de borstvinnen puntig en is de tweede vinstraal verdikt. Aan de inplantingsplaats van deze vinnen zit een klein rond plaatje, de 'canestrini-schub'. Wijfjes hebben afgeronde borstvinnen, zonder verdikte tweede vinstraal of 'canestrini-schub'. Maximale lengte: 14 cm.

Verspreiding

De soort is plaatselijk zeer talrijk in de Antwerpse Kempen, met name in beken uit het bekken van de Kleine Nete en iets minder talrijk in de Molse en de Grote Nete tussen Geel-Winkelom en Oosterlo. Daarnaast werd ze gedurende de voorbije jaren eenmalig waargenomen in de bovenloop van de IJzer. Verder wordt de soort in Vlaanderen geregeld opgemerkt in vijvers en poldersloten, al betreft het meestal slecht de waarneming van 1 of hooguit enkele exemplaren, o.a. in oude turfputten in het Blaasveldbroek, in enkele (venige) polderwateren in de alluviale vlakte van de Boven-Zeeschelde, in de Kieldrechtse kreek, in een ondiepe vijver nabij het Schulensmeer en in het Fort van Oelegem en de zandwinningsput 'De Melle' in de Antwerpse Kempen. Ook in de Oude Maas in Stockem werd de soort eenmalig in de Grote Nete. Grotere aantallen werden gevonden in de vijvers van Hofstade (bij Mechelen). Uit de stromende wateren van het stroomgebied van de Maas is de soort vermoedelijk verdwenen.

Ecologie

Komt voor in beken en rivieren, maar ook in sloten en vijvers met een zandbodem. Leeft overdag ingegraven in het substraat, waaruit enkel zijn kop steekt. Dit substraat mag ook een modderpakket zijn, maar er moet dan wel een zandig of stenig substraat in de buurt zijn als paaiplaats. Hij is vooral actief bij schemering en 's nachts en voedt zich door substraat op te zuigen en er de voedseldeeltjes (vooral detritus, phyto- en zoöplankton) uit te zeven. Ook grotere ongewervelden (muggenlarven en wormen) worden gegeten.

Wettelijke bescherming

- Volledig beschermd door de Wet op de Riviervisserij.
- Beschermd (bijlage III) door de Conventie van Bern

Kamsalamander (*Triturus cristatus*)

Doelsoortenfiche II.C.1

Beschrijving

De grootste inheemse watersalamander. De buik is opvallend geel tot oranje-rood met een onregelmatig patroon van grote zwarte vlekken. De kop, rug, flanken, staart en bovenzijde van de poten zijn donker- tot roodbruin gekleurd, vaak met zwarte vlekken; er zijn ook talrijke witte stippen op de flanken en de zijkanten van de kop. Tijdens de paartijd hebben de mannetjes een hoge rugkam, met onregelmatige en diepe insnijdingen. Deze rugkam is duidelijk gescheiden van de staartkam. De zijkanten van de staart vertonen een opvallende (zilver)witte tot blauwachtige streep. De vrouwtjes en de onvolwassen dieren hebben geen rug- of staartkam.

Ecologie

De voortplantingsplaatsen zijn veedrinkpoelen, bomputten, afgesneden rivierarmen, kleine vijvers en andere plassen met stilstaand water. Geschikte waterpartijen worden weinig of niet beschadwd, zijn relatief diep en/of bevatten permanent water en bevatten voldoende waterplanten voor eierafzetting. Kamsalamanders worden vaak aangetroffen in groepen van dicht bij elkaar gelegen poelen. Ze prefereren ook poelen gelegen in kleinschalige landschappen. Bossen, struwelen, boomgaarden, houtwallen, hagen en heideterreinen worden vaak vernoemd als gunstige landbiotopen.

Verspreiding

Wordt in alle Vlaamse provincies aangetroffen. Voornamelijk aan de kust en Zuid-West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, de Noorderkempen en het Hageland. De verspreiding is wel duidelijk discontinu en gefragmenteerd, waarbij er toch enkele belangrijke concentraties van vindplaatsen zijn.

Wettelijke bescherming

- Conventie van Bern, Annex II
- Bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn
- Beschermd soort in Vlaanderen, volgens het Koninklijk Besluit van 22 september 1980 betreffende de bescherming van andere diersoorten dan vogels in het Vlaamse Gewest

Hazelworm (*Anguis fragilis*)

Doelsoortenfiche II.D.1

Beschrijving

In feite is de hazelworm een pootloze hagedis en dus geen slang. Zoals bij andere hagedissen zal ook hier de staart afbreken wanneer deze wordt vastgegrepen. Door dit verschijnsel, autotomie genaamd, verkreeg de hazelworm zijn wetenschappelijke naam: 'Anguis fragilis' of 'breekbare slang'. Het beestje heeft een totale lengte (lichaam en staart) van ongeveer 30 cm. De overgang van de vrij kleine kop naar de romp en van de romp naar de staart is geleidelijk, zodat de lichaamsdelen niet gemakkelijk kunnen worden onderscheiden.

Verspreiding

De Hazelworm komt in alle provincies voor, maar op zich is het een soort waarover weinig (verspreidings)gegevens bekend zijn. In de provincie Antwerpen werden op verschillende plaatsen hazelwormen waargenomen. Ook in Grobbendonk en Vorselaar werden recent nog hazelwormen gesignaleerd.

Ecologie

De hazelworm heeft een voorkeur voor beboste biotopen. Dikwijls wordt hij gesignaleerd in overgangszones tussen bos en meer open stukken (grasland, heide), langs bospaden en in kapvlakten. Belangrijk is dat de bodem voldoende vochtig is. Valleien die met bossen zijn omgeven vormen een ideaal leefgebied. Hazelwormen zijn ook aan te treffen langs kanaal- en spoorwegbermen.

Hazelwormen leiden een eerder verborgen bestaan. Ze worden meestal aangetroffen onder stenen, boomstronken, stukken hout e.d. Wanneer deze schuilplaatsen door de zon worden beschenen, kunnen de dieren zich er opwarmen zonder zich aan gevaar te moeten blootstellen.

Tijdens de maanden april en mei vinden de meeste paringen plaats. In deze periode zijn de mannetjes onderling vrij agressief. De wijfjes planten zich maar om de 2 jaar voort wat ze de soort kwetsbaar maakt. In oktober of november trekken de dieren zich terug voor hun winterrust. Meestal in broeihopen (hooi, compost,...).

Wettelijke bescherming

- Beschermd soort in Vlaanderen, volgens het Koninklijk Besluit van 22 september 1980 betreffende de bescherming van andere diersoorten dan vogels in het Vlaamse Gewest

Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*)

Doelsoortenfiche II.D.2

Beschrijving

De levendbarende hagedis is een kleine hagedis met een lichaamslengte van 5-6.5 cm en een relatief lange staart van 8-11 cm. De grondkleur op de bovenzijde van het lichaam kan sterk variëren: licht-, grijs-, groen-, rood- tot diep donkerbruin met een zeer variabel patroon van vlekken en / of strepen. Op de bovenzijde van de rug bevinden zich veelal donkere vlekken, soms met een witachtige streep in het midden. Kin en keel zijn witachtig, de buik is beige, geel of oranje, niet of wel bezaaid met zwarte stippen of vlekjes.

Bij de wijfjes is de buik meestal beige tot lichtgeel, met weinig donkere stippen. De mannetjes daarentegen hebben een donkergele tot oranje buik, met veel en vrij grote zwarte vlekken. Het kleurpatroon op de rug is bij de vrouwtjes vaak gestreept terwijl de mannetjes gevlekt zijn.

Pasgeboren hagedissen hebben een lichaamslengte van 2 cm en een staartlengte van 2-3 cm. Bij de jonge hagedissen is zowel de rug als de buik diep donkerbruin gekleurd en is er op de rug en flanken een vage tekening van lichtere strepen en/of vlekken.

Verspreiding

In ons land komt de levendbarende hagedis in alle provincies voor, wel lokaal en in wisselende dichtheid.

Ecologie

Het voorkeursbiotoop van de levendbarende hagedis is vochtige heide- en veenvelden met dopheide, pijpestrootje en beenbreek en met opslag van berk en grove den. Verder komt ze ook voor in lijnvormige landschapselementen zoals bosranden, wegen en brandgangen in bossen, wegbermen, spoorwegtaluds, dijken, hagen, houtwallen en holle wegen.

Wettelijke bescherming

- Beschermde soort in Vlaanderen, volgens het Koninklijk Besluit van 22 september 1980 betreffende de bescherming van andere diersoorten dan vogels in het Vlaamse Gewest
- Ondersoort *Zootoca vivipara pannonica* is opgenomen in de Bijlage V van de Habitatrichtlijn

IJsvogel (*Alcedo atthis*)

Doelsoortenfiche II.E.1

Beschrijving

Een klein schitterend blauw en oranje vogeltje. In vlucht valt de fluorescerend blauwe stuit op. De forse, dolkvormige snavel is volledig zwart bij het mannetje, bij het wijfje zie je voor meer dan de helft oranje op de ondersnavel. De korte, oranje pootjes zijn nauwelijks te zien. Geeft veelvuldig een één- à tweeledige hoge roep, vooral in het langsvliegen.

Verspreiding

Broedvogel van geheel Europa behalve het noordelijke deel. De aantallen bij ons zijn sterk weersgebonden: tijdens harde winters wordt de populatie soms gedecimeerd (laatste maal in 1996-97). Inmiddels heeft de Vlaamse populatie zich volledig hersteld en is de soort overal aanwezig in geschikte biotopen. In het kader van de Vlaamse broedvogelatlas werd de populatie in de periode 2000-2002 op 650-850 broedparen geschat.

Ecologie

De IJsvogel is strikt aan open en voldoende zuiver water gebonden. Dit zijn zowel grote plassen, rivieren, vijvers als beken. Hier nestelt hij in een zelf uitgegraven hol in een zandwand of in het wortelgestel van een omgevallen boom. In sommige jaren kunnen tot drie legsels kunnen grootgebracht worden. IJsvogels vissen vanaf een uitkijkpunt boven het water, waarbij ze door middel van stootduiken vissen en waterinsecten vangen. Voornamelijk standvogel, met enkel trekbewegingen tijdens vorstperiodes.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Blauwborst (*Luscinia Svecica*)

Doelsoortenfiche II.E.2

Beschrijving

De Blauwborst is een kleine zangvogel met dezelfde bouw als de Roodborst. Het mannetje heeft een helderblauwe keel en bovenborst met daarin een witte vlek. Onder het blauw heeft hij een brede zwarte en een oranje band. Het wijfje mist die opvallende tekening, ze heeft hier enkel een zwart bandje. Beide geslachten hebben wel de typische oranje staartzijden.

Verspreiding

De Blauwborst broedt over bijna heel Vlaanderen waar de geschikte biotopen aanwezig zijn. Die biotopen vinden ze vooral in kreken, opgespoten vlaktes en rivier valleien waar dan ook de grootste aantallen voorkomen.

Op de kaart van relatieve dichtheden uit de recente Vlaamse Broedvogelatlas vallen enkele verspreidingskernen duidelijk op: het havengebied van Antwerpen, de volledige kustpolders, de Ijzervallei en het Meetjesland, het rivierengebied ten noorden van Mechelen, het vijvergebied Midden-Limburg en de Maasvallei. Het valt verder op dat Blauwborsten in hun kerngebieden stabiel blijven of zelfs lichtjes achteruitgaan terwijl erbuiten de soort zich nog steeds verder uitbreidt en zelfs intensieve landbouwgebieden koloniseert waar ze zich tevreden stellen met een wat ruige beekoever.

Ecologie

De Blauwborst is bij ons een zomervogel die vanaf midden maart aankomt in zijn broedgebieden. Dit zijn allerlei moerassige gebieden, halfopen landschappen, met vochtige ruigten en recentelijk ook open landschappen, wegbermen, of zelfs culturen zoals koolzaadvelden. Een combinatie van kale bodem (foerageren), ruige (nest) en opgaande vegetatie (zangpost) zijn ideaal.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Porseleinhoen (*Porzana parva*)

Doelsoortenfiche II.E.3

Beschrijving

Het Porseleinhoen is een kleine compacte ral met gele snavel, grijs met wit gevlekte onderdelen en bruin geschelpte bovendelen. In tegenstelling tot andere rallen is de onderstaart volledig wit. De poten zijn groen. Bij adulten is een beetje rood aan de snavelbasis zichtbaar. In tegenstelling tot zijn levenswijze is de zang, een veelvuldig herhaald 'whuitt' ('als een zweepje'), zeer opvallend

Verspreiding

Het is een zomervogel die hier aanwezig is van april tot eind september. In Vlaanderen is het een erg zeldzame broedvogel. In natte voorjaren kan het aantal broedparen oplopen tot verschillende tientallen. In droge voorjaren worden soms maar enkele broedpaartjes gevonden. Door zijn zeer verborgen levenswijze is het moeilijk een duidelijk beeld van de populatie te krijgen.

Ecologie

Porseleinhoentjes zijn aangepast aan steeds wisselende lokaties van geschikt broedhabitat en heeft een enorm dispersievermogen. Zodra zich ergens een gunstige situatie voordoet duiken de vogels op. Als de situatie verslechterd door snelle uitdroging zijn ze even snel weer weg. De broedvogelaantallen fluctueren daarom hevig. Zelfs in Nederlandse kerngebieden zijn de aantallen niet stabiel door de steeds wisselende hydrologische omstandigheden. Bereikbaarheid van potentieel habitat lijkt dan ook zelden een probleem.

Het porseleinhoen heeft een sterke voorkeur voor jonge gemaaide vegetaties in grote open moerasgebieden (Van Diermen et al. 2002). Belangrijk is dat de vegetatie aan de bodem voldoende open zijn om onder of nabij dekking te kunnen foerageren in ondiep water en slik.

Daarbij kan het gaan om matdebies en lisdodde (indien bijna droogvallend), nieuwe of gemaaide rietvegetaties, grote zeggen, moeraspioniers van liesgras en grasland. Het nest wordt bij voorkeur gebouwd in dichte pollen zegge of i.d. het voedsel wordt uitsluitend onder of dichtbij dekking, in de vorm van max 50-100 cm hoge vegetatie, in slik en ondiep water gezocht (Beemster 1997). Dichte, oude zeggen-, ruigte of rietvegetaties worden niet bewoond, ook niet als de waterstand gunstig is. Opslag van bomen en struiken komt niet veel voor in goede porseleinhoengebieden, hoewel in hoogveen ook wordt gebroed in kleinere percelen omgeven door bos.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Bruine Kiekendief (*Circus aeruginosus*)

Doelsoortenfiche II.E.4

Beschrijving

Eén van onze grootste roofvogels, ongeveer even groot als de Buizerd. In zweefvlucht worden de vleugels in een duidelijke V gehouden en valt de lange staart op. Het mannetje heeft een bruin lichaam, grijze staart en grijze vleugels met zwarte toppen. Het wijfje is bruin met gele kop, schouders en borstvlak. Jonge vogels zijn volledig donkerbruin met gele kop. In de lente vliegt het mannetje hoog boven het territorium en laat hij hierbij een hoge, vrij onopvallende roep horen.

Verspreiding

De bruine kiekendief is een schaarse broedvogel in Vlaanderen, met een nagenoeg aaneengesloten verspreiding in de polders, zowel langs de kust, in het Meetjesland als langs de beneden- Zeeschelde. In de rest van Vlaanderen is de aanwezigheid van de soort zeer beperkt en versnipperd. Sinds de jaren '70 heeft de soort zijn areaal in Vlaanderen flink uitgebreid en zijn de aantallen sterk toegenomen. De uitbreiding tijdens de voorbije 30 jaar ging gepaard met een opmerkelijke verschuiving van het zwaartepunt in de verspreiding in westelijke richting. Vooral de forse toename in de kustpolders is opmerkelijk. De recente, gunstige ontwikkelingen gelden echter niet voor de Limburgse populatie.

Ecologie

Bruine kiekendieven broeden voornamelijk in zoet- of brakwatermoerassen met uitgestrekte rietvelden, maar ook geregeld in drogere cultuurlandschappen zoals graan- en koolzaadvelden. Het broedseizoen valt tussen april en juli. Het broeden gebeurt doorgaans solitair, maar in geschikte biotopen kan ook semi-kolonievorming optreden. Het nest bevindt zich op de grond. De prooien bestaan voornamelijk uit knaagdieren, vogels, vissen, reptielen en amfibieën.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- Appendix II van verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 (Bonn-Convention)
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Roerdomp (*Botaurus stellaris*)

Doelsoortenfiche II.E.5

Beschrijving

De Roerdomp is een middelgrote lichtbruine reiger met een relatief korte nek. Op de bovendelen heeft hij een ingewikkeld patroon van zwarte V-vormige tekeningen op een lichtbruine grondkleur. Op de onderdelen is hij lichter met duidelijkere lengtestrepen. In vlucht ziet hij er plomp uit met brede vleugels en korte en vooral niet gebogen nek. De zang, gegeven in de broedgebieden, bestaat uit een diep keelgeluid dat aan een misthoorn doet denken.

Verspreiding

Vanaf eind jaren '70 ging de Vlaamse populatie van Roerdomp snel bergaf, een trend die heel West-Europa merkbaar is. De voornaamste oorzaak is het verdwijnen en versnippering van geschikte habitats. De populatieafname in Vlaanderen ging ook gepaard met een aanzienlijke areaalinkrimping. De soort trok zich in de jaren '80 volledig terug in de Kempen, maar ook daar namen de aantallen snel af. Tussen 1994 en 2000 telde de Vlaamse populatie nooit meer dan 3-8 paren of territoria. De laatste jaren is voor het eerst weer een lichte toename merkbaar en werden een aantal voormalige broedgebieden weer bezet, een trend die voorafgegaan werd door een stijging van het aantal overwinterende vogels.

Ecologie

De Roerdomp is een soort van uitgestrekte rietmoerassen met zuiver water en stabiele waterstand. In de winter komt hij ook in grote zeggenvegetaties en natte ruigtes voor. Hij houdt zich overdag goed verscholen in de moerasvegetatie waar hij volledig vertrouwt op zijn verenkleed om onopgemerkt te blijven. Bij benadering neemt hij zelfs een paalhouding aan om zo volledig op te gaan in zijn omgeving. 's Morgens vroeg en 's avonds zoekt hij voedsel zoals visjes, amfibieën en ongewervelden aan de rand van open water.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Woudaap (*Ixobrychus Minutus*)

Doelsoortenfiche II.E.6

Beschrijving

Het Woudaapje is onze kleinste reiger. Het mannetje is contrasterend zwart en lichtbruin. Het wijfje is bruiner en meer gestreept. Juveniele exemplaren zijn gestreept en hebben iets van een kleine Roerdomp. Ze hebben een vuilgele, dolkvormige snavel en gele poten. In vlucht vallen vooral de lichte vleugelpanelen op. In het voorjaar zingt het mannetje vanuit het riet, een monotoom om de twee seconden herhaald 'wroew'.

Verspreiding

De Woudaap is een met uitsterven bedreigde soort in Vlaanderen. De belangrijkste aantallen van de soort treffen we aan in het Vijvergebied Midden-Limburg. Daarbuiten komt de soort zeer onregelmatig verspreid in Vlaanderen, niet-jaarlijks tot broeden op slechts een beperkt aantal plaatsen.

De afgelopen 30 jaar was in grote delen van Europa een spectaculaire afname van de populatie merkbaar. Verklaringen voor de achteruitgang worden deels gezocht langs de trekroutes en in de overwinteringsgebieden, waar door uitbreiding van de Sahelzone de mortaliteit sterk zou zijn toegenomen (Marion et al. 1996). Bij al kwetsbare populaties zal de jacht tijdens de trek extra zwaar doorwegen. Zeker in een aantal landen van West-Europa heeft het verdwijnen van geschikte habitat na de jaren '60 zeker een bijkomende rol gespeeld in de sterke achteruitgang van de soort. In Vlaanderen zijn in die periode een aantal grotere moerasgebieden verdwenen of sterk in kwaliteit verminderd, zodat ze minder aantrekkelijk werden voor woudaap.

Vanaf 1996 lijkt de soort bezig te zijn aan een voorzichtig herstel, iets wat zich bijvoorbeeld ook in Frankrijk en Nederland manifesteert (Dubois et al. 2000, Van Dijk et al. 2001).

Ecologie

Woudaapjes zijn gebonden aan zoetwatermeren, vijvers en rivieren met een rijke oeverbegroeiing van riet, wilgen, lisdodde en andere moerasvegetaties. In tegenstelling met roerdompen, broeden Woudaapjes ook in kleinere gebieden. De soort is territoriaal, maar in gunstige voedselgebieden kunnen paren zich erg dicht bij elkaar vestigen zodat losse kolonies ontstaan. Woudaapjes zijn uitgesproken trekvogels die tussen april en juni arriveren en in augustus-september Europa weer verlaten. De overwinteringsgebieden liggen in Afrika, ten zuiden van de Sahara.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Kwartelkoning (*Crex crex*)

Doelsoortenfiche II.E.7

Beschrijving

De Kwartelkoning is een overwegend isabelkleurige ralachtige met geschelpte bovendelen en egaal rosse vleugels. Kop en onderdelen zijn grijsachtig, de snavel vuilgeel en de poten geel. Hij blijft nog meer dan andere rallen in de vegetatie zodat hij bijna enkel door zijn zang wordt waargenomen: een luid herhaald 'crex crex'.

Verspreiding

In Vlaanderen broeden niet jaarlijks nog maar enkele koppeltjes, vooral in de valleigebieden van de Maas, Schelde of IJzer. Het Schulensbroek te Limburg was ook nog één van de laatste bastions van de Kwartelkoning in Vlaanderen. Sommige jaren worden geen territoria vastgesteld in Vlaanderen. In de eerste helft van de vorige eeuw was de Kwartelkoning een algemene broedvogel in heel Vlaanderen. Na 1960 was hij in grote delen van Vlaanderen al uitgestorven.

Ecologie

Kwartelkoningen zijn trekvogels die overwinteren in Afrika. Vooral vanaf midden mei komen ze aan in de broedgebieden. Ze broeden in hoge vegetaties met een voorkeur voor laat gemaaide en kruidenrijke hooilanden in rivier- en beekvalleien. De soort laat zich zelden zien. Zodra er een paarband is neemt ook de roepactiviteit van het mannetje sterk af. Wanneer het legsel compleet is verlaat het mannetje het broedende wijfje om op een andere plaats opnieuw te beginnen roepen. Indien een nieuwe paarband tot stand komt, gaat het vaak om vrouwtjes die reeds de jongen van een eerste legel hebben verlaten.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Boomleeuwerik (*Lullula arborea*)

Doelsoortenfiche I.E.8

Beschrijving

Een kleine leeuerik met opvallend korte staart, brede vleugels en een duidelijke, brede wenkbrauwstreep. Boomleeuweriken vallen vaak vooral op door hun roep en opvallende melodieuze zang.

Verspreiding

Broedvogel van bijna heel Europa, noordelijk tot in Zuid-Scandinavië. In Vlaanderen hoofdzakelijk beperkt tot de zandbodems van de Kempen in de provincies Antwerpen en Limburg. In heiderelicten elders in Vlaanderen en in de duinen nagenoeg verdwenen. In het kader van de Vlaamse broedvogelatlas werd de populatie in de periode 2000-2002 op 500-800 broedparen geschat. De totale Vlaamse populatie van de Boomleeuwerik is de jongste decennia flink toegenomen.

Ecologie

De Boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen. Bij ons zijn dit heide, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem. De soort is zeer gevoelig voor intensivering van land- of bosbouw. Hij leeft op de grond waar hij op vrij kale bodem naar voedsel zoekt. Het is een partiële trekvogel, waarvan het grootste deel van de populatie wegtrekt.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*)

Doelsoortenfiche I.E.9

Beschrijving

De Nachtzwaluw is een eigenaardige, bruingrijze vogel, met een cryptisch getekend verenkleed waardoor hij perfect gecamoufleerd is in zijn biotoop. Hij heeft een groot oog, een kleine snavel met weliswaar een grote mondopening, geschikt voor het vangen van insecten. Nachtzwaluwen vallen vooral op door hun typische snorrende zang, vooral te horen in de avondschemering.

Verspreiding

Broedvogel van geheel Europa behalve het uiterste Noorden. In Vlaanderen komen nog gezonde populaties voor in Limburg. Vooral de overgang van grote heidegebieden naar dennenbossen levert geschikt broedterrein op. Recent werden geschikte biotopen in de Antwerpse Kempen weer bezet na jarenlange afwezigheid. Oorspronkelijk kwam de soort ook voor op de zandgronden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen. Als gevolg van beheersmaatregelen keerde de soort hier recent na lange afwezigheid terug (Heidebos te Wachtebeke). In het kader van de Vlaamse broedvogelatlas werd de populatie in de periode 2000-2002 op 500-550 broedparen geschat.

Ecologie

De Nachtzwaluw is een zomervogel die pas in mei aankomt in het broedgebied. Het is een vogel van zandige, halfopen habitats. Bij ons zijn dat vooral heidegebieden en halfopen dennenbossen op zandgrond. Hij nestelt altijd op de grond, perfect gecamoufleerd door zijn verenkleed. In de schemering en 's nachts jaagt hij op insecten die hij met zijn breed opengesperde bek vangt. Door zijn levenswijze en aangepaste camouflage is de Nachtzwaluw overdag uiterst moeilijk waar te nemen. Nachtzwaluwen zijn trekvogels met winterkwartieren in Afrika.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Grauwe Klauwier (*Lanius collurio*)

Doelsoortenfiche II.E.10

Beschrijving

De Grauwe Klauwier is een forse, langgerekte zangvogel met zware snavel en lange staart. Het mannetje heeft een grijze kop met zwart masker en witte hals. De rug is kastanjebruin, de onderdelen zalmkleurig en de staart zwart met witte zijden. Het wijfje en juvenielen zijn bruin gebandeerd op bovendelen en vuilwit op de onderdelen.

Verspreiding

In Vlaanderen was er een laatste doch kleine populatie in Noordoost-Limburg die nu ook uitgestorven is. De soort is bovendien een zeldzaamheid op doortrek geworden. Ondanks een omvangrijke populatie in Wallonië biedt Vlaanderen voor deze soort weinig toekomstperspectieven.

Ecologie

Het broedhabitat bestaat uit halfopen tot open landschappen met structuurrijke vegetaties en afwisseling van bossen met korte, grazige vegetaties, een rijke flora en fauna met een ruim aanbod van grote insecten en kleine zoogdieren. In het territorium zijn altijd enkele doornstruiken of prikkeldraad aanwezig om prooien op vast te spiesen (grote insecten, muizen, hagedissen en kleine vogels). De grootte van zijn prooi voorraad zou de vrouwtjes leiden bij het kiezen van een partner. Het is een broedvogel die via de oostelijke Middellandse zee de overwinteringsgebieden in Oost- en Zuid-Afrika te bereiken. De aankomst in de Vlaamse broedgebieden gebeurt vanaf midden april en mei, de najaarstrek vangt aan midden juli en duurt tot september.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Wespendief (*Pernis apivorus*)

Doelsoortenfiche II.E.11

Beschrijving

Wespendieven hebben dezelfde grootte als buizerds. Hun bovenlichaam is meestal grijsbruin, hun onderlichaam is erg variabel van kleur. In de vlucht lijkt de soort sterk op de Buizerd. Ze onderscheiden zich echter door hun kleinere, meer uitstekende kop, een langere staart met drie brede dwarsbanden en hun smallere vleugels.

Verspreiding

De wespendief is in Vlaanderen een vrij schaarse broedvogel. De verspreidingskaart in Vlaanderen toont een homogene verspreiding maar een lokaal voorkomen. Een meer aaneengesloten areaal wordt aangetroffen in de Kempen en aansluitend in de grotere bosgebieden in het Brabants Heuvelland. Tot het midden van de jaren '60 was de wespendief een schaarse broedvogel in België. Hij kwam vooral voor in de provincies Luik, Luxemburg en Namen. In Vlaanderen werden toen slechts een tiental paren geteld. In het begin jaren '80 werd de soort bestempeld als een zeer schaarse broedvogel in de Antwerpse Kempen en Vlaams-Brabant. De huidige populatieschatting is ongetwijfeld de meest volledige voor Vlaanderen ooit en toont aan dat de soort zich in de loop van de jaren '90 nog heeft uitgebreid.

Ecologie

De wespendief is een uitgesproken bosvogel. De soort heeft een uitgesproken voorkeur voor vochtige, open loof- en gemengde bossen die een gevarieerde structuur hebben en meer dan 40 jaar oud zijn. Eieren, larven en poppen van wespen vormen het hoofdvoedsel. In koude en natte zomers met weinig wespen vormen kikkers, reptielen, eieren en jongen van middelgrote vogels en andere insecten een alternatief menu. Het is een trekvogel die overwintert in Afrika rond de evenaar waar hij het grootste deel van zijn leven doorbrengt op de randen van open plekken in het tropische regenwoud en foerageren er eveneens op kolonievormende wespen (Bijlsma 1993). De meeste jongen verblijven na hun eerste najaarstrek gedurende 2 jaar of zelfs langer in Afrika alvorens terug te keren naar de broedgebieden. Ook zijn er een behoorlijk aantal niet-geslachtsrijpe individuen die eerst enkele jaren overzomeren. Zodra ze voldoende oud zijn, gaan ze wellicht jaarlijks tot broeden over (Bijlsma 2001). De najaarstrek gebeurt voor het grootste deel over Gibraltar en in kleinere aantallen over Malta en de Bosporus. Jacht in de Mediterrane gebieden vormt een grote bedreiging voor het voortbestaan van een stabiele populatie.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- Appendix II van verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 (Bonn-Convention)
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Zwarte Specht (*dryocopus martius*)

Doelsoortenfiche II.E.12

Beschrijving

Een zeer grote, volledig zwarte specht met ivoorkleurige snavel en wit oog. Het mannetje heeft een volledige rode kruin, het wijfje een rode achterkruin. Ook in vlucht gemakkelijk herkenbaar door grootte en typische golvende spechtenvlucht. Zeer luidruchtig zowel in vlucht als in zit, zingend, roepend of hamerend.

Verspreiding

De Zwarte Specht is een vrij talrijke soort met in de Kempen een nagenoeg aaneengesloten areaal. De soort komt eveneens voor in de uitgestrekte bosgebieden ten zuidoosten van Brugge, in de Vlaamse Ardennen, in de bosgebieden in de omgeving van Brussel (o.a. Zoniënwood), Langs de Schelde in Klein Brabant, langs de Plateauranden van de Dijlevallei (o.a. Meerdaalwood en Heverleebos), in de Voerstreek en plaatselijk in Haspengouw en het Hageland.

Ecologie

Zwarte spechten broeden in bossen van variabele leeftijd, zowel in naaldbossen als gemengde bossen. Om te broeden heeft de soort dikke bomen nodig, liefst beuken met kale stam. Foerageren doen ze meestal op dood hout waar ze op zoek gaan naar mieren en schorskevers. Daarom zijn opengekapte plekken in het territorium interessant. De soort kan succesvol broeden in (voldoende grote) bosfragmenten in een sterk versnipperd landschap op voorwaarde dat het bostype geschikt is. De erg grote broedholen worden nadien door tal van andere holenbroeders gebruikt en bieden die soorten vaak mogelijkheden om zich verder uit te breiden.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- De Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (Vogelrichtlijn).

Watersnip (*Gallinago gallinago*)

Doelsoortenfiche II.E.13

Beschrijving

De watersnip heeft de grootte van een merel; heeft een erg lange snavel maar een vrij korte hals en relatief korte poten. Zowel het mannetje als het vrouwtje hebben een donkerbruine rug met vier roomkleurige lengtestrepen. Bij plotseling opvliegen gaat de watersnip abrupt omhoog en vliegt dan laag zigzaggend weg met een schorre roep.

Verspreiding

Watersnip is een zeldzame broedvogel in Vlaanderen. 2/3 van de Vlaamse Populatie broedt in de Limburgse beekvalleien. Daarnaast worden er een klein aantal broedgevallen verspreid in Vlaanderen vastgesteld. De grootste aantallen worden aangetroffen in de Vallei van de Zwarte Beek.

Ecologie

Watersnip is een broedvogel van natte graslanden en moerassen met een korte dichte vegetatie: zeggenvegetaties, biezenweiden en drassige weiden. Basisvoorwaarde is een zachte, organische bodem, rijk aan ongewervelden. Met hun lange en uiterst gevoelige snavel sporen ze op en in de bodem naar allerlei kleine diertjes: wormen, insecten, kleine weekdieren en schaaldieren. Dat werkt echter alleen als die bodem vochtig en zacht is; in een harde bodem kan hij zijn voedsel niet bereiken. Op de grond zijn watersnippen uitstekend gecamoufleerd. Het is dan ook vooral in vlucht dat watersnippen opvallen. De baltsvluchten van de watersnip waarbij in wijde cirkels en spiralen boven het nest vliegt, een steile duik maakt en opnieuw in een cirkel opstijgt, gaan vergezeld van een merkwaardig blatend geluid, dat veroorzaakt wordt door het vibreren van de buitenste staartpennen, terwijl de vogel omlaag duikt. De vrouwtje blijven daarbij op de grond om de acrobatische toeren van de mannetjes gade te slaan.

Wettelijke bescherming

- Artikel 3 van het jachtdecreet (gerangschikt als jachtwild). Jacht geopend? Nee (BVR 18 juli 2003)
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Conventie).
- Appendix II van verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 (Bonn-Conventie)

Zomertaling (*Anas querquedula*)

Doelsoortenfiche II.E.14

Beschrijving

De woerd (mannetje) van de zomertaling is het enige mannetje met een witte wenkbrauwstreep. In zijn prachtkleed heeft hij een bruine kop en borst en lange, afhangende zwart-witte schouderveren. Het vrouwtje lijkt op dat van de Wintertaling, maar ze heeft duidelijke strepen boven, onder en over de ogen en minder duidelijke vleugelspiegels. De volwassen vogels zijn iets groter dan wintertaling.

Verspreiding

In het volledige Europese verspreidingsgebied deed zich vooral in de jaren '70 een sterke en algemene afname van de aantallen voor, te wijten aan een voortschrijdend biotoopverlies in de broedgebieden. Ook factoren in de overwinteringsgebieden speelden een belangrijke rol in de achteruitgang: Lange droogteperiodes in de Sahelstreek en habitatverlies door menselijk ingrijpen (droogleggen moerassen, omzetting naar landbouwgrond) hadden nefaste gevolgen voor de populaties. Inmiddels zijn de aantallen gestabiliseerd op een lager niveau, en is er mogelijk zelfs sprake van een voorzichtige toename.

In Vlaanderen liggen de verspreidingskernen van de soort in de ijzervlakte en de Oostkust en langs middenloop van de Zeeschelde. Elders is het verspreidingspatroon versnipperd.

Ecologie

Zomertalingen zijn uitgesproken zomervogels, die in Vlaanderen arriveren tussen begin maart en midden april. De laatste vogels worden doorgaans in de tweede helft van september gezien, zelden later. Ze broeden bij voorkeur in open landschappen, in en rond ondiepe, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde oevervegetatie. Vooral solitaire paartjes kunnen in het broedseizoen zeer onopvallend zijn en over het hoofd gezien worden. Vrouwtjes met jongen laten zich zelden zien. Vrijwel alle in Europa broedende zomertalingen overwinteren net ten zuiden van de Sahara, onder meer in de grote overstromingsgebieden langs de rivieren de Niger en de Senegal.

Wettelijke bescherming

- Artikel 3 van het jachtdecreet (gerangschikt als jachtwild). Jacht geopend? Nee (BVR 18 juli 2003)
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- Appendix II van verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 (Bonn-Convention)

Wintertaling (*Anas crecca*)

Doelsoortenfiche II.E.15

Beschrijving

De wintertaling is zo'n 35 cm lang en daarmee de kleinste Europese Eend. In zijn prachtkleed heeft het mannetje een kastanjebruine kop met een goene, zeer brede oogstreep, een smalle witte horizontale streep boven de vleugels en een gele vlek. Het vrouwtje is grijsbruin met donkere vlekken. Beide geslachten hebben groene vleugelspiegels.

Verspreiding

Wintertaling is een vrij schaarse tot vrij talrijke broedvogel in Vlaanderen. De soort is goed vertegenwoordigd in de Kempen, het rivierengebied ten zuiden van Antwerpen, de Kustpolders en langs de Grensmaas. Elders is de aanwezigheid zeer versnipperd. De dichtheden in Vlaanderen zijn over het algemeen laag. In de Kempen en de regio Klein-Brabant zijn de dichtheden het hoogst. Er wordt vermoedt dat de Vlaamse populatie globaal gezien stabiel gebleven is.

Ecologie

In de lente komen de vogels bij de broedgebieden aan. Ze arriveren in paren die al tijdens de wintertrek gevormd worden. De paarvorming is te merken aan de klokachtige geluiden die de mannetjes maken. Ze nestelen nabij of in de omgeving van allerhande rustige en ondiepe zoetwaterplassen met veel vegetatie en een dichte oeverbegroeiing, in open landschappen of dichte wilgenstruwelen of -bossen. Het vrouwtje verbergt het nest tussen hoge en dichte oevervegetatie. Het mannetje deelt niet in de zorg voor de familie. De Vlaamse broedvogels zijn standvogel of migreren over relatief korte afstanden richting Frankrijk of Groot-Brittannië. Tijdens de trekperiodes en winter vervoegen noordelijke en oostelijke broedvogels de plaatselijk gebleven wintertalingen.

Wettelijke bescherming

- Artikel 3 van het jachtdecreet (gerangschikt als jachtwild). Jacht geopend? Nee (BVR 18 juli 2003)
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).
- Appendix II van verdrag inzake de bescherming van trekkende wilde diersoorten, opgemaakt te Bonn op 23 juni 1979 (Bonn-Convention)

Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*)

Doelsoortenfiche II.E.16

Beschrijving

De dodaars is de kleinste vertegenwoordiger van de futenfamilie. In zijn prachtkleed heeft hij een kastanjebruine hals en een groengele vlek bij de snavelhoek, terwijl hij in de winter grijsbruin is met een witte onderkant.

Verspreiding

Dodaars is een vrij talrijke broedvogel in Vlaanderen en komt verspreid voor in Vlaanderen. Toch ontbreken ze in grote delen van Vlaanderen, zoals de intensieve landbouwgebieden in de Zandleemstreek, het Meetjesland, het Hageland en Haspengouw. Ook in de Voerstreek komt de Dodaars niet voor. In Vlaanderen zijn een 5-tal concentraties binnen de verspreiding aan te wijzen: de Oostkustpolders, het Havengebied en de Scheldevallei in Antwerpen, de heidegebieden en uitgestrekte kleiontginningen in de Noordelijke kempen (en plaatselijk ook in de Oostelijke Kempen op de militaire domeinen), het Mechelse rivierengebied en het Vijvergebied Midden-Limburg. De hoogste absolute dichtheden worden bereikt in het Vijvergebied Midden-Limburg. In de Noordelijke Kempen en de Voorkempen komt bijna 50 % van de totale populatie tot broeden.

Ecologie

Dodaarsen voeden zich vooral met grote waterinsecten, slakjes en vissen tot het formaat van een stekelbaars. Ze komen voor in allerlei biotooptypes met toch een duidelijke voorkeur voor rijk begroeide, kleine tot middelgrote, stilstaande tot zwakstromende waters. Ze zijn erg territoriaal. Het zijn standvogels die in de sinter vaak grotere (minder snel dichtvriezende) wateroppervlakten opzoeken.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*)

Doelsoortenfiche II.E.17

Beschrijving

De Grote Gele Kwikstaart heeft een asgrijze rug, een lange staart en lichtbruine poten. Het mannetje heeft in prachtkleed een zwarte keel. De soort wordt soms verward met de Gele kwikstaart.

Verspreiding

De Grote Gele Kwikstaart is een vrij schaarse tot vrij talrijke broedvogel in Vlaanderen. Het verspreidingsgebied strekt zich uit als een brede, bijna volledige aaneengesloten band in het zuiden van Vlaanderen. Daarbuiten zijn er nog twee kleinere concentraties: een eerste in de centrale kempen en eentweede rond de beekdalen van het Maasbekken in noordoost Limburg. Ten westen van Schelde komt de soort duidelijk minder voor. Het centrale Heuvelland is veruit de belangrijkste regio voor de soort: 45-50 % van de Vlaamse populatie komt er voor.

Ecologie

Grote Gele Kwikstaarten worden altijd in de buurt van water gevonden, omdat de soort leeft van waterinsecten en andere kleine waterdieren. Deze worden opgepikt van het water of worden vliegenvangerachtig bemachtigd. Hij heeft een voorkeur aan snelstromende bergbeken met stenige bedding. Beide partners bouwen het nest? In september-oktober vertrekken de vigs naar laaggelegen gebieden, naar West-Europa of Noord Afrika.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Snor (*Lucustella luscinioides*)

Doelsoortenfiche II.E.18

Beschrijving

De Snor heeft een bruinachtige rug en een lichtbruine onderzijde met een lichtere keel. Een tyisch kenmerk van deze en andere Locustella-soorten is de staart, die aan het eind breed afgerond is en lange onderstaartdekveren heeft.

Verspreiding

Snor kan zonder twijfel als een van onze zeldzaamste zangvogels beschouwd worden. De soort broedt slechts op een beperkt aantal plaatsen in Vlaanderen, en is er aanwezig in lage aantallen.

Ecologie

De Snor is een trekvogel die tegen eind april in de broedgebieden verschijnt. In augustus of begin september trekt hij naar zijn winterverblijf in Tropisch Afrika. In de tussentijd zijn er koppels die twee broedsels hebben. Het nest ligt meestal net boven het water, zorgvuldig verborgen in de dichte moerasvegetatie. Het wordt door beide partners gebouwd.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Rietgors (*Emberiza schoeniclus*)

Doelsoortenfiche II.E.19

Beschrijving

In prachtkleed heeft het mannetje een scherp getekende zwarte kop en keel, een witte kraag en baardstreep en een witte onderzijde. In het winterkleed lijkt hij op het vrouwtje dat bruinachtig is, met bruinzwarte strepen en vlekken. Verder heeft het vrouwtje een grijswitte keel en zwartwitte baardstrepen.

Verspreiding

De Vlaamse kustpolders zijn momenteel de belangrijkste broedgebieden in Vlaanderen. Plaatselijk komen daar nog vrij hoge dichtheden voor, vooral in de IJzervallei. In vele regio's blijft de verspreiding van de soort beperkt tot nattere biotopen in de rivier- en beekvalleien of vochtige heidegebieden.

De verspreiding van de soort in Vlaanderen is echter duidelijk veranderd. In de jaren '60 en '70 lag het zwaartepunt van de verspreiding immers niet in de kustpolders, maar wel in de provincies Antwerpen en Limburg. Hier werd een afname van minstens 75 % van de populatie vastgesteld. Ook in het westen van het land worden afnamen gemeld. Momenteel broedt ongeveer de helft van de Vlaamse populatie in de polders, tegenover hooguit 10 tot 20 % in de jaren 70. Globaal kan gesteld worden dat het Vlaamse broedareaal de laatste 30 jaar aanzienlijk is ingekrompen en dat de volledige populatie met meer dan de helft is afgenomen.

Ecologie

Rietgorzen broeden vooral in moerasgebieden met overjarig riet of andere opgaande oevervegetaties, vaak ook met opslag van struiken. Het voedsel bestaat in de winter vooral uit kleine gras- en onkruidzaden, terwijl in de zomer ook ongewervelden een belangrijk deel van het dieet uitmaken. In de winter trekken de noordelijke populaties naar het zuiden (vooral Frankrijk en Italië), terwijl de meer zuidelijke populaties (waaronder de Belgische) minstens gedeeltelijk sedentair zijn. De broedterritoria worden meestal in de loop van maart en april bezet.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)

Doelsoortenfiche II.E.20

Beschrijving

Zowel het mannetje als het vrouwtje hebben een olijfbruine rug met donkere strepen en een ongestreepte roestbruine stuit. De bovenkop is donkerbruin en fijn gestreept en ze hebben een opvallende, roomkleurige wenkbrauwstreep.

Verspreiding

In Vlaanderen beperkt de verspreiding van de soort zich in hoofdzaak tot de poldergebieden. De kustpolders zijn het belangrijkste kerngebied met een populatie van 1700-2200 paren. Vooral in de Ijzervallei komen plaatselijk zeer hoge dichtheden voor. In het diepere binnenland komt de soort zeer verspreid en in kleine aantallen voor, voornamelijk in rivier valleien. In totaal gaat het om hooguit 60-80 paren.

Ecologie

Rietzanger prefereert de latere, drogere successiestadia van ongemaaide rietmoerassen: verruigd rietland, vochtige ruigten en open struweel. De structuur van de vegetatie staat voorop: overjarig, open, dichte bodembegroeiing en met bomen of struiken als zangpost of vertrekpunt voor zang- en baltsvluchten. Er wordt ook in brandnetelpollen, pitrus en zeggenpollen genesteld. Beide partners bouwen het nest samen. Kleine lisdoddevegetaties en waterriet worden niet of nauwelijks bewoond. Moeraspioniers, liesgras, grote lisdodde en kalmoes evenmin. In deze vegetaties wordt echter wel voedsel gezocht (Van den Bergh et al. 1979). Voor rietzangers hoeft maar een beperkt deel van het riet ongemaaid te blijven omdat ze geconcentreerd kunnen broeden en vanuit het broedterritorium de omgeving kunnen exploiteren. Er moeten in elk geval (lokaal) struiken en jonge bomen aanwezig zijn. Stuwelen worden ook bezet. In Groningen is broeden in monotone begroeiingen van rietgras vastgesteld (Boekema et al. 1983).

De hoogste dichtheden worden bereikt in grote zeggen met riet en struiken. De oppervlakte van het broedhabitat kan beperkt zijn. Ook een smalle rietkraag of een ruige greppel in de polders, stedelijk gebied, akker- of weidegebied kan genoeg zijn (Ruitenbeek et al. 1990), wellicht vooral in een ruimer netwerk van geschikte biotopen. Grotere moerasgebieden worden echter geprefereerd. In de zomer trekt een groot deel van de populatie naar insectenrijke rietvelden om vetreserves aan te leggen voor de trek (juli-augustus) naar het zuiden.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Waterral (*Rallus aquaticus*)

Doelsoortenfiche II.E.21

Beschrijving

Waterrallen hebben een lange, rode snavel, een leigrijze hals en borst, en op de flanken zwart met witte dwarsstrepen.

Verspreiding

De waterral is in Vlaanderen een vrij talrijke broedvogel. De verspreiding beperkt zich hoofdzakelijk tot de rivier valleien en hun omgeving. Het lijkt erop dat de waterral in de loop van de jaren '90 toegenomen is in Vlaanderen. Een opeenvolging van zachte winters, vaak met hoge waterstanden in het voorjaar heeft de soort kansen tot expansie geboden.

Ecologie

De Waterral leeft aan de rand van zoetwaterplassen en moerassen met dichte begroeiing. Hij leidt er een erg verborgen levenswijze. Hij verradt zijn aanwezigheid meestal door een luid krijsen. Van maart tot mei nemen de paren een territorium in en verdedigen het fel. De eieren worden door beide vogels uitgebroed. De eerste dagen geven de ouders de jongen voedsel in hun snavel, maar nadien moeten de jongen voor zichzelf zorgen. Waterrallen leven vooral van dierlijk voedsel, dat in de herfst wordt aangevuld met kleine zaden en groene plantendelen.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Paapje (*Saxicola rubetra*)

Doelsoortenfiche II.E.22

Beschrijving

De typische kenmerken van het mannetje zijn de bruine kop en rug met donkere lengtestrepen, de roodbruine onderzijde en de brede witte wenkbrauwstreep. Aan de basis van de bovenstaart bevinden zich twee witte vlekken. De kleur van het vrouwtje is wat bleker. In de broedgebieden zitten de vogels meestal in de top van een struik, op een grote plant of op een telegraafpaal of draad, of ze vliegen met korte, golvende bewegingen rond. Wanneer ze gaan zitten, laten ze hun vleugels trillen en spreiden ze hun staart half uit.

Verspreiding

Het is dramatisch gesteld met het Paapje in Vlaanderen. De soort is te beschouwen als één van de meest bedreigde broedvogels van Vlaanderen. Er worden jaarlijks slechts enkele broedgevallen vastgesteld en er zijn geen jaarlijks bezette kerngebieden meer. In de Kustpolders treft men ongeveer de helft van alle broedgevallen aan. De rest broedt vrij verspreid over Vlaanderen, zoals onder meer op de militaire domeinen en vliegvelden van Peer, Leopoldsburg en Genk en in valleigebieden langs de Boven-Schelde, Dender en Demer.

Ecologie

Paapjes broeden bij voorkeur in vochtige en structuurrijke graslandvegetaties met een grote insectenrijkdom. Naast bloemrijke hooilanden komen ze ook voor in hiede- en veengebieden of in jonge bosaanplanten. Ze maken veel gebruik van hooggelegen uitkijk- en zangposten. Het zijn vrij late broeders die bijgevolg extra gevoelig zijn voor vroege maaiactiviteiten in landbouwgebied. Het nest wordt enkel door het vrouwtje gebouwd en ligt steeds op de grond tussen dichte vegetatie. Eind augustus-september trekken de vogels naar het zuiden. Ze overwinteren hoofdzakelijk in de grazige Savannes en Steppes van West- en Oost Afrika. Vanaf eind april verschijnen de vogels opnieuw in de broedgebieden.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Zomertortel (*Streptopelia turtur*)

Doelsoortenfiche II.E.23

Beschrijving

De Zomertortel is wat groter en steviger gebouwd dan een merel. De soort heeft een wijnrode borst, een blauwgrijze kop en in de hals een zwart-wit gestreepte vlek. In de vlucht is de Zomertortel bijzonder snel en behendig en kan ze herkend worden aan de smalle witte rand aan het einde van de staart.

Verspreiding

De zomertortel is een talrijke soort in Vlaanderen. Grote aaneengesloten gebieden worden aangetroffen langs de West- en Oostkust, in de Ijzervallei, het Meetjesland, in de valleien van Dender, leie, Mark, de Kleine en Grote Nete en de Demer, in het Hageland-Haspengouw, in de Maasvallei en de Voerstreek.

De soort gaat sterk achteruit in Vlaanderen. Op verschillende plaatsen waar voordien hoge dichtheden werden genoteerd, komt hij momenteel niet meer voor. De soort is volledig afhankelijk van onkruidzaden en granen in het broedseizoen. Door een toegenomen gebruik van herbiciden en de omvorming van graanakkers in maïswoestijnen verdwenen heel wat akkeronkruiden. Intensivering van landbouw zorgde ervoor dat akkerranden in vele gevallen verdwenen, waardoor ook daar geen foerageermogelijkheden meer overbleven. Zomertortels foerageren erg graag in zadenrijke hooilanden, wat benadrukt wordt door de hoge relatieve dichtheden in verschillende valleigebieden.

Nochtans kan de vastgestelde afname niet enkel verklaard worden door de lokale omgevingsfactoren en is er waarschijnlijk nog een factor in het spel. Zoals vele andere lange afstandtrekkers is de soort van en naar de overwinteringgebieden erg kwetsbaar voor jacht in Zuid-Europa en Afrika, waar de zomertortel zelfs in het voorjaar massaal wordt geschoten (Tucker & Heath 1994). Bovendien worden acaciabossen, belangrijk als rustplaats in het overwinteringsgebied, in toenemende mate gekapt (Jarry & Baillon 1991). De afname in de jaren '70 en '80 werd voor een belangrijk deel toegeschreven aan de droogte in de Sahel, een factor die nu van minder belang lijkt. Ook elders in Europa gaat de zomertortel in snel tempo achteruit.

Ecologie

De Zomertortel is een trekvogel die in april of mei terugkeert naar de broedgebieden. Het nest wordt

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Kramsvogel (*Turdus pilaris*)

Doelsoortenfiche II.E.24

Beschrijving

De Kramsvogel is de helderste gekleurde lijster in Vlaanderen. Hij is ongeveer even groot als een merel. Zijn opvallendste kenmerken zijn zijn grijze kop en stuit, zijn roodbruine rug, zijn zwarte staart en de witte onderkant van zijn vleugels.

Verspreiding

De Kramsvogel is een vrij schaarse tot vrij talrijke broedvogel in Vlaanderen. Zijn verspreiding is zeer ongelijkmatig. Kerngebieden in Vlaanderen zijn de Voerstreek, de Maasvallei, Haspengouw, Klein-Brabant en de Vlaamse Ardennen. Daarnaast is de soort opvallend aanwezig in de valleien van de Demer, Dijle, Nete en Schelde. Elders broedt hij erg verspreid.

Ecologie

De Kramsvogel broedt het liefst in open, gevarieerde landschappen zoals valleigebieden met boomgaarden, houtkanten, alleenstaande bomen, bosranden en populieraanplantingen, afgewisseld met weilanden, graslanden en akkers. Hij zoekt zijn voedsel (hoofdzakelijk regenwormen) tijdens het broedseizoen vooral in weilanden en pas bewerkte akkers. In het najaar en winter kan hij in grote aantallen foerageren op fruit. In onze streken broedt hij voornamelijk in populierenaanplantingen of oude bomenrijen. Hij broedt zowel solitair als in losse kolonies. De soort vertoont een interessant trekgedrag. De meeste Europese broedvogels overwinteren in Frankrijk. Juvenielen van verschillende populaties hebben gescheiden overwinteringsgebieden. Volwassen vogels migreren verder dan jonge vogels. Het zijn dag- en nachttrekkers die vaak duidelijke vorsttrek vertonen.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*)

Doelsoortenfiche II.E.25

Beschrijving

De Veldleeuwerik heeft een bruingeel verenkleed met donkere vlekken en strepen. De buitenste staartpennen zijn wit. Op de kop heeft hij een platte, rechte kuif die duidelijker te zien is dan die van de boomleeuwerik. Zeer bekend is zijn zang, die vrijwel alleen gehoord wordt als hij vliegt. Het mannetje vliegt dan vanaf de grond bijna vertikaal de lucht in, fladdert of zweeft dan even, is plotseling stil en laat zich dan als een steen naar beneden vallen.

Verspreiding

De veldleeuwerik is een talrijke broedvogel in Vlaanderen. De verspreidingkaart vertoont een vlekkenpatroon met heel wat zones waar de soort ontbreekt, vooral in de Zuidelijke en Centrale Kempen en het aansluitende deel van Zandig Vlaanderen. Opvallende concentraties zijn er dan weer in de Kustpolders (vooral de Ijzervallei), in de Oost-Vlaamse koutergebieden tussen Schelde en Leie en in de Vlaamse Ardennen, de streken rondom de Brusselse agglomeratie, het Antwerpse Linkeroevergebied, de Noordelijke Kempen, het Hageland en Haspengouw, de Oostelijke Kempen, de Maasvallei en de Krijt-Leemregio.

Er is een sterke achteruitgang vast te stellen. Ten opzichte van de jaren '60 loopt de afname zelfs op tot 95 %.

Ecologie

De Veldleeuwerik is een grondbroeder van allerhande open landschappen, (deels) begroeid met lage vegetatie. Hij broedt zowel in (half-) natuurlijke vegetaties zoals landbouwgewassen: graslanden, weilanden, akkers, droge en vochtige heiden, steppen, zandduinen, veengebieden, schorren en opgespoten terreinen. Voldoende afwisseling is nodig om aan het nodige voedsel (insecten en zaden) te geraken. Koppels kunnen van begin april tot eind juli tot uitzonderlijk 4 legsels grootbrengen. Voorjaarstrek is er vanaf de dooi tot midden april. Veldleeuweriken overwinteren in zeer groot aantal. Sommige jaren treedt er massale sneeuwtrek op. In het binnenland zouden vooral mannetjes overwinteren.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Geelgors (*Emberiza citrinella*)

Doelsoortenfiche II.E.26

Beschrijving

Geelgorzen zijn vrij stevige zangvogels, met een vrij lange staart. De manentjes vertonen een opvallende gele tekening op kop en borst; vrouwtjes en jonge exemplaren zijn meer onopvallend gekleurd. De soort heeft een opvallende zang, vaak vergeleken met de zevende symfonie van Beethoven.

Verspreiding

De soort komt voor in heel Europa.

Tot diep in de 20e eeuw was de Geelgors nog een talrijke verschijning, met een vrijwel gebiedsdekkend voorkomen in Vlaanderen. Door het verdwijnen van kleinschalige landschapselementen als heggen, houtwallen en extensief beweidde graslandjes, in combinatie met een sterk afgenomen voedselaanbod als gevolg van de geweldige intensivering van de landbouwpraktijken, is de soort sterk in aantal achteruitgegaan. Momenteel is de Geelgors hoofdzakelijk beperkt tot de oostelijke en zuidelijke delen van Vlaanderen. In het kader van de broedvogelatlas werd de populatie in de periode 2000-2002 op 3400-4000 broedparen geschat. De soort laat in een aantal gebieden nog steeds een afname zien; in andere streken is echter stabiliteit en zelfs enige toename genoteerd, vooral als gevolg van gerichte maatregelen.

Ecologie

De geelgors is een stand- en zwerfvogel van diverse halfopen landschappen, zoals licht beboste heide, bosranden en agrarisch gebied met heggen, houtwallen en grazige wegbermen. Het nest wordt op de grond gebouwd, vaak tussen hoge kruiden en struweel. Vooral heggen en houtwallen met een dichte laag struiken, een goed ontwikkelde kruidlaag onder de struiken en kruidenrijke zomen vormen een geliefde broedplaats. In de broedtijd worden zaden en kleine ongewervelden gegeten; buiten de broedtijd vormen zaden de hoofdmoot van het menu.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*)

Doelsoortenfiche II.E.27

Beschrijving

Het mannetje heeft een zwarte kop en een zwartbruine rug, scherp contrasterende witte plekken op zijn hals en vleugels, een witachtige stuit en een roodbruine borst. Bij het vrouwtje is de zwarte keur vervangen door bruin.

Verspreiding

De Roodborsttapuit komt in Europa enkel voor in de zuidelijke en gematigde streken en ontbreekt grotendeels in Scandinavië, Denemarken, delen van Duitsland en in de Baltische staten. Sinds 1950 wordt in vele Europese lidstaten een voortdurende afname van het bestand gemeld. Dit uit zich vooral in een sterke terugval in het agrarische cultuurlandschap. Sinds de tweede helft van de jaren 80 klinken echter opnieuw positieve geluiden en lijkt de Roodborsttapuit ten minste lokaal weer toe te nemen. In het kader van de Vlaamse broedvogelatlas werd de populatie in de periode 2000-2002 op 2000-2800 broedparen geschat.

Ecologie

Roodborsttapuiten komen voor in een aantal sterk uiteenlopende biotootypen waarbij vooral aanwezigheid van microreliëf en vegetatie-overgangen belangrijk blijkt. Roodborsttapuiten kan men dus aantreffen in duingebieden, heiden en hoogvenen, maar ook op ruderaal terreinen of in agrarisch cultuurlandschap met voldoende oppervlakte ruige perceelsranden. De soort in een insecteneter die haar prooiën vanaf een uitkijkpost bemachtigt. Roodborsttapuiten kunnen in onze streken 2 à 3 legsels per jaar grootbrengen. De West-Europese populatie overwintert in Zuidwest-Europa en Noord-Afrika. Een zeer kleine aantallen overwinteren in Vlaanderen.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Houtsnip (*Scolopax rusticola*)

Doelsoortenfiche I.E.28

Beschrijving

De houtsnip heeft de grootte van een kievit. De soort heeft korte poten, een lange snavel en een bruine kleur die getekent is met zwarte banden en vlekken. In overeenstemming met zijn nachtelijke levensstijl heeft hij grote ogen, die hoog in zijn kop staan waardoor hij goed kan zien waardoor hij goed kan zien, zelfs wanneer zijn lange snavel tot aan de basis in de zachte grond is verdwenen bij zijn zoektocht naar voedsel.

Verspreiding

De houtsnip is een van de moeilijkste soorten om te inventariseren. Het is dan ook niet eenvoudig om een correct beeld te krijgen van de populatie in Vlaanderen. De soort kent in Vlaanderen een verspreid voorkomen, met een aaneengesloten areaal in de bosgebieden in het Brabantse Heuvelland en Hageland (met o.a. Meerdaalwoud en Heverleebos) tot de uitgestrekte bossen ten noorden van de Demervallei (o.a. Bossen van Merode) en verder noordelijk tot de vallei van de Grote Nete. Een tweede belangrijk gebied wordt gevormd door bossen en parkgebieden op het Kempisch Plateau en de Voerstreek.

Ecologie

De Houtsnip is de enige in bos levende Europese steltloper. Hij komt vooral voor in loof- en gemengde bossen. De soort is vooral 's nachts actief. In de lente vliegen de mannetjes kort na zonsondergang over hun broedgebied, waarbij ze de rand van bossen, open plekken, paden en stromen volgen. Ze scheren over de toppen van de bomen onder het uiten van een diep knorrend geluid, gevolgd door een vrij hoog en ijl 'tsiwwik'. De vrouwtjes blijven meestal op de grond en kunnen zacht naar de mannetjes roepen. Dit wordt gevolgd door de minder gekende paringsceremonie, waarbij het mannetje een soort dans rond het vrouwtje uitvoert. Een vrouwtje kan door verschillende mannetjes het hof gemaakt worden. Na de paring heeft het mannetje geen belangstelling meer voor het vrouwtje. De keuze van de nestplaats wordt in belangrijke mate bepaald door het voedselaanbod in de onmiddellijke omgeving van het nest, waar het wijfje en de jongen foerageren. Als groundbroeder is hij, hoewel uitstekend gecamoufleerd, kwetsbaar voor predatie op het nest door allerlei roofdieren en uilen. Onze broedvogels zijn trekvogels die de winter doorbrengen van Noord-West Frankrijk tot in Spanje en Portugal, soms ook in Engeland en Ierland.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Grasmus (*Sylvia communis*)

Doelsoortenfiche II.E.29

Beschrijving

Het mannetje heeft een asgrijze kop, een grijsbruine rug en een witachtige onderzijde met een roze gloed. Zijn vleugels zijn roodbruin. Het vrouwtje heeft een bruinachtige kop en de roze gloed op de borst ontbreekt. Tijdens het zingen vliegt het mannetje dikwijls op en glijdt dan met gespreide vleugels en rechte staart weer terug naar de struiken.

Verspreiding

De Grasmus is een algemene soort in Vlaanderen. Toch is hij weinig verspreid en weinig talrijk in delen van de Kustpolders, en in grote delen van de Zandlemige regio, in de wijde omgeving van Leper en Poperinge en in het zuidelijke Waasland. Ook in gebieden met uitgestrekte bossen komt men de soort beduidend minder tegen, zoals ten oosten van Lille en Vorselaar, in het Zoniënwoud en op nagenoeg het gehele (naaldbosrijke) Kempens Plateau.

Ecologie

De Grasmus broedt in struikgewas aan de rand van bossen of open plekken, in boomgroepen, parken en tuinen, in struikgewas langs weilanden en akkers en zelfs tussen dichte kruidachtige planten (bvb. brandnetels) in greppels. Dicht struikgewas, oudere bossen en sterk geïurbaniseerde gebieden worden meestal gemeden. In jonge naalddhoutaanplantingen, en lichtrijk bos met ondergroei kunnen ze evenwel hoge dichtheden bereiken. Het zijn trekvogels die overwinteren ten zuiden van de Sahara. De meeste Vlaamse broedvogels komen toe vanaf april.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Boompieper (*Anthus trivialis*)

Doelsoortenfiche II.E.30

Beschrijving

De boompieper heeft een olijfbroene rug met donkerbruine strepen, een roomgele borst met opvallend donkere lengtestrepen en een witachtige buik. Het mannetje zingt vrijwel alleen tijdens het vliegen. Hij vliegt daarbij schuin op van de top van een boom, begint te zingen en komt dan in een kromme lijn of een spiraal, met gespreide vleugels en staart, weer omlaag naar dezelfde of een andere boomtop, waar hij zijn zang beëindigt.

Verspreiding

De Boompieper kent in Vlaanderen een beperkte verspreiding. De kern van het areaal ligt in de kempen met zwaartepunten in de heide- en militaire terreinen ten noorden en oosten van Antwerpen (Kalmthoutse Heide en Klein en Groot Schietveld) en in de grote militaire terreinen en natuurgebieden op het Kempens Plateau (o.a. Genk, Houthalen-Helchteren, Zonhoven, Meeuwen-Gruitrode en Lommel). In de overige delen van de Kempen komt de soort verspreid en in lagere aantallen voor. In de rest van Vlaanderen is desoort erg schaars met lokale populaties.

Ecologie

De boompieper is een grondbroeder die het overgrote deel van zijn voedsel op de grond weet te bemachtigen. Als biotoop genieten open, weinig begroeide gebieden met verspreide bosjes en bomen de voorkeur. De soort wordt o.a. aangetroffen in heidegebieden, licht verboste graslanden, jonge bosaanplanten en kaalkapterreinen, open bossen, duinen en extensieve landbouwgebieden. Soms worden moerasgebieden gekoloniseerd. Intensieve landbouwgebieden, sterk verboste terreinen en dicht bewoonde gebieden worden vermeden. De Vlaamse Boompiepers zijn lange afstandtrekkers die overwinteren in Afrika, ten zuiden van de Sahara. Ze behoren tot de vroegst terugkerende zangvogels en kunnen naargelang de breedtegraad terug verwacht worden vanaf half maart-half april.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Klapekster (*Lanius excubitor*)

Doelsoortenfiche II.E.31

Beschrijving

De klapekster is ongeveer zo groot als een merel. Het mannetje en het vrouwtje hebben een grijze rug, een witte buik en een zwarte band over hun ogen, die bij hun snavel eindigt en zich niet over hun voorhoofd uitstrekt.

Verspreiding

De soort wordt sinds het einde van de jaren '90 zo goed als uitgestorven beschouwd in Vlaanderen. Aangezien de Vlaamse populatie op de grens van het verspreidingsgebied bevinden, is ze extra gevoelig voor de globale afname die wordt vastgesteld in heel Europa. Waarschijnlijk is het te laat om de negatieve trend om te buigen. (Glenn Vermeersch, 2004).

Ecologie

Klapeksters hebben een voorkeur voor een open landschapstype met voldoende struiken en bomen van waaruit ze uitvallen doen naar hun prooi. In het noorden van hun verspreidingsgebied worden ze vooral aangetroffen in uitgestrekte heidegebieden en op kapvlakten, terwijl meer in het zuiden vaak in kleinschalig landbouwgebied met vele heggen en houtkanten worden gebroed. Enkel de populaties uit het hoge noorden zijn trekvogels en overwinteren in centraal- en West Europa. De overige populaties vertonen enkel in strenge winters beperkte zwerfbewegingen.

Wettelijke bescherming

- KB betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest (9 september 1981).
- Appendix II van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Patrijs (*Perdix perdix*)

Doelsoortenfiche II.f.32

Beschrijving

De patrijs (*Perdix perdix*) is een ongeveer 30 cm lange, gedrongen vogel. De oudervogels hebben een rode kop en vooral de mannetjes bruine, vaak hoefijzervormige borstveren. De kop van jonge patrijzen is grijs. Zij hebben geen donkere borstveren, en hebben gele poten. Volwassen patrijzen hebben grijze poten. Vanaf oktober/november verdwijnen deze verschillen. De normale roep is een scherp "kirrek".

Verspreiding

In Vlaanderen is de verspreiding van de soort nog vrij aaneengesloten. De soort gaat echter zeer snel achteruit. geheel Europa is de patrijzenstand een tijdbestek van twintig tot dertig jaar drastisch verminderd. De oorzaken van de dramatische achteruitgang liggen in de teloorgang van het traditionele landbouwlandschap. Schaalvergroting en de opkomst van monoculturen hebben de kwaliteit van het biotoop sterk aangetast. Het sterk toegenomen gebruik van pesticiden en herbiciden zorgen voor een afname van het aanbod aan insecten als voedsel voor de kuikens.

Ecologie

De patrijs is een oorspronkelijke bewoner van steppen en natuurlijke graslanden, maar heeft al eeuwen geleden de omschakeling gemaakt naar het agrarisch landschap. De soort heeft een voorkeur ontwikkeld voor akkergebieden met een mozaïek van relatief kleine percelen die afgewisseld worden met extensieve graslanden, hagen, braakliggende zones en brede bermen.

Patrijzen komen voor in groepen, die kluchten worden genoemd. 's Zomers bestaan deze uit ouders en jongen. Patrijzen eten zowel plantaardig als dierlijk voedsel, maar de jongen leven de eerste weken louter van insecten en ander klein gedierte.

Wettelijke bescherming

- Artikel 3 van het jachtdecreet (gerangschikt als jachtwild). Jacht geopend? Ja (BVR 18 juli 2003)
- Appendix III van verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa, opgemaakt te Bern op 19 september 1979 (Bern-Convention).

Dwergmuis (*Micromys minutus*)

Doelsoortenfiche II.F.1

Beschrijving

De dwergmuis is het kleinste knaagdier van Europa en zelfs een van de kleinste knaagdieren ter wereld. De stompe snuit, kleine oren en geelbruine vacht zijn kenmerkend. Hun staart gebruiken ze als grijpporgaan. De pels is 's winters donkerder dan 's zomers.

Verspreiding

Overal in Vlaanderen.

Ecologie

Dwergmuizen leven vooral in hoog gras aan de voet van een heg. Aan het begin van de zomer trekken ze voor korte tijd graanakkers in om er een kraamnest te bouwen en voedsel te zoeken. Maar hun belangrijkste zomerverblijfplaatsen zijn hoge bosjes van, bijvoorbeeld, braam en biezen. Ze komen echter ook veel in rietvelden en zeggepollen voor, ondanks dat deze in het water staan. De soms brede berm langs autosnelwegen vormen voor de dwergmuis een welkom toevluchtsoord. Wanneer in de herfst de lange plantenstengels afsterven, zoeken ze hun beschutting tussen lage planten en soms ook in gebouwen, schuren en stallen.

Door zijn gering formaat kan de dwergmuis snel en gemakkelijk in dunne stengels klimmen. Ze zijn zowel dag en nacht actief, waardoor ze de prooi vormen van zowel overdag jagende rovers als van nachtelijke jagers; hun levensverwachting is dan ook niet meer dan enkele maanden. Het winternest bevindt zich laag in een graspol of onder een heg. De slaapnesten zijn minder stevig gebouwd dan de kraamnesten.

Het menu bestaat o.a. uit zaden, graankorrels, scheuten van grassen en kruiden, zacht fruit en insecten. Door zijn actief leven moet deze muis veel eten.

Wettelijke bescherming

- Geen wettelijke bescherming